

Робинята
Изаура

Бернарду
Гиларайнс

БЕРНАРДУ ГИМАРАЙНС РОБИНЯТА ИЗАУРА

Превод: Александър Керемидаров

chitanka.info

Бернарду Гимарайнс е виден представител на бразилския романтизъм, един от най-изтъкнатите поети на своето време: „Песни на самотата“ (1852), „Стихотворения“ (1865), „Нови стихотворения“ (1876), „Есенни листа“ (1883). Могъщ изразител на националния дух, като романист — „Отшелникът от Мукейн“ (1869), „Семинаристът“ (1872) и др., той поставя началото на тъй наречения „индианизъм“, както и на „регионализма“ в бразилската литература, изведен по-късно от Жуау Гимарайнс Роза и от Жоржи Амаду до висоти, осигурили й световен престиж.

ДИМИТЪР ТАНЕВ

МИЛОСТ ЗА ИЗАУРА

„Странни са понякога спонтанните масови реакции. Когато у нас течеше по телевизията филмът «Робинята Изаура» (продукция на бразилската телевизионна студия «Глобу», 1975 г.), хиляди люде след вечеря, отпуснати, по пантофи, следяха премеждията на красивата и грацилна неволница, яростно мразеха покварения Лионсиу, аплодираха речовитата и простодушна Жануария и поемаха драговолно наивно-романтичния полъх на онези преясни времена. Самата Бразилия, голяма и слабо позната, е любопитна тема, а Бразилия от миналото столетие, императорска и робска, е вече истинска екзотика — нещо съвсем различно от популярния днес бразилски футбол. Дочу се покрай това, че филмът е гостувал с успех в много страни, че някои от създателите му и изпълнителите на главните роли са били посрещани на Стария континент с интерес, съпричастие и дори възторг. Да, с възторг от страна на хора, които дълги години живеят на ръба на войната и които почти нямат илюзии, тъй като електрониката и аудиовизията, съприкосновенията с Космоса, инфарктите и алегориите, ракът и спинът, политическите превратности и тоталните промени в контактите, в мисленето и поведението ги лишиха от тях. Оказа се, че безапелационните като оголен проводник последни десетилетия на века обременени от нерешените социални, екологически, икономически и психо нравствени проблеми, все пак не са отчуждили човека от спонтанност, емоции и пристрастия. Нещо повече. Той се оказа не напълно отучен от «простото» изкуство, чиито сцени са нанизани несложно като зърна на броеница и където в драматичен и мелодраматичен порядък персонажът видимо и категорично се поляризира: едните, в случая — роби, другите — господари; едните — бедни, другите — богати; едните — чистосърдечни, другите — коварни и жестоки; едните — доброжелателни и жертвени другите — порочни и изхабени.

Така беше — филмът се тълкуваше и обсъждаше, но сякаш всеки се чувстваше длъжен да покаже усмивки и снизхождение. Научно обременената модерна теория на прозата и на киното, свикнала в последно време да работи с колажни творби, с безсюжетни повествования, с художествени композиции, ползващи гъсто оплетени хронологически (темпорални) пластове, условни планове, деструкции и многоходови ретроспекции, се среща с един неравностоен партньор — с една опростена стилистика, с един разказ, който върви лесно и доверително, който звучи старомодно и наивистично. Същевременно обаче същите строги тълкуватели тихомълком увеличаваха многобройната публика на това домашно кино, стояха два пъти седмично по един час пред синия трепкащ екран и живееха пълноценно, забравили предубежденията и високите си критерии, с героите на Гимарайнс.

Нужно е впрочем от движение, макар да запознаем читателя със създателя на романа «Робинята Изаура». Защото, тъй или иначе, вече «усвоихме» филма, тепърва ще надникнем в първоизточника, а за автора фактически не знаем нищо. Днес, когато латиноамериканската белетристика като цяло завоюва огромна известност, когато имената на Кортасар, Маркес, Борхес, Варгас Льоса вървят правоускорително ведно с тези на Болдуин, Вонегът, Чийвър, Ъпдайк, Оутс, на Шукшин, Распутин, Айтматов, Биков, Астафиев, на Кобо Абе и Шоинка, бразилската литература изобщо — и не само у нас — остава оцетена откъм внимание и познаване. Всъщност след Втората световна война в процеса на разширяване духовните хоризонти на българина участваше предимно един неин представител — Жоржи Амаду.

В най-широкия смисъл Бернарду Гимарайнс (1825–1884) принадлежи към школата на романтизма, характеризираща се с поетизация на бразилската история и природа, с допиране до етнографията и фолклора, а в по-късното си развитие — с идеализиране на патриархалния живот като известен контрапункт на формиращите се в Бразилия буржоазни обществени отношения. Той започва и завършва творческия си път с поезия. Голямата си популярност обаче дължи на своите романи («Отшелникът от Мукейн», «Семинаристът», «Робинята Изаура»). Животът му, сравнително кратък, е доста пъстър и неспокоен. Юрист по образование, Гимарайнс има многостранни интереси, упражнява и

сменя различни занятия: общински съдия, гимназиален учител по реторика и поетика, лицеистки, преподавател по латински и френски език, журналист и литературен критик и както вече знаем, професионален поет и белетрист. Пее, свири на виола, занимава се с дърворезба, изучава народния бит и говори. По време на студентството си е един от запалените членове на Епикурейското дружество в Сан Пауло, ратуващо за създаването на бохема от Байронов тип.

Като писател Гимарайнс е спонтанен. Днес това от професионална гледна точка може да се смята за слабост, защото немарата към композицията и стила, лесното, прозрачното конструиране на творбата, традиционното последователно свеждане на персонажа (знаем го от юношеските си кумири Карл Май и Майн Рид), пространните портретни характеристики и «биографични» данни за героите, изобщо цялата без изкуственост и откритост на повествованието му се долавят веднага, лишават ни от значимо интелектуално натоварване, задължават ни да плуваме от плитчините. И все пак в края на живота си Гимарайнс е най-любимият бразилски писател. Мнозина го сочат като верен и вещ изразител на националния дух, изтъкват хуманистичните и нравствено чистите излъчвания на творчеството му. Казаното се отнася в пълна мяра за романа «Робинята Изаура» — творбата, с която Гимарайнс рязко «пробива» навън.

С нещо този роман ни напомня «Чичо Томовата колиба» на Бичер Стоу — книга, съпровождала младостта на бащите и майките ни, пренесла и до нас болката, която робството, безчовечието, лицемерието предизвикват, протеста срещу социалните и расовите неправди, идеята за силата на доброто. И двете творби всъщност издават откровен идеализъм, заредени са със задъхания анти робовладелски патос на онези времена и в този смисъл обходно култивират историко-политическо знание и отношение. Това, че те са поднесени непретенциозно, неподправено, несложно, едва ли е неппростим грях. Нека обърнем внимание на факта, че «Робинята Изаура» излиза от печат преди 112 години. През тези десетилетия човечеството научи много, израсна много, но и много преживя, стана и по-взискателно, и по-уязвимо, ала и изрони нещо много драгоценно из природата си — да бъде сияйно, доверчиво, истинно като поведение и реакции. Впрочем стана вече дума за това. Скрытата ми защита се основава на обстоятелството, че сантиментално-простосърдечният

строй на романа има своите обяснения във времето, в духа му и понеже преди всичко е четиво, тоест не претендира за вечност, справедливо ще е да го оценяваме с критериите, които му съответстват.

Неизбежно е, четейки романа, да го сравняваме с познатия ни филм. Трябва определено, да се каже, че телевизионната творба е по-добра, по-богата, все пак по-сложна като структура и внушения. Това не е първият случай, когато най-напред поемаме филмовия вариант, а после — поради възникналия интерес — да получим в превод и книгата, върху която е създаден. През шейсетте години така стана и с романа на шведския писател Пер Улоф Екстрьом «Тя танцува само едно лято» — книгата дойде след филма и пак така симпатиите ни останаха при началното за нас екранно издание.

Не е нужно да се проследяват в подробности съществуващите разлики между белетристичната и филмовата творба. Достатъчно е да споменем, че в романа Жуакина, вероятната предшественица на толкова колоритната във филма Жануария, е третостепенно действащо лице. В текста на Гимарайнс изцяло отсъства мелодраматичната история около първата голяма любов на Изаура с младия господин от съседното имение, тоест липсват още много контакти, конфликти, характерни детайли и обстоятелства. Няма я като действащо лице и любовницата на комендадор Алмейда, предоставила на бегълците своята къща в Ресифи. Малвина тук в романа, се бори повече за себе си, за съхраняване на аристократичното си семейство, отколкото водена от симпатия и състрадание към чаровната робиня или от дълга да изпълни един обещан хуманен жест. Моментът с нейната ужасна гибел (нелепо изгорена в изоставена пристройка) също е филмова прибавка, филмово умиление. Пак във филма участието на слугата Андре и на съпругата му робиня е от друго естество и с друга значимост — по-уплътнено, разнообразно и активно. Изобщо случките (мисля, че точно така трябва да определим епизодите от сюжетната верига) в романа вървят бързо една подир друга, почти като на конвейер, без особена мотивировка. Включени са много случайности и прозирни съвпадения, ползват се външни и лесни фабулни ходове. Ако във филма например, с цел да се поддържа напрежение, дълго време около раждането и произхода на Изаура витае тайнственост и неяснота, тук истините са казани още в началото, лишени са от драматизъм, срещите между бащата и дъщерята (дон Мигел и Изаура)

са едва ли не информативно-протоколни. Дори финалът в произведението на Гимарайнс идва някак светкавично, използван е, за да приключи наведнъж всички конфликти, да свали напрежението, да раздаде възмездие и справедливост.

Социалната настроеност на романа на свой ред е ясна, пряка, отнапред дадена, съобщена. В репликите, които писателят влага в речта на героите си, не е кодирано никакво «офилософяване» на позицията, никакво «идеологизиране» на поведение и мислене. Всичко е изказано житейски точно, дефинирано е като аксиома, въведено е без аранжировка. Управителят Мигел например казва: «Къде се е чуло и видяло беден и слаб да победи богат и силен?» — и това, изразено в мащаб едно към едно, не подлежи на коментар. Критичните гневни оценки на Алвару за законите в робовладелското общество също не са достатъчен повод да обобщаваме относно неговата цялостно изведена гражданска същност, както впрочем стои и въпросът със сходните реакции на самия Гимарайнс, с авторските му възклицания и обяснения. Произнесени от автора или от някой измежду героите му, те откриват честност, човечност и благородство. Поради своята директност обаче не са характерологично изведени и аргументирани, нямат достатъчна художествена функционалност. Бернарду Гимарайнс е писател, който действа на делничното, на прякото житейско съзнание и подсъзнание. Или поне в този си роман е такъв. Текстът му е поел значителна моралистична и социално-хуманитарна прочувственост, която обаче не се налага да бъде идентифицирана, да се «превежда» и тълкува. Същото се отнася, както вече бе пояснено, и за героите, за битово-игровите епизоди и действия, за понятията и категориите, които те внасят — читателят няма защо да се напъня, да се адаптира, да доизвежда и домисля нещата. Те са приложени, информират, държат хлабаво вниманието ни, не уморяват.

Във вечерните часове, когато именно най-често посягаме към списанието или книгата, подобен «терапевтичен» ефект на отморяване и залисване едва ли е за пренебрегване. Не всякога степента на въздействието е съответна на степента на художествено-философските достойнства на една творба. Не бих могъл да твърдя, че появилото се преди няколко години ярко с алегоричното си обобщение повествование на Дино Будзати «Татарската пустиня» например или колажно структурираният силно проблемен роман на Алфред Дьо

Блин «Берлин. Александерплац» са били лесно удоволствие за читателя, че дори двете заедно са спечелили толкова ентузиастични, колкото безспорно и явно ще събере сега романът «Робинята Изаура» на бразилския класик.

Но пък и съпоставката, изглежда, е неподходяща. «Робинята Изаура» просто е звено от друга художествена верига, пример от друг литературно-издателски порядък. Ако приемем, че творбата на Гимарайнс е из развлекателния книжен поток, защо да не приемем и това, че самото му наличие е обусловено от една насъщност, от една естествена и съвсем не унизяваща нужда на съвременника — да чете и книги, които не чак толкова високостепенно отразяват и обобщават действителността и които следователно той не ще носи дълго в съзнанието си. Всеки книжовен човек сам по себе си знае, че с истински голямото произведение се съприкосновяваме рядко, че го задържаме в духовния си свят дълго, понякога празнично и вечно. Така че едва ли романът «Робинята Изаура» ще трябва да ни притеснява. Това не е излишна книга, защото човечността никога не ще се демодира. А пък от малко повече сантименталност и състрадателност като че всички имаме нужда. Дори си мисля дали не трябва да завиждаме на Базовите герои от «Под игото». В главата «Представлението» той описва такъв непосредствен, жив и темпераментен контакт между изкуство и «потребител», какъвто днес не сме способни да установим. Изглежда, не изкуството, а самите ние сме станали твърде елитарни, предпазливи, скрупульозни. Дано «Робинята Изаура» ни подбуди поне малко да отместим този смокинов лист, с който толкова старателно и нежизнепоощрително прикриваме своята естественост.

И така — милост за Изаура, читателю, милост за чистосърдечието, любовта и добротата!...“

Димитър Танев

ГЛАВА 1

Това се случи през първите години от царуването на дон Педру II.

В плодородната и богата околия Кампус ди Гойтаказис, на брега на река Параиба, недалеч от селището Кампус, имаше едно прекрасно имение.

Просторната и богата къща с хармонични пропорции бе удобно разположена в подножието на високи хълмове, обрасли с растителност, отчасти изсечена от бравите на дърварите. Далеч околоръст природата все още се вращаваше с цялото си диво и непокътнато величие; около прелестното имение обаче човешката ръка бе превърнала непокорната джунгла в овощни градини, поляни и тучни пасища, засенчени тук-там от огромни дървета, които напомняха за могъществото на вековната гора. Не се виждаше стена, нито пък зид или ограда — овощните и зеленчуковите градини, пасищата и околните ниви бяха опасани от ивици яркозелен бамбук, столетници и жив плет. Всичко това правеше гледката красива и привлекателна.

Срещу къщата се издигаха хълмовете. В нея се влизаше през изящен свод, обвит целият в пълзящи цветя, а до него се стигаше по стълба с шест-седем стъпала. В дъното бяха разположени домакинските постройки, сенсалите^[1], вътрешните дворове, оборите, а още по-нататък се простираха паркът, зеленчуковата и необятната овощна градина, която стигаше чак до бреговете на величествената река.

Беше хубав октомврийски следобед. Слънцето клонеше към залез и плуваше над хоризонта, обгърнато от пенести облаци, сияещи в златисти оттенъци. Наситеният с нежни ухания ветрец се носеше лениво над бреговете, шумолеше тихо в короните на дърветата, поклащаше върховете на кокосовите палми, а те се оглеждаха гордо в бистрите и спокойни води на реката.

Хубавото време и умерените дъждове придаваха свежест на буйната растителност. Водата в реката — все още неразмътена от

големите прииждания — течеше с царствена леност и отразяваше ярко цялото великолепие от цветове на хоризонта и пищността на крайбрежната зеленина. Птиците, дали почивка на крилете си, уморени след непрекъснатото пърхане из градините и ливадите от околността, започваха своята вечерна песен.

Светлината на залязващото слънце така искреше по прозорците на къщата, че тя изглеждаше като обхваната от пламъците на пожар. Но и вън, и вътре цареше дълбока тишина и съвършено спокойствие. Едри волове и охранени юници кротко преживяха под сянката на високите дървета. Домашните птици вдигаха врява около къщата, блееха овце, мучаха крави, отправили се сами към оборите; но нито се чуваше глас, нито се виждаше човешка фигура. Като че ли в къщата нямаше никого. Единствено широко отворените прозорци на голямата гостна и откренатата входна врата говореха, че все пак не всички обитатели на това разкошно имение отсъстват.

В почти самовластната тишина, в която бе застинала природата, се долавяха ясно акорди на пиано, преплетени с мелодичен, мек и галещ женски глас, толкова чист и свеж, че човек трудно би могъл да си го представи.

Макар и малко приглушена, песента се лееше силна и звучна и показваше съвършено владееене на гласа.

Нежната и тъжна мелодия приличаше на ридание, изтръгнало се от самотна и страдаща душа.

Това бе единственият глас, който нарушаваше тишината в просторната и притихнала къща. Сякаш всичко останало се бе заслушало, потънало в дълбок и тайнствен унес.

Ето какви слова редеше момичето.

*От люлката закърмена в тежка робия.
Като семе захвърлена в прокълната земя,
аз цял живот оплаквам тъжната си орисия.
С вързани ръце никого не мога да прегърна;
Устни и очи откъде — На любовта да отвърна.
Господ ми е дал сърце от мъка да посърна.
В безкрайната шир на полята
чудно ухаят цветята;*

*Пее песента на свободата
Крилатият певец от гората.
Но за робинята горката няма песен и любов.
Замълчи ти, злощастна робиньо,
Плачът ти е грях непростим.
За песента на твоята мъка.
Ние ще те обвиним.
Животът не ти принадлежи.
Нямаш право над своето сърце.*

Прочувствената и мелодична песен, излетяла през отворените прозорци, отекваше далеч наоколо и будеше желание човек да се запознае със славея, който пее така хубаво. Ако не беше славей, единствено ангел би могъл да издава подобни звуци.

Да се качим по стъпалата, които водят към обвития в гирлянди от красиви цветя свод, служещ за преддверие на дома. Да влезем, без да се стесняваме. Веднага вдясно се вижда широко отворена врата, през която се влиза в просторната и луксозно обзаведена гостна. Там една красива и изящна девойка е седнала пред пианото. Лицето ѝ се откроява ясно на фона на абаносовия блясък на инструмента и на още по-черните ѝ буйни коси. Нейните черти са толкова нежни, че очароват погледа, грабват съзнанието и завладяват мисълта. Цветът на кожата ѝ наподобява слоновата кост на клавишите — бял, но с онзи нежен оттенък, който не бихте могли да определите дали е лека бледност, или пък размито розово. Изящно изваяната шия се спуска с неподражаема грация към прелестен бюст. Свободно пуснатите къдрави коси падат по рамената в каскада от блестящи къдрици и обвиват като черна завеса облегалката на стола. На чистото и гладко като полиран мрамор чело залезът хвърля меки розови отблясъци; бихте го оприличили на тайнствена алабастрова лампа, скрила в себе си ефирния огън на божественото вдъхновение. Лицето на момичето беше обърнато към прозорците и погледът ѝ се рееше в далечината.

Чарът на певицата се допълваше от скромността, дори от простотата на нейното облекло. Светлосиня рокля от обикновена басма подчертаваше съвършено и с прелестна неподправеност изящната ѝ осанка и тънка талия, а надолу платът се диплеше широко

и приличаше на облак, от който изниква певицата, досущ като Венера, раждаща се от пяната на морските вълни, или като ангел, изплувал от прозрачен облак. Малко ахатово кръстче, завързано на врата ѝ с черна панделка, бе нейното единствено украшение.

Завършила песента, девойката остана за миг замислена, с пръсти върху клавишите, като че ли заслушана в последните ѝ отзвучаващи тонове.

Междувременно муселиновата завеса на една от вътрешните врати безшумно се вдига и ново действащо лице влиза в гостната: очарователна дама, все още в разцвета на своята младост — красива, стройна и елегантна. Подчертано богатото облекло, гордата господарска осанка и небрежната царственост на движенията ѝ придаваха превзетия облик, характерен за всяка красива млада жена дори когато е сама. Но целият този блясък и показност на знатната господарка някак се засенчваха от присъствието на чистата, величествена и природно скромна прелест на певицата. Все пак Малвина беше красива, дори очарователна. Големите ѝ ласкави сини очи издаваха вродена сърдечна доброта и не позволяваха надменността поради високото ѝ положение да вземе връх.

Малвина се приближи тихо и неусетно до певицата, застана зад нея и изчака да заглъхне последният куплет.

— Изаура! — каза тя и положи леко нежната си ръка върху рамото ѝ.

— Ах! Вие ли сте, госпожо? — възкликна Изаура и се обърна стресната. — Не знаех, че сте тук и ме слушате.

— И какво от това? Продължавай да пееш... Имаш толкова хубав глас! Но бих предпочела да изпееш нещо друго, защо обичаш толкова тази тъжна песен? Кой знае къде си я научила?

— Обичам я, защото я намирам красива и защото... — ах! — не бива да говоря...

— Говори, Изаура! Нали съм ти казвала, че не трябва нищо да криеш, нито да се плашиш от мен...

— Напомня ми за майка ми, която не познавам, горкичката! Но ако не ви харесва тази песен, няма да я пея повече.

— Не бих искала да я пееш, Изаура. Хората ще си помислят, че се отнасяме зле с теб, че си нещастна робиня, жертва на груби и жестоки господари. А много свободни хора биха завидели на твоя

живот тук. Радваш се на уважението ни. Дадоха ти образование, каквото нямат много от богатите и знатни дами, които познавам. Красива си, имаш прекрасен цвят на кожата и никой не би казал, че във вените ти тече дори и капка африканска кръв. Много добре знаеш как моята свекърва, преди да издъхне, те препоръча на мен и на съпруга ми. Винаги ще уважавам желанието на тази свята жена. Ти сама виждаш, че съм по-скоро твоя приятелка, отколкото господарка. Ох, не, звучи зле от устата ти тази жална песен, която така обичаш да пееш. Не искам — продължи тя с добродушен упрек, — не искам да я пееш повече, чу ли, Изаура? Иначе ще заключа пианото.

— Но, госпожо, все пак какво съм аз, ако не обикновена робиня? За какво ми служат образованието, което ми дадоха, и красотата ми, която така възхваляват... Луксозно украшение, сложено в африканска сенсала. А сенсалата винаги ще си остане сенсала.

— Да не би да се оплакваш от съдбата си, Изаура?

— Не, госпожо, нямам причини... но искам да кажа, че въпреки всичките дарби и предимства, които ми приписват, зная къде ми е мястото.

— Хайде сега, сещам се какво те тормози. Песента ти го издава. Каквато си красива, не вярвам да нямаш някого на сърцето.

— Аз ли, госпожо? Не говорете така.

— Нима има нещо лошо в това? Не се обиждай. Хайде, признай си, влюбена си и се оплакваш, че не си се родила свободна, за да обичаш този, който те е харесал и когото ти харесваш, не е ли така?

— Извинете ме, госпожо Малвина — отвърна робинята с нежна усмивка, — но дълбоко грешите. Далеч съм от тази мисъл.

— Ами, далеч! Не можеш да ме заблудиш, моето момиче! Ти обичаш, много си красива и прекалено добре поставена, за да обърнеш внимание на роб, освен ако е роб, каквато робиня си ти. Не се съмнявам, че на света има такъв. Момиче като теб може да спечели любовта на някой изискан младеж и тук се крие причината за тъгата в твоята песен. Но не се огорчавай, моя Изаура, уверявам те, че още утре ще имаш тази своя свобода. Нека само Лионсиу се върне. Срамота е момиче като теб да бъде все още в положението на робиня.

— Оставете, госпожо, аз не мисля за любов и още по-малко за свобода. Понякога се натъзвавам без причина, просто така...

— Няма значение. Аз искам да те видя свободна и това ще стане.

В този момент разговорът бе прекъснат от конски тропот — двама конници спряха пред входната врата.

Малвина и Изаура изтичаха към прозореца, за да видят кой идва.

---

[1] Сенсала — колиба на негрите роби. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 2

Току-що пристигналите конници бяха двама хубави и елегантни младежи, които идваха от Кампус. По свойския начин на влизане веднага си личеше, че не са чужди хора в тази къща.

Наистина единият беше Лионсиу — съпругът на Малвина, а другият — Енрики, неин брат.

Преди да продължим нашия разказ, ще трябва да се запознаем по-отблизо с двамата конници.

Лионсиу беше единствен син на богатия и знатен комендадор^[1] Алмейда, собственик на прекрасното имение, в което се намираме. Комендадорът, вече в напреднала възраст и доста болен, след брака на сина си — сключен една година преди началото на нашата история — беше му отстъпил управлението на имението, живееше в града и там се опитваше да намери утеха от неразположението, което го гнетеше.

Още от детинство Лионсиу откри в охолството на своите родители много начини да поквари сърцето си и да се отклони от правия път. Беше изключително лош ученик, буйно и непослушно дете. Премина през различни колежи, вземаше леко приемните изпити, благодарение на закрилящата бащина сянка. Учителите не се осмеляваха да огорчават знатния комендадор, като скъсат сина му. Лионсиу записа да следва медицина, но още през първата година тази наука го отврати и тъй като родителите не дръзваха да му противоречат, замина за Олинда да следва право. Там прахоса немалка част от бащиното си състояние, за да задоволява своите пороци и безумни прищевки, и се почувства отегчен и от правото. Той даде да се разбере, че единствено в Европа може да получи достойно образование, да задоволи жаждата си за знания направо от чистите изобилни извори. Писа на баща си да му отпусне средства, за да замине за Париж, откъдето комендадорът очакваше синът му да се завърне като един нов Хумболт. Попаднал веднъж в царството на разкоша и удоволствията, Лионсиу рядко и от немай-къде отиваше да слуша бляскавите лекции на прочутите професори от онова време.

Още по-малко можеше да бъде забелязан в залите на музеите, институтите и библиотеките. За сметка на това беше ревностен посетител на Жарден Мабил, както и на всички модерни кафенета и театри и се превърна в един от най-известните и елегантни булевардни лъвове. След няколко години живот ту в Париж, ту на обиколка из големите европейски столици, той така юнашки и безмилостно изстиска бащината кесия, че комендадорът, независимо от цялата си благосклонност и нежни чувства, които питаше към своя единствен и обожаван син се видя принуден да го върне под бащината стряха, за да предотврати пълното си разорение. Въпреки всичко в желанието си да не обиди Лионсиу с това внезапно и грубо стягане на юздите, той предпочете да го примами с добро — изложи му перспективата на един богат и преизподен брак.

Лионсиу клъвна стръвта и се върна в родината си като съвършен денди — безкрайно любезен и елегантен, а в багажа си носеше вместо знания и умения толкова много надутост и превзетост и такива обноски, че бихте го взели за някой принц. Но най-лошото бе, че идваше с празна глава, завръщаше се с покварена душа и изхабено от разсипничество и слободия сърце. Малкото вродена доброта се беше изпарила от сърцето му, след като се бе докоснал до най-долни учения, затвърдени от още по-долни примери.

Лионсиу се завърна от Европа на двацет и пет години. Баща му го предупреди убедително и красноречиво, че е крайно време да се захване с нещо, за да се посвети на някаква кариера. Заяви му, че вече е използвал неговата кесия, и то повече, отколкото е било необходимо, за да получи добро образование, и е време ако не да увеличи бащиното си състояние, то поне да го запази, защото рано или късно ще стане негов наследник. След дълги колебания Лионсиу се насочи към търговията, понеже тя му се видя най-независима и сигурна от всичко, но широките му смели виждания по въпроса ужасиха добрия комендадор. Вносът и износът на продукти на едро, както и прекарването на роби от Африка се струваха на Лионсиу долни и недостойни за неговото високо положение и изискано образование. А търговията на тезгяха на дребно го отвращаваше. Допадаха му единствено големите финансови спекулации, банковите операции с акции, където се разиграват едри капитали. Само така той би могъл да удвои и дори да утрои за кратко време бащиното си състояние. След видяното на парижката борса и на

други европейски пазари Лионсиу се смяташе напълно способен да ръководи най-голямата банка или най-могъщото промишлено предприятие.

Бащата обаче не дръзна да повери богатството си в ръцете на този новоизлюпен финансист, дал досега доказателства единствено за големия си талант да харчи — за кратко време и на чиста загуба — значителни суми. Затова комендадорът реши да не подхваща повече тази тема и да изчака младежът сам да се вразуми.

Видял, че баща му е изоставил изцяло плановете си да му създаде собствено състояние, Лионсиу погледна на брака като на най-безболезненото и естествено средство за придобиване на богатство — единствената кариера, предлагаща пари за разточителните му удоволствия.

Малвина, красивата дъщеря на баснословно богат търговец от града, приятел на комендадора, вече беше отредена за Лионсиу по уговорка и взаимно съгласие между двамата бащи. Семейството на комендадора отиде в града, младите се запознаха, залюбиха се и се ожениха. Всичко стана за няколко дни. Скоро след брака си Лионсиу преживя тежкия и неочакван удар от кончината на своята майка. Тази добра и уважавана жена не бе щастлива в брака си — нейният коравосърдечен и груб съпруг не познаваше светите и чисти отношения на съпружеска привързаност и ежедневно терзаеше сърцето ѝ със своя разгулен живот. Като връх на нещастията тя беше загубила още като малки всичките си деца и единствен ѝ остана Лионсиу. Най-голямата ѝ болка бе, че небето не ѝ остави поне една дъщеря за компания и утеха в тъжните дни на старостта. Но стана така, че съдбата я възнагради за страданията ѝ с едно крехко създание, което донякъде утеша нейното добро и нежно сърце и разсея тъжната самота на еднообразните и скучни дни в имението.

Роди се една малка робиня, привлякла още от люлка цялото внимание на старата със своя весел и чаровен нрав.

Изаура бе дъщеря на красива мулатка, работила дълго време като вярна домашна прислужница на комендадоршата. Похотливият и безскрупулен комендадор гледаше на робините като на харем и взе да хвърля сладострастни погледи на хубавата слугиня. Тя устоя доста време на грубите му закачки, но накрая трябваше да отстъпи пред заплахите и насилието. Такава долна и варварска постъпка не можеше

да убегне за дълго време от очите на благородната му съпруга и тя се почувства смъртно засегната.

Обсипан от жена си с най-тежки и горчиви упреци, комендадорът не посмя повече да насилва бедната робиня, но не можа също така да превъзмогне непреодолимото отвращение, което започна да изпитва към жена си. Побеснял от оказаната му съпротива, в развратната си душа той се закле да отмъсти на робинята по най-жесток и долен начин и да я подложи на непосилен труд и постоянни наказания. Изхвърли я от гостната, където тя вършеше само лека работа, прати я в сенсалата на тежък полски труд и препоръча на надзирателя да не ѝ пести силите, нито наказанията. Надзирателят обаче бе един добър и все още млад португалец, с незагрубяла като на господаря си душа. Пленен от чара на мулатката, вместо да я товари с работа и да я бие, започна да ѝ прави подаръци, отнасяше се ласкаво с нея и след известно време мулатката роди на бял свят детето, за което вече споменахме. Тази случка засили още повече гнева на комендатора срещу нещастната робиня. Изгони с проклетия и заплахи добрия и честен надзирател, а мулатката подложи на такъв тежък труд и жестоко гонение, че за кратко време я прати в гроба, преди тя да успее да отгледа невръстното си дете.

Ето при какви тъжни обстоятелства се роди Изаура. Но като изкупление за големите страдания, една свята жена, един добър ангел се надвеси над люлката на бедното дете и го прибра под закрилата на милосърдните си криле. Жената на комендатора прие това хубаво дете като дар божи, пратен от небесата, за да успокои мъките и страданията, причинени от мерзките постъпки на пропадналия си съпруг. Тя отпрати просълзени очи към небето и се закле в паметта на нещастната мулатка, че ще се заеме с бъдещето на Изаура ще я отгледа и възпита като собствена дъщеря.

Дона Естер ревностно спази дадения обет. Мина време, момичето порасна, дойде време да учи и тя самата се зае с обучението ѝ на четмо и писмо, на шев и вероизповедание. По-късно намери учители по музика, танци, италиански и френски, рисуване. Купи ѝ книжки, залови се в крайна сметка да даде на момичето изискано светско възпитание, както би направила със собствена любима дъщеря. От своя страна Изаура не само с красотата си, но и с умствените си способности надмина всички очаквания на добрата госпожа, която,

окуражена от бляскавите резултати, все повече се вживяваше в задачата си да шлифова този скъпоценен камък, или, както сама казваше — тази перла, вплетена в побелелите ѝ коси. „Господ не пожела да ме възнагради със собствена дъщеря — говореше тя, — но за сметка на това ми изпрати Изаура за успокоение на душата.“

Най-учудващото у момичето обаче бе, че това предпочитание и изключително внимание, на което се радваше, не го направиха арогантно, тщеславно и надменно към останалите роби. Ласките, с които бе обградена Изаура не накърниха естествената ѝ доброта и нейното нежно сърце. Тя винаги се държеше добре с робите, бе послушна и покорна с господарите.

Комендадорът никак не харесваше тази странна привързаност на жена си към малката мулатка, този каприз той наричаше старчески.

— Истинска лудост! — възкликваше обикновено с тон на съжаление. — Старае се да отгледа една надута пуйка, която някой ден ще ѝ се качи на главата. Някои баби откачат да се молят, други мърморят от сутрин до вечер, трети се хващат да гледат кученца или пиленца; тая взе да отглежда мулатки принцеси. Вярно, че е малко скъпичко забавление, но... простено да ѝ е, поне докато си има занимание, ще ми спести доста неприятно дърдорене... Нека се залисва!

Няколко дни след сватбата на Лионсиу семейството на комендатора, заедно с младоженците, се завърна в имението. Комендадорът предаде на сина си управлението и собствеността на имота с необходимите нотариални заверки, като заяви, че вече е твърде стар, болен и уморен и иска да прекара в спокойствие остатъка от дните си. Затова му била достатъчна и рентата, останала на негово име. Направил приживе това щедро дарение на сина си, той се оттегли в града. Жена му обаче, за голямо удоволствие на комендатора, предпочете да остане при сина си.

Независимо от аристократичната си превзетост Малвина имаше добро сърце и от самото начало изпита жив интерес и нежни чувства към робинята Изаура.

Наистина последната се държеше така мило, покорно и скромно, че въпреки неоспоримата си красота и ум, печелеше с пръв поглед симпатиите на всички.

Изаура веднага се превърна не бих казал в любима прислужница, а в най-вярната компаньонка и приятелка на Малвина. Свикналата с градските развлечения господарка се зарадва, че ще има такава добра и мила компания в усамотения живот, който я очакваше в бъдеще.

— Защо не освободите това момиче? — попита тя един ден свекърва си. — Такова прекрасно създание не е родено за робиня.

— Права си, дъще — отвърна добродушно старата, — но какво да правя? Нямам сили да пусна на свобода това птиченце, което небето ми прати, за да облекчи тежките и дълги часове на моята старост. И защо да я освобождавам? Тя тук е свободна, по-свободна и от мен дори, защото вече нямам вкус към живота, нито сили да се радвам на свободата. Искаш да пусна моето славейче? А ако то изчезне и никога повече не намери пътя към клетката си. Не, не, дъще. Докато съм жива, искам винаги да е близо до мен, искам да е моя, само моя. Сигурно си мислиш — каква егоистка е тази старица! — но на мен ми остава малко да живеея. Жертвата няма да е голяма. След моята смърт тя ще бъде свободна, ще се погрижа да ѝ осигуря добра зестра.

И старата наистина се опитва много пъти да напише завещанието си, за да подсигури бъдещето на малката робиня, на любимата си възпитаничка. Но комендадорът, подкрепян от сина си, успяваше винаги със съмнителни доводи да отложи изпълнението на похвалното желание и свято начинание на съпругата си. Така до деня, в който, покосена от внезапна парализа, тя се спомина за броени часове, без да дойде нито веднъж в съзнание и да изрази последната си воля.

Малвина се закле пред ковчег на свекърва си, че ще продължи да закриля бедното създание със същия плам, с който го вършеше и покойната. Изаура оплаква дълго време тази, която ѝ бе като нежна и любеща майка. Тя продължи да бъде робиня, но вече не на добрата стара госпожа, а на капризни, разпътни и жестоки господари.

---

[1] Почетна титла, отговаряща на военен чин. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 3

Остава ни още да се запознаем по-отблизо с Енрики — шурейт на Лионсиу. Той бе елегантен и красив младеж на двајсет години, лекомислен и суетен като всеки млад човек, имал щастието да се роди в богато семейство. Въпреки тези свои недостатъци той имаше добро сърце и честна душа. Следваше медицина, беше във ваканция и Лионсиу го покани да навести сестра си за няколко дни в имението.

Двамата младежи идваха от Кампус, където предната вечер Лионсиу бе отишъл да посрещне шурей си.

Едва след женитбата си Лионсиу — преди това рядко се задържаше в бащиния си дом — започна да обръща внимание на изключителната красота и чар на Изаура. Той имаше щастието да вземе красива и очарователна съпруга, но не бе се оженил по любов — подобно чувство беше съвсем чуждо на сърцето му. Ожени се по сметка и тъй като жена му беше красива, към нея го влечеше единствено страстта, зараждаща се и угасваща с плътското удоволствие. Съдбата отреди нещастната Изаура да накара да трепне дълбоко и неударжимо в това лекомислено сърце струната, която все още не бе напълно похабена от пошлостта. Лионсиу изпита към нея сляпа и дива любов, растяща с всеки изминал ден въпреки сериозния отпор, който срещаше. Той не бе свикнал на това и напразно се опитваше да го преодолее. Но не се отказваше от налудничавото си начинание, защото, както разсъждаваше, в крайна сметка Изаура беше негова собственост и ако никое друго средство не се окажеше ефикасно, оставаше му насилието. Лионсиу бе достоен наследник на всички мерзки инстинкти и на разпуснатостта на комендатора.

По пътя, обзет изцяло от мисълта за Изаура, Лионсиу надълго и нашироко разказваше на шурей си за нея, описа красотата ѝ и призна с възмутителен цинизъм какви нечисти намерения крие в сърцето си. Този разговор не се нравеше много на Енрики. И той от време на време се изчервяваше от срам и възмущение заради сестра си, но

същевременно прояви жив интерес към тази тъй невероятно красива робиня.

В деня след пристигането на младежите, в осем часа сутринта Изаура — привършила с бърсането на праха и с подреждането на гостната, седна до прозореца и се зае с бродирание. Чакаше господарите да се събудят, за да им поднесе кафето. Лионсиу и Енрики не закъснях да се появят: застанаха на вратата и впиха погледи в Изаура, която продължаваше да бродира, без да подозира тяхното присъствие.

— Е, как ти се струва? — пошепна Лионсиу на шурей си. — Не е ли безценно богатство такава робиня? Кой би казал, че не прилича на андалуска от Кадис или на неаполитанка?...

— Бих казал, че е нещо по-добро — отвърна Енрики очарован, — една прелестна бразилка.

— Ами, бразилка! Та тя превъзхожда всички. Ако тази красота и тези седемнайсет години принадлежаха на едно свободно момиче, биха завъртели главите на много знатни мъже. Сестра ти настоява да я освободя и твърди, че такова било желанието на покойната ми майка. Но аз не съм толкова глупав, че да се лиша току-така от този скъпоценен камък. Майка ми не я е отгледала, с похвално усърдие и не ѝ е дала добро възпитание, че сега просто да я зарежа на този свят, не мислиш ли? Изглежда, че и баща ми е отстъпил пред молбите на нейния баща — беден португалец, решен да я освободи. Но старият е поискал нечувано висока цена и мисля, че няма от какво да се опасявам. Енрики, колко ли може да струва такава робиня?

— Наистина е очарователна — отвърна младежът. — Ако беше в султански харем, щеше да е любимата му одалиска. Но трябва да ти обърна внимание, като твой приятел и брат на жена ти, Лионсиу — продължи той, втренчил лукав поглед в зет си, — че да имаш в гостната си, в близост до сестра ми толкова красива и така добре гледана робиня е неудобно и може би опасно за вашето семейно спокойствие...

— Браво! — прекъсна го Лионсиу. — Добре проповядваш за годините си. Това да не те притеснява, момчето ми, твоята сестра не страда от скрупули и тя самата държи Изаура да бъде представителна и да се харесва на всички. И с право — Изаура наистина е като луксозно украшение, чието място е винаги в гостната. Да не би да искаш да сложа в кухнята венецианските си огледала?

Малвина се появи от вътрешността на къщата засмяна, свежа и весела като априлско утро и прекъсна разговора им.

— Здравейте, господа мързеливци! — каза тя със звънък като сребърно звънче глас и сравним единствено с чуруликането на лястовичка. — Най-после се надигнахте!

— Днес си много весела, скъпа! — отвърна с усмивка съпругът й. — Да не би да си видяла някое зелено птиченце със златна човка^[1]?

— Не съм, но ще видя; наистина ми е весело и искам днешният ден да е празник за всички. Това зависи от теб, Лионсиу. Надявах се да си станал, исках да ти кажа нещо. Трябваше да ти го кажа още вчера, но удоволствието, че дойде неблагоприятният ми брат, когото не съм виждала от толкова време, ме накара да забравя...

— За какво става дума? Кажи, Малвина.

— Не си ли спомняш обещанието, което вече толкова пъти ми даваш, святото обещание, което отдавна трябваше да изпълниш? Днес искам, настоявам то да бъде изпълнено!

— Така ли?! Какво обещание? Не си спомням.

— Ах! Правиш се, че не се сещаш! Не помниш ли, обеща ми да дадеш свобода на...

— А да, спомних си — прекъсна я нетърпеливо Лионсиу. — Но точно сега ли трябва да говорим за това? В нейно присъствие? Защо трябва да ни слуша?

— Какво нередно има? Но нека бъде както искаш — отвърна младата жена, хвана Лионсиу под ръка и го отведе към вътрешните помещения. — Енрики ще почака за момент, докато се разпоредя за кафето.

Едва след появата на Малвина, Изаура си даде сметка, че двамата младежи са били зад нея и са я обсъждали. Тя малко чу и нищо не разбра от набързо разменените реплики между Малвина и съпруга й. Щом те се оттеглиха, тя стана с намерение да излезе, но Енрики, останал сам, я спря с махване на ръката.

— Какво искате от мен, господине? — попита тя и сведе смирено поглед.

— Постой, момиче, имам да ти кажа нещо — отвърна младежът, застана пред нея и я загледа възторжено, като поглъщаше с очи красотата й. Енрики се чувстваше притеснен пред тази великолепна девойка, излъчваща омайна хубост и ангелска доброта. Изаура от своя

страна също гледаше младежа объркано и смутено, в напразно очакване той да ѝ каже желанието си. Най-после, какъвто си беше вятърничав и нахален, Енрики се сети, че Изаура, независимо от прелестта си, е обикновена робиня. Той осъзна глупавото положение, в което бе изпаднал, застинал пред нея ням от възхита, сепна се, направи крачка, хвана я нагло за ръката и... — Малка мулатко — каза той, — не можеш да си представиш колко си очарователна. Сестра ми е права. Жалко, че такова прелестно създание е робиня. Ако се беше родила свободна, положително би покорила всички салони.

— Добре, добре, господине! — отвърна Изаура и освободи ръката си. — Ако само това искахте да ми кажете, оставете ме да си вървя.

— Почакай още малко, не бягай. Няма да ти сторя нищо лошо. Ох! Какво не бих дал за свободата ти, ако с нея получа и твоята любов! Много си нежна и хубава, за да бъдеш дълго време робиня. Някой непременно ще те избави от робството и дано не попаднеш в ръцете на непознат, който да не те оцени както трябва. Нека да съм аз този, моя Изаура, братът на твоята господарка — от робиня ще те превърна в принцеса...

— Ах! Господин Енрики! — отговори смутено момичето. — Вие не се свените да отправяте тези ласкателства към робинята на вашата сестра? Това не ви прилича. Има толкова красиви момичета, които можете да ухажвате...

— Не, все още не съм срещнал равна на теб, Изаура, кълна ти се. Момиче, никой по-лесно от мен не би могъл да постигне свободата ти. Аз съм в състояние да накарам Лионсиу да те освободи, защото, ако не се лъжа, вече прозрях неговите планове и намерения и те уверявам, че ще ги осуетя. Не мога да се примиря с такава низост. Освен свободата ще имаш всичко, каквото пожелаеш — коприни, скъпоценности, карети, прислуга. А в мен ще намериш нежен любовник, който винаги ще те желае и никога няма да те замени за която и да било друга девойка на този свят, ако ще да е и най-прекрасната и богатата, защото струваш колкото всички, взети заедно.

— Господи! — възкликна иронично Изаура. — Толкова много хвалебствия ме стряскат, това може да ми завърти главата. Не, драги господине, запазете ласкателствата си за друга, по-достойна. Аз засега съм доволна от съдбата си.

— Изаура! Защо си толкова жестока! Чуй! — извика младежът и обви с ръка шията на Изаура.

— Господин Енрики! — възкликна тя и се освободи от прегръдката. — Моля ви, оставете ме на мира!

— Бъди мила, Изаура! — настоя младежът и се опита да я прегърне отново. — Ох! Не говори толкова високо! Една целувка... само една целувчица и ще те пусна...

— Ако продължавате, ще викам още по-силно. Не мога да работя спокойно нито миг, непрекъснато някой идва да ме смущава с обяснения, които не би трябвало да слушам...

— Колко си надута! — възкликна Енрики, вече раздразнен от неочакваната съпротива. — Нищо не ти липсва! По-надменна си дори от знатна дама! Не се ежи толкова, принцесо!

— Достатъчно, господине! — извика робинята, загубила търпение. — Не ми стига господин Лионсиу! Та сега и вие...

— Как? Какво говориш? И Лионсиу? О-о! Сърцето ми го предчувстваше! Каква наглост... но ти положително го изслушваш с повече търпение, нали?

— Слушам го толкова, колкото и вас, господине.

— Не се съмнявам, Изаура. Верността, която дължиш на твоята господарка, след като тя толкова те цени, не ти позволява да даваш ухо на намеците на онзи перверзен тип. Но с мен е различно. Защо си толкова жестока?

— Аз да съм жестока с моите господари! За бога господине! Не се подигравайте така с една бедна робиня.

— Не, не се подигравам... Изаура! Чуй! — говореше развълнуван Енрики и в същото време се опитваше да я прегърне и да открадне една целувка.

— Браво... чудесно! — отекна глас в гостната, последван от звучен саркастичен смях.

Енрики се обърна стреснато. Цялата любовна възбуда се изпари от неговото внезапно вледенило се сърце.

Лионсиу бе застанал на прага, скръстил ръце, и го гледаше нахално с ехидна усмивка.

— Браво! Много добре, драги мой! — продължи Лионсиу с все същия подигравателен тон. — Прекрасно прилагаш на практика

моралистичните си проповеди! Отвлечаш робините ми... Колко си галантен! Умееш свято да тачиш дома на сестра си!

— Проклет досадник! — промърмори Енрики и стисна ядовито зъби.

Първият му подтик бе да се нахвърли отгоре му с юмруци и така да отговори на саркастичните и обидни нападки. Но разсъдил за миг, почувства, че ще е по-изгодно да отвърне на нападателя с неговото оръжие — сарказма. А и обстоятелствата му помагаха да се развихри в тази насока. Затова се успокои и отвърна с презрителна усмивка:

— О, извинявай! — рече той. — Не знаех, че държиш на скъпоценния си камък чак дотам, че да го шпионираш. Струва ми се, не й трепериш толкова заради уважението, което дължиш на дома и на жена си. Горката ми сестра! Толкова е явно, просто се чудя как досега не е прозряла какъв прекрасен съпруг си има!

— Какви ги дрънкаш! — изкрещя Лионсиу и направи заплашителен жест. — Я повтори, какво каза?

— Само това, което чухте, господине — отвърна твърдо Енрики, — и бъдете сигурен, че вашето недостойно поведение няма да остане дълго време скрито от сестра ми.

— Какви ги бълнуваш, Енрики?

— Не се правете, че не разбирате! Мислите, че не знам всичко ли? Е, сбогом, господин Лионсиу. Оттеглям се, защото би било съвсем неподходящо, недостойно и в крайна сметка глупаво от моя страна да седна да се карам с вас заради любовта на една робиня.

— Чакай, Енрики, чуй ме...

— Не, не, нямам повече работа с вас. Сбогом! — рече Енрики и бързо се оттегли.

Лионсиу се почувства смазан и се прокле хиляди пъти, че е предизвикал съвсем непредпазливо този лекомислен и дързък младеж. Не допускаше, че шурят му може да знае каква любов изпитва към Изаура и какви усилия полага, за да надвие нейното упорство и да спечели благоволенията ѝ. Наистина беше споделял с него, без много да се прикрива, но няколкото думи, разменени между млади хора в шеговит тон, не даваха достатъчно основание на Енрики да отправи сериозно обвинение срещу него пред Малвина. Положително робинята му е казала нещо и това го караше да бълва змии и гущери против двамата. Малко го засягаше нарушаването на семейното спокойствие.

Повече го вбесяваше опасността, да не би да не се осъществят намеренията, които имаше към кротката робиня.

— Проклятие! — сърдеше се сам на себе си. — Тоя глупак може да провали всичките ми планове. Ако знае нещо, а, изглежда, е така, няма да се замисли и ще го каже на Малвина...

Лионсиу постоя няколко мига неподвижен и навъсен, гложден от жестоки съмнения. После хвърли разсеян поглед наоколо и съзря Изаура. След влизането на Лионсиу тя беше избягала трепереца и задъхана в един ъгъл на гостната и оттам проследи с мълчалива тревога препирнята между двамата младежи — една недоубита сърна, заслушана в ръмженето на тигри, оспорващи си правото кой да я разкъса. Тя също се разкайваше до дъното на душата си и се кореше сама, че е позволила такива думи да излязат от устата ѝ. Нейното невнимание щеше да стане причина за разногласия в това семейство, чиято основна жертва в крайна сметка щеше да стане тя. Скарването между двамата младежи беше като сблъскване между два облака. Облаците продължаваха да плуват, но светкавицата, породена от тях, щеше неминуемо да се стовари върху главата на нещастната робиня.

---

[1] Щастие според народното поверие. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 4

— Още ли си тук? Хубава работа — каза Лионсиу, като зърна свилата се в ъгъла трепереща и объркана Изаура. Оттам тя отправяше хиляди молби към небето господарят ѝ да не я види, нито да се сети за нея в този момент. — Изаура — продължи той, — както виждам, добре напредваш в любовта! Нравят ти се ухажванията на този хлапак...

— Толкова, колкото и вашите, господарю, нямах друг изход. Робиня, дръзнала да погледне с любов господаря си, заслужава да бъде строго наказана.

— А ти каза ли му нещо на онзи нахалник, Изаура?

— Аз?! — отвърна обърканата робиня. — Нищо, което би могло да обиди вас или него...

— Мери си добре думите, Изаура. Не се опитвай да ме мамиш. Нищо ли не му каза за мен?

— Нищо.

— Можеш ли да се закълнеш?

— Кълна се — изпелтечи Изаура.

— Ах! Изаура, Изаура! Внимавай! Ако досега съм страдал търпеливо от твоите откази и презрение, няма да понеса в моята къща и почти в мое присъствие да слушаш ласкателствата на когото и да било, а още по-малко да се говори за това, което става тук. Ако не желаяш моята любов, избягвай поне да си навличаш гнева ми.

— Извинете, господарю, но каква вина имам, че ме преследват?

— Имаш известно право. Изглежда, ще бъда принуден да те махна от този дом и да те скрия някъде, където няма да си така на показ...

— Защо, господарю...

— Стига. Повече не мога да те слушам, Изаура. Не е уместно да ни виждат, че приказваме насаме. Ще те изслушам някой друг път. „Не трябва да позволя на онзи смахнат да ме скара с Малвина — мърмореше си Лионсиу, докато излизаше. — Ах! Куче! Проклет да е часът, в който те доведох тук!“

— Да не дава господ такъв случай! — въздъхна тъжно Изаура, като гледаше как господарят ѝ бързо се отдалечава. Тя отдавна следеше със смъртна уплаха непрестанното и все по-ожесточено преследване от страна на Лионсиу и не виждаше начин да му се противопостави. Решена да се съпротивлява докрай, тя си припомняше съдбата на своята нещастна майка, чиято тъжна история добре познаваше от изпълнените със страх разкази на старите роби, и бъдещето ѝ се очертаваше в най-черни и ужасяващи краски.

Единственият изход, който ѝ идваше наум, бе да разкрие всичко на Малвина, за да се сложи край на волностите на нейния съпруг и да се предотвратят по-нататъшните неприятности. Но Изаура обичаше прекомерно младата си господарка, за да се осмели на подобна крачка. Тя би я огорчила дълбоко и завинаги щеше да разсее щастливите илюзии на нейния живот.

Изаура предпочиташе по-скоро да умре като майка си, жертва на безчовечна жестокост, отколкото да затъмни със собствените си ръце небосклона на тъй безоблачния и спокоен живот на любимата си господарка.

Баща ѝ, единственият загрижен за нея на този свят, освен Малвина, бе беден и прост надничар. Той не беше в състояние да я предпазва и закриля от заплашващите я опасности. В безизходното положение, в което се намираше, Изаура можеше само да поплаква скришом над собственото си нещастие и да се моли богу, единствената ѝ надежда за спасение от злото.

Сега вече става ясно защо момичето с такава болка и тъга пееше любимата си песен. Малвина се лъжеше, като мислеше, че мъката е причинена от любов. Изаура пазеше все още сърцето си непокътнато. Как ли би я съжалила нейната добра и чувствителна господарка, ако можеше да отгатне истинската причина за страданието.

ГЛАВА 5

Изаура се отърси от тези тягостни и горчиви мисли, взе си ръкоделието и понечи да напусне гостната, с намерение да се скрие в най-тъмния ъгъл на къщата или в някое закътано място в овощната градина. Надяваше се по този начин да избяга от нови непристойни и срамни сцени като тези, които току-що се бяха разиграли. Но едва успяла да направи няколко крачки, поривът ѝ бе спрял от появата на едно необичайно уродливо същество.

Това бе изрод в човешки образ, едно несъразмерно подобие на мъж — с огромна глава, хилаво тяло и къси криви крака, рошав като мечка и грозен като маймуна. Наподобяваше онези отвратителни джуджета, представлявали неделима част от царските свити през Средновековието за удоволствие и забавление на придворните. Природата беше забравила да му даде врат и уродливата му глава сякаш изникваше от огромна гърбица, покриваща я почти като качулка. При по-внимателно вглеждане обаче лицето му разкриваше правилни черти, не отблъскваше, а излъчваше доброта, покорство и благодушие.

Изаура би извикала от ужас, ако не бе свикнала със странното същество. Това беше господин Белшиор, верен и добър островитянин, който въпреки уродливостта си от години работеше в имението много достойно и съвестно като градинар. Може би цветята, символ на всичко деликатно, чисто и красиво, не би трябвало да имат толкова отблъскващ и отвратителен стопанин? Но дали съдбата или капризът на господаря бяха пожелали в имението да съществува този контраст? Може би, за да подчертае красотата на едните за сметка на друга грозота.

В едната си ръка Белшиор държеше голяма сламена шапка, която се влачеше по земята, а в другата стискаше не букет, а цял сноп от най-различни цветя и се опитваше да скрие в тяхното очарование отблъскващата си безформена фигура. Приличаше на причудлива фаянсова ваза за цветя, от онези, които се слагат за украса по скриновете.

„Господи! — помисли си Изаура, като съзря градинаря. — Каква съдба! Сега пък и този! Поне е най-поносим от всички. Другите ми досаждат и ме измъчват, той понякога дори ме развеселява.“

— Добра среща, господин Белшиор! Какво желаете?

— Госпожице Изаура, аз... аз... дойдох... — запелтечи засрамен градинарят.

— Госпожица! Аз — госпожица! И вие ли ще ми се подигравате, господин Белшиор?

— Аз да ви се подигравам! Не бих могъл... езикът ми да изсъхне, ако не се отнасям към вас с най-голямо уважение... Нося ви тези „цветя“, макар че самата вие сте едно „цвете“...

— Хайде, господин Белшиор! Стига сте ме величали! Ако продължавате така, ще се скараме и няма да приема вашите „цветя“... Аз съм Изаура, робиня на дона Малвина, разбрахте ли, господин Белшиор!

— Независимо от това ти си „господарка“ на това сърце и аз, момиче, съм щастлив, че мога да целувам земята под краката ти. Слушай, Изаура...

— Най-после се разбрахме! Така е по-добре.

— Слушай, Изаура, вярно е, че съм един беден градинар, но мога да работя и никога няма да видиш кесията ми празна. Вече съм събрал половин хилядарка крузадус. Ако ме харесаш, както аз те харесвам, ще те освободя и ще се ожена за теб. Ти не си създадена да бъдеш робиня.

— Много ви благодаря за добрите намерения, но само си губите времето, господин Белшиор! Господарите ми никога няма да ме освободят.

— Ах! Не думай! Колко си „жестока“! Да държат в „робство“ царицата на „красотата“! Но няма значение, Изаура. Ще съм по-щастлив да съм роб на робиня като теб, отколкото господар на тези, които имат хиляди роби! Не можеш да си представиш колко те искам. Като поливам „цветята“, непрекъснато си мисля за теб.

— Виж ти каква любов!

— Изаура! — Белшиор падна на колене. — Имай милост към твоя нещастен роб...

— Станете, станете — прекъсна го Изаура нетърпеливо. — Няма да е много красиво, ако моите господари ви видят тук в тази поза! Казах ли ви? Ето ги! Ах! Господин Белшиор!

И наистина ги наблюдаваха — от една страна Лионсиу, а от друга Енрики и Малвина.

След като се оттегли от гостната, побеснял от яд срещу своя зет, с присъщата лекомисленост Енрики отиде при сестра си в трапезарията, където тя правеше кафе, и не се подвоуми да избълва в гнева си необмислени думи, които посяха в душата на младата жена кълнове на недоверие и тревога.

— Твоят мъж, Малвина, е долен мръсник — каза Енрики, задъхан от злоба.

— Какво говориш, Енрики?! Какво ти е направил? — попита Малвина, стресната от нахлуването му.

— Жал ми е за теб, сестричке... ако знаеше... каква подлост...

— Полудя ли, Енрики! Какво се е случило?

— Да не дава господ да научиш! Каква низост!

— Но какво е станало, Енрики? Говори, обясни ми, за бога — възкликна преbledнялата и задъхана Малвина, вече крайно уплашена.

— А! Какво е станало ли? Не се стряскай така, сестро — отвърна Енрики, разкаял се вече за необмислените си, неволно изпуснати думи. Късно се усети, че играе грозната роля на причинител на недоразумение и разногласие между двама съпрузи, живели до този момент щастливо и спокойно. Затова напразно се опита да заглади ужасния ефект от пагубната си бърливост. — Не се вълнувай, Малвина — продължи той и направи опит да се усмихне, — мъжът ти е ужасен заядливец, това е всичко. Да не би да си помислила, че искаме да се дуелираме?

— Не, но ти се втурна разгневен, с пяна на уста, очите ти горяха и приличаше на...

— Ами! Не ме ли познаваш? Винаги съм си бил такъв, паля се от нищо, гръм без огън.

— Но ти така ме уплаши!

— Горката! Пийни си — каза Енрики и ѝ подаде чашка кафе, — това е най-доброто средство против уплаха и нерви.

Малвина направи усилие да се успокои, но думите на брат ѝ бяха проникнали дълбоко в нейното сърце и оставиха там — като ухапване от пепелянка — отровата на съмнението.

Появата на Лионсиу в гостната сложи край на случката. Тримата пиха кафе набързо, без да разменят нито дума. Всеки беше обиден,

гледаха се подозрително. Раздорът изведнъж се всели в това малко, доскоро щастливо, единно и спокойно семейство. Като си изпиха кафето, се оттеглиха, но инстинктивно и тримата се насочиха към гостната. Хванати за ръка, Енрики и Малвина минаха през официалния вход, а Лионсиу през вътрешните помещения, които пак го отведоха там, където се намираше ябълката на раздора. А тя, макар и невинна, трябваше да стане повод за разпра в това младо семейство.

Тримата пристигнаха навреме, за да присъстват на финала на глупавата сцена, разиграна от Белшиор в краката на Изаура. Лионсиу обаче, застанал зад завесата на една от спалните, не виждаше Енрики и Малвина, които бяха се спрели в коридора пред входната врата.

— Ооо! — възкликна Лионсиу точно в момента, когато Белшиор падна в краката на Изаура. — Изглежда, в този дом съм имал идол и всички идват да го почетат на колене! Дори и моят градинар! Здравейте, господин Белшиор, много добре излиза! Продължавайте, изпълнението ви не е лошо... Но това цвете не се нуждае от вашите грижи, ясно ли е, господин Белшиор!

— Извинете, господарю — изфъфли градинарят и се надигна смутен и разтреперан, — донесох тези „цветя“ за вазите в гостната...

— И ги носите на колене! Много сте галантен! Но ако продължавате да играете ролята на ухажор, имайте предвид, че с два ритника по гърбицата ще ви изхвърля навън.

Прогонен, объркан и засрамен, Белшиор тръгна към външната врата, блъскайки се в столовете като слепец.

— Изаура! О, моя Изаура! — възкликна Лионсиу с най-нежната нотка на грубия си сух глас и тръгна към момичето с протегнати ръце.

Пронизителен вик отекна в помещението и го накара да се закове на място онемял. В рамката на вратата бе видял полуприпадналата Малвина, скрила лице в рамото на брат си, който я придържаше с ръка.

— Ах! Братко! — извика тя, след като се съвзе. — Сега разбирам какво си искал да ми кажеш преди малко.

С една ръка тя притискаше сърцето си, което се пръскаше от болка, а с другата държеше носна кърпичка и попиваше сълзите, бликнали от хубавите ѝ очи. После се обърна и се затвори в стаята си.

Сконфузеният Лионсиу, станал жертва на току-що разигралата се сцена, ходи дълго време напред-назад из помещението, бесен от злоба към шурея си, чието нагло лекомислие стана причина за фаталните

случки тази сутрин. Те заплашваха да осуетят всичките му кроежи за Изаура и сега той търсеше начин да се измъкне от трудното положение, в което сам се бе поставил.

А Изаура, след като за по-малко от час устоя на три последователни атаки, насочени срещу чистотата и целомъдрието ѝ, замаяна, объркана и засрамена, изтича и се скри в портокаловата градина. Тя бе като уплашен заек, подгонен по петите от настървени и лаещи хрътки.

Дълбоко възмутен от зет си, Енрики дори не пожела да го погледне. Взе пушката си и излезе с намерението да прекара цял ден в гората и рано на другата сутрин да се завърне в града.

Когато стана време за обяд, робите се изненадаха, че на масата седна само Лионсиу. Той нареди да извикат Малвина, но тя отказа да излезе от стаята си под предлог, че е неразположена. В първия момент изпита див гняв. Идеше му да хвърля покривки, чинии и всичко останало, да набие нахалния си шурей, дошъл да разруши семейния уют и спокойствие. Но се удържа навреме, успокои се, разбра, че е по-добре да не се гневи, а да погледне по възможно най-безразличния и снизходителен начин на сръдната на Малвина и мръщенето на Енрики. Беше убеден, че ще е трудно, ако не и невъзможно, да крие повече от жена си своите долни постъпки, но не бе в стила му да се разкайва и да иска прошка. Затова реши най-цинично да издигне като предпазен щит срещу надвисналата над главата му буря своето безразличие. Това поведение му бе подсказано от гордостта и отрицателното му мнение за качества на жените, тъй като не виждаше у никоя от тях доблест или целомъдрие.

След като се наобядва, Лионсиу яхна коня, обиколи нивите и кафеените насаждения — нещо, което правеше доста рядко. Върна се по залез-слънце, вечеря спокойно и с огромен апетит, после отиде в гостната, изтегна се на мекия удобен диван и с удоволствие запали хаванска пура.

В този момент Енрики се върна от ловната си разходка, потърси напразно сестра си из цялата къща и накрая я откри затворена в спалнята, бледа, със зачервени и подути от плач очи.

— Къде ходиш, Енрики? Толкова исках да те видя — възкликна младата жена, като видя брат си. — Що за лоши обноски, да ме оставиш сама?

— Сама?! А досега не живя ли без мен заедно с прекрасния си съпруг?

— Не говори така за него... аз съм се мамила, но сега разбирам, че е било по-добре да съм живяла сама, отколкото с този извратен тип.

— Добре, че видя със собствените си очи това, което нямах кураж да ти кажа. Хайде! Каж ми, какво смяташ да правиш?

— Какво ли? Ей сега ще разбереш... Къде е той? Виждал ли си го?

— Ако не се лъжа, мярнах го в гостната. Лежеше на дивана.

— Добре, Енрики, придружи ме дотам.

— Защо не отидеш сама? Ще ми спестиш неудобствието да го видя отново.

— Не, не, трябва да дойдеш с мен, точно затова те чаках да дойдеш. Трябва ми някой за подкрепа. Сега дори ме е страх от него.

— Ах! Разбирам, искаш да съм ти телохранител, за да можеш да подредиш както ти си знаещ онзи гад. Добре, на твоите услуги съм и ще видим дали мръсникът ще се осмели да се държи непристойно с теб. Да вървим!

ГЛАВА 6

— Господин Лионсиу — каза Малвина гневно и се приближи до дивана, на който лежеше съпругът ѝ, — искам да ви кажа две думи, ако това не ви притеснява.

— Винаги на твоите услуги, скъпа Малвина — отвърна той, надигна се усмихнат и с нищо не показва, че официалното обръщение на Малвина го е впечатлило. — Какво има?

— Искам да ви кажа — започна младата жена строго, като полагаше напразни усилия да придаде свиреп вид на миловидното си лице, — искам да ви кажа, че ме обиждате и мамите в собствения ми дом по най-безчестен начин...

— Господи! Какви ги говориш, драга моя? Обясни ми, ако обичаш, защото не разбирам нито дума от това, което казваш...

— Напразно се правите на изненадан. Много добре знаете причината за лошото ми настроение. Аз трябваше да предусетя тази ваша срамна постъпка. Вие отдавна не сте същият към мен и ме гледате толкова студено и равнодушно.

— Ох! Сърце мое, та ти да не искаш меденият месец да трае вечно? Това би било прекалено скучно и прозаично...

— Имате наглостта да ми се подигравате? Какво нахалство! — изкрещя младата жена. Страните ѝ пламнаха, а очите ѝ хвърляха мълнии.

— О! Не се вълнувай толкова, Малвина, аз само се пошегувах — рече Лионсиу и се опита да я хване за ръката...

— Намерил време за шеги! Оставете ме, господине! Каква низост! Какъв срам за двама ни!

— Но няма ли да ми обясниш най-последно?

— Нямам какво да обяснявам, вие добре ме разбирате. Настоявам само...

— Кажи, Малвина...

— Да изпратите някъде тази робиня, в чиито нозе пълзите позорно. Освободете я, продайте я, направете с нея каквото пожелаете.

Но една от нас ще трябва да напусне този дом завинаги. И то още днес. Или аз, или тя. Избирайте!

— Днес?!

— Да! Веднага!

— Прекалено си взискателна и несправедлива към мен, Малвина — каза Лионсиу след миг нерешителност и изумление. — Много добре знаеш, че моето желание е да освободя Изаура, но това не зависи само от мен. Единствено баща ми е в състояние да удовлетвори желанието ти.

— Какво нелепо извинение, господине! Вашият баща вече ви предаде робите и имението и ще одобри каквото и да направите. Ако предпочитате мен...

— Малвина! Не богохулствай така!

— Да богохулствам! Кой знае? Но направете най-последно нещо с това момиче, ако не искате да ме прогоните завинаги от къщата си. Колкото до мен, не искам нито миг повече да ми бъде слугиня. Прекалено красива е за това.

— Какво ви казах, господин Лионсиу? — намеси се Енрики, вече уморен и засрамен от ролята си на ням телохранител. Разбра, че е крайно време да се намеси и той. — Виждате ли? Ето цената на украшенията, които искате да държите в гостната си...

— Тези украшения нямаше да са толкова опасни, ако не съществуваха клюкари, които не се свенят да нарушат спокойствието в чуждата къща, за да постигнат развратните си цели...

— Престанете, господине! Направих го, за да не поискате да пренесете това украшение от гостната в спалнята си, разбирате ме, нали? Скандалът рано или късно щеше да се разрази и нямам никакво намерение да гледам със скръстени ръце как обиждат сестра ми.

— Господин Енрики! — изкрещя Лионсиу и тръгна към него заплашително, побеснял от гняв.

— Достатъчно, господа! — извика Малвина и застана между двамата младежи. — Целият този спор е излишен и срамен за всички нас. Аз вече казах на Лионсиу каквото имах да му казвам — той да реши и да постъпи както намери за добре. Ако смята, че може да бъде почтен, още не е късно. В противен случай аз ще се отнеса към него с цялото презрение, което заслужава.

— Ох, Малвина, готов съм да направя всичко, което е по силите ми, за да те успокоя и удовлетвори. Но трябва да ти съобщя, че не мога да изпълня желанието ти, без предварително да съм се разбрал с баща си, а той е в града. Освен това трябва да си наясно, че той няма никакво намерение да освобождава Изаура. За да се отърве от досадния ѝ баща, решен да я освободи на всяка цена, му поиска сума, която бедният човек е почти невъзможно да събере.

— Ей, има ли някой в къщата? С ваше позволение! — се чу в този момент силен и звучен глас на човек, който се качваше по стъпалата.

— Който и да сте, влезте! — извика Лионсиу, щастлив, че небето му праща толкова навреме гост, за да прекъсне този противен разговор и да го освободи от неприятностите, в които се бе забъркал.

Както ще стане ясно обаче, нямаше причини да се радва толкова. Посетителят бе Мигел, бившият управител на имението и баща на Изаура, навремето грубо уволнен от стария комендадор.

Но Лионсиу още не го познаваше и затова го прие любезно.

— Заповядайте, седнете — покани го той — и ни кажете на какво дължим честта да ни посетите.

— Благодаря! — отвърна посетителят, след като поздрави с уважение Енрики и Малвина. — Ваша милост положително е господин Лионсиу?

— На вашите услуги.

— Много добре! Точно с вас имам работа, след като баща ви отсъства. Въпросът с лесен за разрешение и смятам, че мога да говоря в присъствието и на този господин и госпожата, които явно са от семейството.

— Без съмнение! Между нас няма никакви тайни.

— Ето за какво съм дошъл, господине — рече Мигел, извади от джоба на широката си връхна дреха портфейл и го връчи на Лионсиу. — Бъдете добър да го отворите. Там ще намерите точната сума, искана от баща ви за освобождаването на една робиня от този дом, наречена Изаура.

Лионсиу пое машинално портфейла и остана няколко мига неподвижен, загледан в тавана.

— Както разбирам — каза той най-сетне, — вие сте бащата... онзи, за когото твърдят, че бил баща на въпросната робиня... вие сте...

не си спомням вашето име...

— Мигел, на вашите услуги...

— Вярно, господин Мигел. Много се радвам, че сте намерили начин да освободите момичето. Изаура наистина заслужава подобна жертва.

Докато Лионсиу отваря портфейла и много бавно брои парите банкнота по банкнота, повече, за да печели време и да размисли как да постъпи при така стеклите се обстоятелства, отколкото да провери точността на сумата, нека се възползваме от случая и разгледаме добрия уважаван португалец — бащата на нашата героиня, за когото досега споменахме само мимоходом.

Той бе прехвърлил петдесетте. Честното му и открито лице излъчваше прямота, доброта и доблест. Беше облечен бедно, но чисто и спретнато, а по обноските му си личеше, че не е пристигнал в Бразилия, заслепен от гонитбата на печалби, както повечето от неговите сънародници. Държеше се вежливо, изискано и наистина Мигел бе от знатно семейство мигелисти^[1], емигрирали в Бразилия. Родителите му, станали жертва на политически гонения, починали, без да осигурят осемнайсетгодишния си син. Останал сам — без средства и закрила, Мигел се видя принуден да работи като градинар и тъй като беше син на селянин — здрав, трудолюбив и умен, изпълняваше задълженията си изрядно.

Бащата на Лионсиу го среща, оцени качествата му и го нае за управител на имението при изгодни условия. Там Мигел прекара много години, тачен и обичан от всички до фаталната, но напълно оправдана случка, за която вече знаем, след което бе грубо пропъден от господаря си. Мигел прие с дълбока горчивина своето уволнение не толкова заради себе си, а от обич към двете нещастни създания, които нямаше да може да защитава от гнева на грубия господар. Но нямаше изход — налагаше му се да търпи. Работа не липсваше и той намери подслон в съседни имения. Господарите на околните стопанства, които познаваха уменията му, го приеха с отворени обятия. Мигел се постара да бъде възможно най-близо до любимата си дъщеричка...

Тъй като комендадорът прекарваше по-голямата част от времето си в града или в Кампус, Мигел имаше възможност да вижда детето и с всеки изминал ден се привързваше все по-дълбоко към него. В отсъствието на комендатора неговата съпруга позволяваше на

португалеца свободно да идва в дома им улесняваше срещите му с момиченцето и той живееше утешен и щастлив. Небето наистина бе отредило на детето в лицето на господарката една втора майка, не по-малко добра и грижовна от родната, но с по-големи възможности за подкрепа и закрила. Неочакваната смърт на тази добродетелна жена разби сърцето на португалеца и сложи край на всичките му надежди.

На всичко е способна бащината любов в една благородна и чувствителна душа! Мигел превъзмогна насъбрания се гняв и презрение към комендатора, не се подвоуми и отиде да го моли със сълзи на очи да определи цена за освобождаването на Изаура.

— Никакви пари не могат да я купят, тя завинаги ще бъде моя — отвърна цинично безмилостният господар на нещастния покрусен баща.

Но един ден, за да се отърве от настойчивите молби на Мигел, му подхвърли намръщено:

— Човече божи, събери за една година десет хиляди рейс и аз ще освободя дъщеря ти... А сега, ако обичаш, остави ме на мира. Ако не се явиш в този срок, не се надявай.

— Десет хиляди! Та това са твърде много пари за мен... но няма значение! Тя струва далеч повече. Господин комендатор, ще направя всичко възможно, за да ви донеса сумата в определения срок. Надявам се, че бог ще ми помогне.

С непосилен труд и пестеливост, като си наложи лишения, горкият човечец продаде всичко излишно, ограничи се само с най-необходимото, но за година успя да събере едва половината от исканата сума. Наложил се да прибегне до щедростта на новия си господар, а той, узнал за святата и възвишена цел на управителя си и за срама и мъките, на които се бе подложил, не се поколеба да му отпусне необходимата сума под формата на заем или като авансирани заплати.

Лионсиу също като баща си смяташе, че е невъзможно за една година Мигел да събере толкова пари и остана втрещен, когато португалецът му ги донесе.

— Десет хиляди — каза Лионсиу, след като преброи и последната банкнота. — Точно толкова искаше баща ми, „доста глупав и стиснат е този мой баща — промърмори той на себе си, — аз не бих я дал и за сто хиляди.“ — Господин Мигел — продължи на висок глас

и му върна портфейла, — задръжте засега тези пари. Изаура още не е моя собственост. Единствен баща ми може да разполага с нея. А той е в града и не ме е упълномощил да уреждам подобни сделки. Разберете се с него.

— Но вие сте негов син и единствен наследник, така че бихте могли сам...

— Достатъчно, господин Мигел! Баща ми за щастие е все още жив и нямам право да разполагам с неговото имущество като с наследство.

— Все пак, господине, имайте добрината да задържите тези пари и да ги изпратите на баща си с молба от мое име да спази обещанието си и да освободи Изаура срещу посочената сума.

— Още ли се колебаеш, Лионсиу — възкликна нетърпеливо Малвина, възмутена от увъртанията на мъжа си. — Пиши, пиши, колкото се може по-скоро на баща си. Не можеш да излезеш с чест от положението, ако не допринесеш за освобождаването на момичето.

Притиснат от властния поглед на жена си и от обстоятелствата, обърнали се против него, Лионсиу не намери начин да откаже. Блед, угрижен, той седна на масата, взе хартия и мастило и с перо в ръка се замисли, заел позата на човек, който ще пише. Облегнати на прозореца, Малвина и Енрики разговаряха тихо. Мигел седна в другия край на гостната и зачака търпеливо, а Изаура, видяла идването му от градината, където беше избягала, влезе, без да я усетят, и отиде при него. Между бащата и дъщерята се проведе тихо следният разговор:

— Татко, какво ново те води насам? Като те гледам, имаш пощастлив вид от обикновено.

— Мълчи! — изшътка Мигел и вдигна пръст към устните си, сочейки Лионсиу. — Става дума за твоята свобода.

— Наистина ли, татко! Как успя да го уговориш?

— Как? С цената на златото. Купих те, дъще, и скоро ще си моя.

— Ах, милият ми татко! Колко си добър към твоята дъщеря! Ако знаеш колко хора дойдоха днес да ми предлагат свободата! Но на каква цена! Господи! Дори нямам смелост да ти разкажа. Сърцето ми го чувстваше — продължи тя и целуна с обич ръцете на Мигел. — Трябва да получа свободата си само от този, който ми е дал живот!

— Да, скъпа Изаура! — каза старият и я притисна до сърцето си. — Небето се смили над нас и скоро ще си моя, само моя, завинаги!

— Но той дали ще се съгласи? — посочи Изаура към Лионсиу.

— Сделката не е с него, а с баща му, на когото в момента пише.

— В такъв случай има някаква надежда, но ако съдбата ми зависи само от този човек, ще остана робиня завинаги.

„Бре! По дяволите! — промърмори на себе си Лионсиу, стана и стовари гневно юмрук върху масата. — Не знам как да се оправя с тази неокачествима дивотия на баща ми!“

— Готов ли си, Лионсиу? — попита Малвина и се обърна към него.

Преди Лионсиу да отговори на въпроса, в стаята влезе забързан слуга и му връчи черен плик.

— Траур! Господи! Какво ли се е случило? — възкликна Лионсиу бледен и треперещ отвори писмото. Очите му пробягаха по редовете, той се тръшна на един стол, като хълцаше, покрил с кърпичка очите си.

— Лионсиу! Лионсиу! Какво има? — извика Малвина също пребледняла от уплаха. Взе захвърленото на масата писмо и зачете на висок глас:

„Лионсиу, трябва да ти съобщя с прискърбие болезнената новина, за която сърцето ти не е подготвено. Това е тежък удар и всеки един от нас неминуемо ще го преживее. Ти трябва да го посрещнеш с примирение. Баща ти вече не е между живите. Почина внезапно онзи ден от мозъчен кръвоизлив...“

Малвина не можа да продължи. За момент забрави обидите и всичко случило се през този злощастен ден, хвърли се към съпруга си, прегърна го силно и смеси сълзите си с неговите.

— Ах, татко, татко! Всичко е загубено! — извика Изаура и сгуши хубавото си лице в гърдите на Мигел. — Сега не ни остава никаква надежда!

— Кой знае, дъще! — отвърна тъжно баща ѝ. — Не бива да се отчайваме, велика е божията сила!

[1] Поддръжници на Мигел I (1802–1866), крал на Португалия (1828–1834), прогонен от родината си. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 7

Едно голямо помещение в имението на Лионсиу, зле осветено и с пръстен под, служеше за работилница, в която робините предяха и тъчаха вълна и памук.

Обзавеждането ѝ се състоеше от трикраки столчета, табуретки, пейки и чекръци и от голям стан, заел единия ъгъл.

По дължината на помещението пред прозорците към широкия вътрешен двор седяха тъкачките. Бяха двайсет-трийсет негърки, креолки и мулатки, с малки деца, които седяха в скутовете им или играеха на пода. Някои си приказваха, други пееха, за да съкратят дългите часове отегчителна работа. Тук можеха да се видят лица, различни по възраст, цвят и черти: от старата мрачна и изпита африканка до закръглената креолка, от черната като катран негърка до почти бялата мулатка.

Сред последните се открояваше едно дяволито младо момиче. Изящна и гъвкава, с нежно лице и с чувствени устни, алени като разтворена в априлско утро пъпка. Черните ѝ очи не бяха много големи, но шареха живо и с очарователна закачливост. Къдравите ѝ черни коси биха изглеждали добре и на най-високопоставената дама отвъд океана. Тя обаче беше подстригана късо като мъж. Това въобще не намаляваше нейния чар, а придаваше на закачливото ѝ лице неповторимо обаяние. Ако не бяха златните обички, окачени на добре оформените ѝ уши, и твърдите гърди, които палаво повдигаха прозрачната блуза, бихте я взели за лукав и дързък хлапак. От какво тесто е замесена тази девойка с красивото име Роза, ще видим много скоро.

Ако човек се вслуша в монотонното тракане на чекръците и песните на предачките, с които те отмерваха ритъма на въртящите се колела сред врявата на децата, би доловил следния разговор, воден шепнешком от група предачки, сред които бе и Роза.

— Момичета — говореше на съседките си една възрастна и хитра креолка, посветена във всичките тайни на дома още от времето

на старите господари, — сега, когато старият господар се спомина и господарката Малвина замина при баща си, ще разберем какво зло е робството.

— Как така, лельо Жуакина?!

— Как така ли! Ще видите. Знаете, че старият господар не се шегуваше. Поговорката казва, че крушата не пада по-далеч от корена си. Този господар Лионсиу... хм! Дай боже да се лъжа... но ми се струва, че ще си спомняме с тъга за стария господар...

— Исусе Христе! Не говори така, лельо Жуакина! Тогава по-добре да ни убие веднага...

— Тоя не се интересува от предене и тъкане. Скоро ще прати всички ни на нивата да блъскаме от сутрин до вечер с мотиката или да берем кафе, а надзирателят ще ни шиба с камшика. Ще видите. Той иска кафе, много кафе, защото носи пари.

— Да си кажа право, не знам кое е по-добро — обади се друга робиня, — дали да работя на нивата, или да съм тука, вързана за стана от ранна сутрин до девет, десет часа вечерта. Там ми се струва, че ще сме по-свободни.

— По-свободни ли? Надявай се! — възкликна трета. — Хиляди пъти предпочитам работилницата! Тук поне сме далеч от проклетия надзирател.

— Ами! — отсече креолката. — Навсякъде е робство. Който е имал злата съдба да се роди роб при лош господар, и тук да е, и там да е, все ще страда. Робството е проклетие, дяволът го е измислил, не иде от бога. Нали видяхте какво стана с горката Жулиана, майката на Изаура?

— Като стана дума за това — вметна друга предачка, — къде е сега Изаура? Докато господарката Малвина беше тук, тя си беше в гостната, ама сега...

— Сега замества господарката Малвина — обади се Роза с лукава и ехидна усмивка.

— Затваряй си устата, момиче! — извика строго старата креолка. — Не говори така. Горката Изаура! Да не дава господ да си на мястото на тази несретница! Да знаехте само колко изстрада нещастната й майка! Ах! Да го прости господ, но старият господар бе истински юда. Сега историята се повтаря с господин Лионсиу. Жулиана беше красива мулатка — светла като Роза, но още по-хубава...

Роза се нацупи и погледна презрително.

— Но това я погуби, горкичката — продължи старата креолка. — Всичко тръгна оттам, че старият господар я хареса... вече съм ви разправяла какво стана. Жулиана беше сърцато момиче и затова трябваше да страда, докато умре. Тогава управител беше онзи господин Мигел, дето се навърта насам и е баща на Изаура. Добър управител беше. Всички го обичаха и работата вървеше. А този сегашният, господин Франсиску, боже опази! Такъв мръсник досега не беше стъпвал в тази тъкачница. Та както ви разказвах, господин Мигел много обичаше Жулиана и работи, работи, докато събра пари да я освободи. Но господарят не се съгласи, ядоса се и изгони управителя.

Жулиана не живя дълго. Камшикът и изнурителният труд я пратиха бързо в гроба. Остави бедното дете още кърмаче и ако не беше старата господарка — тази свята жена, — един господ Бог знае какво щеше да стане с бебето! Горката тя! По-добре бог да я беше прибрал още тогава...

— Защо, лельо Жуакина?

— Защото ми се струва, че ще има съдбата на майка си...

— А какво друго заслужава тази нахалница — злобно промърмори завистливата Роза. — Въобразява си, че като прислужва в гостната, стои над другите и не ѝ пука за никого. А сега е тръгнала да се занася с белите и понеже баща ѝ твърди, че ще я освободи, тя се мисли вече за голяма сеньора. Горкият господин Мигел. Няма покрив над главата, а тръгнал да освобождава щерка си.

— Ама че остър език имаш, Роза! — обади се раздражено старата креолка и погледна с укор мулатката. — Какво лошо ти е сторила бедната Изаура, тази гълъбица, толкова изящна и благородна, че не може да причини зло никому... Ако ти, с твоето нахалство и глупост, беше на нейно място, щеше да си хиляди пъти по-зла.

Роза прехапа презрително устни и понечи да отвърне с присъщия си груб и дързък тон, но в този момент един рязък и силен глас отекна в предачницата и сложи край на приказките.

— Тишина! Какво сте се раздрънкали! Тук май работите само с езиците!

На вратата бе застанал як, набит мъж, с черна брада и сурово отблъскващо лице. Това беше управителят. Придружаващият го млад,

строен и надменен мулат, облечен с красива ливрея, носеше чекрък. Веднага след тях в помещението влезе Изаура.

Всички робини станаха, за да покажат уважението си към управителя. Той заповяда да се сложи чекръкът на свободното място, а то за лош късмет на Изаура, се случи до Роза.

— Ела тук, момиче — обърна се управителят към Изаура. — От днес нататък тук е твоето място. Този чекрък става твой, а предачките ще ти дадат работа. Виждам, че преместването няма да ти се хареса много, но какво мога да направя аз? Такава е волята на господаря. И да сме наясно — това не ти е пиано. Почвай да работиш и без много приказки...

Без да се показва обидена, а още по-малко унижена от новата работа, Изаура седна и взе да подготвя колелото за работа. Независимо че бе изпълнявала най-леката работа в гостната, тя беше сърчна и всичко ѝ идваше отръки: знаеше да преде, тъче, пере, колосва и да готви не по-зле от всяка друга. Седна кротко и непринудено при другите. Единствено в леката усмивка, появила се на устните ѝ, се четеше покорство. Тя бе огледало на тревогите, които гнетяха сърцето ѝ, след като я изгониха от мястото, което цял живот бе заемала при господарките си. Изаура осъзна положението си и се стараяше да бъде скромна като всяка друга робиня — независимо от своята красота и умствени способности в сърцето ѝ не се бе заселило високомерие, нито пък разсъдъкът ѝ бе размътен. Все пак въпреки цялата си скромност и независимо от нея очите, говорът и обноските ѝ излъчваха неподправена гордост и честолюбие, които идваха може би от осъзнатото превъзходство. Без да иска, тя изпъкваше сред останалите с хубостта и обаянието, с фините черти на лицето и изисканите си маниери. Никой не би казал, че е робиня, а по-скоро би я взел за млада жена, отишла, за зла участ, да преде сред робините. Приличаше на лебед, вдигнал величествено изваяната си шия сред ято сиви врабци.

Останалите робини я наблюдаваха с известен интерес и съжаление. Обичаха я всички, освен смъртно мразещата я Роза. Читателят положително ще се зачуди откъде идва тази неприязън. Всъщност не беше само завист — тук се криеше нещо, което превръщаше завистта в смъртна ненавист. Роза дълго време бе любовница на Лионсиу. Той лесно успя да я спечели, без да прибегва

до молби и заплахи. Но откакто се увлече по Изаура, Роза остана в забвение. Младата мулатка се почувства жестоко засегната от това безразличие и с присъщата си двуличност — след като не бе в състояние да отмъсти на господаря — даде клетва да стовари целия си гняв върху нещастницата, считана от нея за съперница.

— Гръм да те порази, проклетнико! Чумата да те тръшне дано! Пепелянка да те ухапе, куче проклето! — така кълнях тихо помежду си робините веднага щом управителят им обърна гръб. Управителят е най-омразният човек за робите. Никой, дори палачът, не е ненавиждан толкова. Кълнат го повече от най-жестокия господар, който му е дал камшика и правото да бие безмилостно и да ги гони за работа. По същия начин осъденият забравя съдията, произнесъл присъдата, и се бунтува срещу палача, който е един обикновен изпълнител.

Както вече казахме, съдбата отреди на Изаура мястото до Роза. Тя веднага насочи към нещастницата залп от заядливи и ехидни подмятания.

— Мъчно ми е за тебе, Изаура — каза Роза, за да завърже някакъв разговор.

— Нима? — отвърна Изаура, решена да отвърне на предизвикателствата с присъщата си кротост и търпение. — Защо, Роза?

— Ами сигурно е неприятно да те преместят от гостната в сенсалата, да смениш мекия диван с този пън, пианото и възглавницата с това колело? Защо те изгониха, Изаура?

— Никой не ме е гонил, Роза, ти много добре знаеш това. Госпожа Малвина и брат ѝ отидоха при баща си. Затова нямам работа в гостната и дойдох тук при вас.

— А защо тя не те взе със себе си, нали си ѝ любимка? О, Изаура, ти мислиш, че ще ме преметнеш, но не си познала. Аз знам всичко. Много беше почнала да се надуваш и затова те докараха тук.

— Колко си зловна — отвърна ѝ Изаура, без да се подразни. — Мислиш, че съм била много щастлива и горда само защото съм работила в гостната, при господарите ли? Жестоко се мамиш! Ако не се заяждаш с мен, а виждам, че имаш такова намерение, мисля, че ще съм по-спокойна и по-доволна тук.

— Не ти вярвам. Как може да си доволна тук, след като няма с кого да флиртуваш.

— Роза, какво лошо съм ти направила, че се държите с мен така?

— Не се сърдете, госпожице! Извинете, доня Изаура! Мислех, че сте оставили високомерието си в гостната.

— Приказвай каквото си щещ, Роза, но аз зная, че било в гостната, било в кухнята, съм робиня като теб. И трябва да ти е ясно, че ако днес си тук, само бог може да каже къде ще отидеш утре. Нашето задължение е да работим и нека да прекратим този разговор, защото е безпредметен.

В този миг удари камбана — приближаваше четири часът и камбаната приканваше робите за вечеря. Предачките спряха работа и станаха, но Изаура не помръдна и продължи да преде.

— Е? — каза Роза с подигравателна усмивка. — Не чуваш ли, Изаура? Време е, хайде на фасула.

— Не. Роза, оставам тук, не съм гладна. Ще поработя още, и без това почнах много късно.

— Права си, едно изискано и галено момиче не може да яде от робския казан. Да ти пратя ли супичка и шоколад?

— Млъкни, дрънкало такова! — кресна старата креолка, която по всичко личеше, беше старша между предачките. — Много ти е остро езичето, пепелянке! Остави момичето на мира и да вървим.

Робините напуснаха работилницата и вътре остана само Изаура, отдадена на работата и на своите тъжни и тревожни мисли. Нишката се точеше неусетно между нежните ѝ пръсти, а изящното ѝ краче, освободено от марокенения чехъл, натискаше несъзнателно педала на колелото. Главата ѝ бе наклонена на една страна, като повехнала лилия. Полуотворените ѝ очи прикриваха като с воал нейната неутешима тъга. Тя беше прекрасна в това свое очарователно уединение.

„Ах! Господи! — мислеше си Изаура. — Дори тук не мога да намеря миг спокойствие! Навсякъде ме тормозят! Белите в гостната ме преследват и плетат какви ли не интриги, за да ме измъчват, а тук, при моите другарки, които наглед ме обичаха и където мислех, че ще имам спокойствие, се намери една, която да ме тормози. Господи! След като веднъж съм имала нещастieto да се родя робиня, защо не ме създаде грозна като най-отвратителната негърка, вместо да ми пращаш от небето хубостта само да вгорчава моя живот?“

Изаура няма много време да се отдаде на тъжните си размишления. Вратата хлопна и тя вдигна очи да види кой идва.

— Ох! Господи! — прошепна си тя. — Ето ти нов досадник. Не ме оставят нито за миг на мира.

Влезе слугата Андре, когото вече видяхме в компанията на управителя. Той се спря надут и надменен пред Изаура.

— Добър ден, красива Изаура. Как си, цвете мое?

— Добре съм — отвърна му сухо Изаура.

— Не си ли в настроение? Права си, но трябва да свикваш с новия живот. Наистина за човек, свикнал с гостната, с коприни, цветя и парфюми, трябва да е доста тъжно едно ежедневие сред тези опушени стени, дето вонят на долнокачествен тютюн и газени лампи.

— Андре, и ти ли си дошъл да се възползваш от случая и да ми хвърляш кал в лицето?

— Не, не, Изаура! Опазил ме бог. Напротив, сърцето ме боли, като те гледам сред тези бърнести негърки. Твоето място е в гостната, ти заслужаваш да стъпваш по скъпи килими и да спиш в пухени завивки. Господин Лионсиу наистина е коравосърдечен човек.

— Теб това какво те засяга? И тук ми е добре.

— Ами! Не вярвам, не ти е тук мястото. Но, от друга страна, се радвам, че стана така.

— Защо?

— Защото, Изаура, право да ти кажа, много те харесвам и сега поне ще можем да говорим спокойно...

— Не си въобразявай... Нека отсега да ти е ясно, че нямам намерение да слушам излиянията ти.

— А, така значи! — възкликна Андре, разочарован от този твърд отпор. — Значи госпожицата предпочита ласкателствата на салонните кавалери! Слушай тогава, моето момиче, това не може да продължи дълго, а от нашата черга няма да намериш по-достоеен младеж от мен, който да падне в нозете ти. Винаги съм добре облечен, чист, парфюмиран, а освен това — тупна се той по джоба си — имам и пари. Роза е също хубаво момиче, горката, и си пада по мен! Но какво е тя в сравнение с теб, Изаура... С две думи, ако знаеше колко те харесвам, нямаше да ме презираш така. Искаш ли да чуеш?

С тези думи лукавият мулат се приближи до Изаура, хвана я безцеремонно през кръста, с вид на човек, решен да ѝ каже нещо тайно

или пък да си открадне целувка.

— Я престани! — извика Изаура и го отблъсна с досада. — Взе да ставаш много нахален. Махай се оттук, иначе ще кажа всичко на господин Лионсиу.

— Ох! Извинявай, Изаура, нямаш причина да се зъбиш така. Много си лоша към човек, който никога не те е обидил и ти желае само доброто. Но така да бъде, времето ще накара това каменно сърчице да омекне. Довиждане, аз си тръгвам. И внимавай, Изаура, не казвай нищо никому. Опазил ме бог господарят да научи какво е станало тук — може и да ме обеси. Хубавото е — промърмори Андре на себе си на излизане, — че и той не е постигнал нещо повече от мене.

Горката Изаура! Винаги и навсякъде преследвана от господари и роби, без да може да си отдъхне нито за миг! Как да не бие тревожно и да не страда това наранено сърце! В този дом тя имаше четирима неприятели, кой от кой по-настървен да я измъчва и да нарушава спокойствието ѝ — трима обожатели — Лионсиу, Белшиор и Андре — и една безмилостна съперничка, Роза. Лесно ѝ бе да отблъсне досадните домогвания на робите, но какво, какво щеше да стане с нея, като се върне господарят?!...

И наистина малко след това в предачницата влезе Лионсиу, придружен от управителя. Изаура току-що беше привършила работа и отдадена на мрачни мисли, със скрито в ръцете си лице, не усети присъствието им.

— Къде са момичетата, които работят тук? — попита Лионсиу управителя, докато влизаха в помещението.

— Отидоха да вечерят, господине, но скоро ще се върнат.

— Но една от тях е останала... ах! Това е Изаура... „Толкоз по-добре! — помисли Лионсиу. — Едва ли ще ми се удаде благоприятен случай да се опитам с последни сили да съблазня това окаменяло създание.“ — Веднага след като се навечерят — обърна се той към управителя, — закарай ги да берат кафе. Отдавна се канех да ти го кажа и все забравям. Нито час повече не ги ща тук. В работилницата мързелуват, губят си времето в празни приказки. А освен това има достатъчно памучни платове на пазара.

Едва управителят излезе, Лионсиу отиде при Изаура.

— Изаура! — проговори той с нежен и прочувствен глас.

— Господине! — отвърна робинята и се надигна стреснато, после прошепна тъжно на себе си: „Господи! Той е тук... Удари часът на изтезанията!“

ГЛАВА 8

Сега се налага да оставим Изаура за известно време в тежкото ѝ положение, изправена пред похотливия си и жесток господар, и да разкажем на читателя какво се случи в това малко семейство и как се развиха нещата в този дом след новината за смъртта на комендатора. Тя избухна като бомба сред домашните интриги, точно в момента на най-ожесточените препирни, когато всички търсеха изход от създалото се положение.

Известието за смъртта даде възможност да се отложи разрешаването на деликатния въпрос, сложи в ръцете на Лионсиу цялото му бащино състояние и разруши последните прегради, които все още задържаха развихрянето на отвратителните му инстинкти.

Лионсиу и Малвина обявиха неколкодневен траур, затвориха се в своя дом и ключиха привидно примирие помежду си. Енрики беше решен твърдо да замине на следващия ден, но накрая отстъпи пред молбите и настойчивостта на Малвина и склонил да остане при нея, докато трае траурът.

— В зависимост от това, как ще постъпи съпругът ми — каза му тя, — може и заедно да заминем. Ако още тези дни не даде свобода на Изаура или не я отстрани, няма да остана нито миг повече в тази къща.

Затворен в стаята си, Лионсиу не говореше с никого, няколко дни въобще не се появи и изглеждаше потънал в дълбока и неутешима печал. А истината бе съвсем друга. В действителност Лионсиу изживя шок, но то бе от изненада, а не от болка, породена от смъртта на баща му. Дълбоко в душата си — налага се да го кажем, — след като мина първият момент на покрусата, той дори се зарадва, че събитието го освободи толкова навреме от кашата, която забърка пред Малвина и Мигел. По време на своето отшелничество, вместо да даде воля на скръбта си, естествено следствие от такъв тежък удар, Лионсиу нито за миг не се примири с мисълта, че може да изгуби Изаура — мислеше единствено как да се измъкне от възникналите затруднения, чертаеше планове как да се домогне до красивата робиня. Пречките бяха много и

представляваха възел, който може да бъде разсечен, но не и разплетен. Лионсиу призна пред Мигел, че баща му е обещал да освободи Изаура за сумата от десет хиляди рейс. Португалецът беше събрал парите, дойде да му ги даде и да получи свободата на дъщеря си. Лионсиу призна също — не можеше да не го направи, — че покойната му майка винаги е желала Изаура да бъде свободна след нейната смърт. Малвина от своя страна, наясно със страстта и мерзките му намерения към робинята, със справедливо възмущение категорично изискваше незабавното освобождаване на момичето. При това положение Лионсиу не виждаше никакъв начин да се измъкне с чест от затруднението, освен като освободи Изаура. Но той не можеше да се примири с подобна мисъл. Неговата бурна и сляпа страст го караше да пренебрегва всички трудности, да потъпква законите на честта. Той безмилостно нараняваше нежното сърце на добрата си съпруга, за да задоволи своето маниакално желание. И така, реши да разсече възела, като се възползва от властта си и противопостави своето пълно безразличие и груба надменност на основателните искания и упреци на Малвина.

След като минаха няколко дни, през които Малвина си мислеше, че съпругът ѝ е съсипан от болка, тя засегна деликатния въпрос.

— Има време, Малвина — отвърна мъжът ѝ спокойно, — най-напред трябва да проверя в какво състояние са имотите на баща ми. Освен това се налага да отида до града, за да прегледам документите и да разбере как е вървяла търговията му. Щом се върна, ще обсъдим на спокойствие въпроса за Изаура.

Когато чу този отговор, лицето на Малвина се покри със смъртна бледнина. Тя усети, че сърцето ѝ изстива от погнуса, притисна го с ледени ръце и видя да се сричат въздушните кули на семейното щастие. Малвина се надяваше, че мъжът ѝ, разстроен от тежкия удар, през дните на горчиви размисли и болка, останал насаме със съвестта си, ще признае своята грешка, ще помоли за прошка и ще ѝ предложи да се върнат в лоното на почтения живот. Хладните извинения и съмнителните увъртания на Лионсиу попариха младата жена като слана и я потопиха в най-дълбока печал.

— Как! — възкликна тя с тон, в който се долавяше едновременно върховна изненада и силно възмущение. — Значи още се колебаеш дали да изпълниш святото си задължение? Ако ти имаше душа,

Лионсиу, щеше да гледаш на Изаура като на своя сестра. Много добре знаеш, че майка ти я обожаваше като собствена дъщеря и че най-съкровено й желание бе, след като тя умре, момичето да бъде освободено, да получи добра зестра и сигурно бъдеще. Известно ти е също така, че баща ти беше обещал тържествено пред бащата на Изаура да я освободи срещу десет хиляди рейс и Мигел вече ти донесе тази огромна сума. След всичко това ти още се чудиш и отлагаш! Това е прекалено! Не виждам никакъв смисъл да се протака повече изпълнението на дълг, с който отдавна трябваше да си приключил.

— Но защо си се разбързала толкова? Кажи ми, Малвина — отвърна съвсем спокойно Лионсиу, — какво значение има дали ще освободим Изаура точно сега? Да не би тук да й е зле? Лошо ли се отнасяме с нея? Да не би да страда от лишения? Не е ли все така почитана като член от семейството, а не като робиня? Искаш да я пуснем да се погуби в този свят?... Така положително няма да изпълним волята на майка ми, която вземаше присърце бъдещето на Изаура. Не, не, Малвина, засега не бива да изоставяме Изаура. Първо трябва да й осигурим положение, достойно за нейната красота и образование, да й намерим подходящ съпруг, а това не става толкова лесно, от днес за утре.

— Какво мизерно извинение! Засега Изаура не се нуждае от съпруг, има си баща, който да я закриля. Той е честен човек и вече доказва колко обича дъщеря си. Да я пратим при господин Мигел, там тя ще е в добри ръце и на сигурно място.

— Горкият господин Мигел! — рече Лионсиу с презрителна усмивка. — Не се съмнявам в добрите му намерения, но с какви средства разполага, за да направи Изаура щастлива? И то най-вече сега, след като положително е заложил дори главата си, за да събере пари, които, струва ми се, на всичкото отгоре са от подаяния.

Вместо отговор Малвина тъжно поклати глава и въздъхна. Искаше й се все пак да повярва в искреността на тези думи, затова даде вид, че е удовлетворена, и излезе, без да покаже недоволството си. Но това уничително за нея положение не можеше да трае дълго и на другия ден тя повдигна въпроса още по-настоятелно. В отговор чу същите увъртания и отсрочки. Освен всичко останало Лионсиу се държеше с презрително безразличие, като човек, взел окончателно решение и твърдо убеден в правотата си. Този път Малвина не издържа

и се скара с мъжа си. Той отблъсна мълниите на женската ярост, прикрит зад щита на най-долния и подигравателен цинизъм, а това изостри до крайна степен гнева и разочарованието на Малвина.

Без да дава каквито и да било обяснения някому, на другия ден Малвина напусна бързо къщата на Лионсиу и заедно с брат си Енрики отпътува за Рио де Жанейро. Тя се закле, подтикната от върховно възмущение, никога вече да не стъпи в този дом, където така жестоко я бяха оскърбили, и да заличи завинаги от съзнанието си спомена за безчестния и пропаднал съпруг. В този пристъп на гняв Малвина не си даваше сметка дали ще има достатъчно сили да спази тези тежки клетви, породени от ревността и възмущението. Не знаеше, че от добрите и нежни души като нейната омразата се изпарява много по-бързо от любовта. А любовта на Малвина към Лионсиу беше много по-голяма от обидата, независимо от цялото ѝ възмущение — колкото и справедливо да бе то.

От своя страна, решен да се покаже докрай цинично безразличен пред избухванията на жена си, без да ѝ прави нито една забележка, Лионсиу се бе облегал на вратата със скръстени ръце. Запалил спокойно пурата си, той присъстваше на прибързаните подготовки по от, пътуването на Малвина, като че ли тя бе нежелана гостенка.

Но безразличието на Лионсиу беше само привидно. Не че страдаше от внезапното заминаване на жена си, напротив, ликуваше от решението на Малвина, то му развързваше ръцете да осъществи недостойните си намерения спрямо нещастната Изаура. С привидното си безразличие успяваше да прикрие задоволството, преливащо в сърцето му. Той се бе придържал към същата тактика и при други, не така сериозни спречквания. Убеден, че срещу женските капризи и гняв няма по-мощно оръжие от хладнокръвието и презрението. Малвина не можа да прозре зад това безразличие блаженството, в което плуваше душата на мъжа ѝ.

Но какво се случи с нещастната робиня през всичките тези дълги, мрачни и изпълнени с мъка траурни дни?

След като чу за писмото, известяващо смъртта на комендатора, Изаура изгуби и най-малката надежда, покълнала в душата ѝ с идването на Мигел. Ужасена, даде си сметка, че безмилостната съдба я хвърля като беззащитна жертва в ръцете на упорития и бездушен преследвач. Изаура знаеше историята на майка си и не виждаше друг

изход от това отчаяно положение, освен да се примири и да бъде готова за най-жестоко мъчение. Обзе я силна скръб, смъртен ужас и тя, бледа и нещастна, ту скиташе като побъркана из полето, ту се криеше в най-затънтените кътчета на овощната градина или в някоя тъмна стая. Прекарваше часове наред в страх и напрежение, като подплашен заек, над когото високо в небето орел с кървави нокти зловещо размахва криле. Кой можеше да ѝ помогне? Къде можеше да намери закрила от тираничната воля на безнравствения и отвратителен господар? Само двама души можеха да имат милост и добро отношение към нея: баща ѝ и Малвина. Но Мигел бе беден управител, нямаше достъп до дома на Лионсиу и тя се срещаше с него само скришом, така че той с нищо не можеше да ѝ бъде от полза. Малвина винаги се бе отнасяла към нея добронамерено и ласкаво, но след скандалната сцена, в която завари мъжа си да се обяснява нежно на Изаура, взе да я гледа с недоверие. Това бяха ужасните последици от ревността, способна да направи несправедливи и заядливи дори най-благите и незлобливи души. С течение на времето господарката ставаше все по-неблагоклонна към робинята, към която до този момент се беше отнасяла почти като към сестра.

Добрата и наивна Малвина никога нямаше да се усъмни в невинността на Изаура, ако не бе се намесила опасната интригантка Роза. След като Изаура стана невинна жертва на това недоразумение, Роза зае мястото ѝ на слугиня на Малвина, а тя понякога изповядваше пред лукавата мулатка съмненията и ревността, терзаещи сърцето ѝ.

— Господарке, вие много се доверявахте на онази горделивка — казваше двуличницата. — Можете да бъдете сигурна, че задирията не са от днес. Отдавна наблюдавам как тази нахалница се прави пред вас на светица, а иначе се разтапя пред господаря. Тя е виновна, тя му завъртя главата.

С такива и други подобни подмятания Роза успя достатъчно да размъти разсъдъка на невинната и неопитна млада жена, а точно това бе целта на коварната мулатка.

Угнетена от тази нова беда, Изаура направи няколко опита да поговори с господарката си, да научи защо е изгубила благоволенieto и доверието ѝ, на които винаги се бе радвала, и да докаже невинността си. Но бе посрещната с такава студенина и безразличие, че се отдръпна уплашено и отново потъна в своите мъки и тревоги.

Независимо от всичко, докато Малвина все още живееше в имението, Изаура имаше закрила, която я бранеше от грубите нападки на Лионсиу. Колкото и малко да уважаваше жена си, тя все пак бе преграда поне срещу насилието, с което би си послужил, за да постигне престъпните си цели. Изаура си даваше ясна сметка за всичко това и можем да си представим какъв ужас и отчаяние обзеха това бедно създание, когато видя, че господарката ѝ заминава и я оставя беззащитна, подложена на долните помисли на този, който беше едновременно неин господар, ухажор и палач.

Наистина Лионсиу едва изчака жена му да се изгуби зад хълмовете и без да може повече да сдържа своята развихрила се сатанинска страст, започна да търси Изаура из цялата къща. Намери я в тъмния ъгъл на една от стаите, просната на земята почти в несвяст, хълцаща безутешно, цялата обляна в сълзи.

Нека спестим на читателя описанието на срамната сцена, която се разигра. Ще се ограничим само да кажем, че Лионсиу изразходва всички възможни средства, за да увещае робинята с добро, да я накара да разбере, че е в неин интерес да се отдаде на желанията му. Даде най-бляскави и тържествени обещания. Стигна до най-жалки молби, напразно се влачи в краката на робинята, но от нея чу само горчиви думи и ужасни упреци. Като видя, че всичките му усилия са напразни, си отиде, изпълнен с гняв, бълвайки най-чудовищни закани.

За да даде ход на тези закани, още същия ден я прати да работи при предачките, където я оставихме в предната глава. Оттам щяха да я закарат на полето, от полето на кола, от кола на позорния стълб, откъдето вече положително щеше да отиде в гроба, ако не се подчинеше на господарската воля.

ГЛАВА 9

Изгарящ от нетърпение, със сърце, обхванато от пламъците на дива страст, Лионсиу не можеше да се примири с по-нататъшното отлагане на похотливите си желания. Сновеше насам-натам из къщата, даваше нареждания за преустройството на домакинството, останало изцяло в негови ръце, но всъщност дебнеше единствено какво върши Изаура, търсеше случай да остане насаме с нея и пак да настоява тя да му се подчини. Видя от прозореца предачките да отиват на вечеря и забеляза, че Изаура не е сред тях.

„Добре!... Всичко се нарежда прекрасно“ — помисли си доволно Лионсиу. В ума му проблесна щастливата мисъл, че би могъл да изпрати предачките на кафеената нива и по този начин да остане сам с Изаура в цялата просторна къща.

Някои ще възразят, че Изаура е само робиня и за да остане насаме с нея, на Лионсиу не би трябвало да му е толкова трудно. Можеше да нареди просто да му я доведат. Той наистина имаше право да постъпи така, но аз самият не мога да си обясня каква сила има дори в една робиня красотата, прибавена към благородна душа и изтънчен ум. Всички тези качества са в състояние да респектират дори и най-покварения човек. Затова, независимо от всички си цинизъм и заслепеност, в дъното на душата си Лионсиу не можеше да не отдаде дължимото уважение на тази невероятна робиня и да не се отнася към нея по-почтително, отколкото с останалите.

— Изаура — продължи Лионсиу разговора от мястото, където го бяхме оставили в самото начало, — знай, че отсега нататък твоята съдба е изцяло в ръцете ми.

— Винаги е била, господине — отговори смирено Изаура.

— Сега повече от всякога. Баща ми почина и ти знаеш, че аз съм негов единствен наследник. По причини, които положително си отгатнала, Малвина току-що ме напусна и замина при баща си. Следователно от днес само аз съм господар на този дом и мога да

разполагам с теб. Но, Изаура, вярно е също, че от теб зависи дали ще си щастлива, или ще се погубиш.

— От мен! Ох, не, господине, това зависи изключително от вашата воля.

— А аз желая — отговори Лионсиу с най-нежен глас — от все сърце да те направя най-щастливата от всички на тази земя. Но как да го сторя, като упорито ми отказваш щастието, с което само ти можеш да ме дариш?

— Аз, господине?! Ох! За бога, оставете на спокойствие вашата нещастна робиня. Спомнете си колко ви обича добрата доня Малвина. Моля ви заради нея, господине, не закачайте една бедна робиня, готова да ви се подчини във всичко, освен в това, което искате...

— Слушай, Изаура, ти си много млада и не можеш да преценяваш правилно нещата. Един ден ще съжаляваш, че си отхвърлила моята любов, но ще бъде късно.

— Никога! — извика Изаура. — Бих допуснала подло предателство спрямо господарката си, ако дам ухо на любовните ви слова.

— Детски скрупули! А сега чуй, Изаура. След като майка ми видя как се развиваш и колко пъргав ум имаш — може би защото нямаше момиче, — се зае да ти даде възпитание, каквото би дала само на любима дъщеря. Тя много те обичаше и не те освободи само от страх, че може да те загуби. Искаше винаги да си до нея. Ако тя е постъпвала така от обич, как мога да те пусна аз, като моята любов е друга, пламенна, безгранична. Любов, която ще ме докара до лудост или самоубийство, ако... но какво приказвам! Баща ми, бог да го прости, обзет от нещастна алчност, искаше да продаде свободата ти за шепа злато, като че ли има злато на този свят, с което би могъл да се купи неоценимият ти чар, дарен ти от небето. Богохулство! Аз бих отхвърлил като обида всяко предложение за заплащане на твоята свобода. Ти си свободна, защото господ не би могъл да сътвори такова прелестно създание и да го обрече на робство. Ти си свободна, защото това беше желанието на майка ми, такава е и моята воля. Но, Изаура, любовта ми към теб е безгранична. Аз не мога, а и не трябва да те оставям сама на този свят. Бих умрял от мъка, ако се видех принуден да изгубя такава скъпоценност, отредена ми от небето, и която от толкова време обичам пламенно, с цялата си душа...

— Извинете, господине, но не ви разбирам. Казвате, че съм свободна, а не ми позволявате да отида, където пожелаея и още по-малко да разполагам свободно със собственото си сърце?!

— Изаура, стига да поискаш, не само ще си свободна, но ще бъдеш господарката, богинята на този дом. Твоите заповеди, каквито и да бъдат, и твоите най-дребни капризи ще се изпълняват точно. А аз по-добре от най-нежния и най-предан любовник ще те обградя с всички грижи и ласки, с цялото си обожание, което може да вдъхне една пламенна и неугасима любов. Малвина ме изостави! Толкова по-добре... Какво ме интересува тя и нейната любов, след като имам теб! Нека веднъж завинаги тя да ме забрави, защото в обятията на моята Изаура аз ще намеря предостатъчно щастие, за да не си спомням за нея.

— Това, което току-що казахте, ме ужасява. Как можете да забравите и да презрете такава обична и ласкава жена, дарена с толкова чар и добродетели, като господарката Малвина? Господине, извинете, че ви говоря прямо, но да напуснете толкова добра, вярна и красива жена от любов към една бедна робиня, би било най-черна неблагодарност.

При този тежък упрек Лионсиу усети как гордостта му се разбунтува.

— Млъкни, нахална робиньо! — изрева той, обзет от гняв. — Да търпя безмълвно твоето презрение и отказ, както и да е, но да ме порицаваш! С кого си въобразяваш, че говориш?

— Извинете, господарю! — възкликна Изаура уплашена и разкаяла се заради неволно изплъзналите ѝ се думи.

— Но ако се държиш по-смирено с мен... не, защо съм седнал да се унижавам пред една робиня? От къде на къде трябва да моля за това, което е мое по право? Помни, неблагодарна и непокорна робиньо, че ми принадлежиш телом и духом. Само на мен и на никой друг. Ти си моя собственост — като ваза, която държа в ръцете си и мога да я използвам както си поискам, дори да я пръсна на парчета.

— Зная, че имате право да я пръснете, господарю, но, за бога, не я използвайте за нечисти и срамни неща. Робинята също има сърце и вие не можете да имате власт над чувствата ѝ.

— Чувства ли? Кой говори за чувства! Можеш ли ти да разполагаш с тях?

— Не, господарю, но сърцето е свободно и никой не може да го пороби, дори и собственият му притежател.

— Ти си робиня до мозъка на костите. Сърцето ти ще се подчини и ако не склониш с добро, имам право да употребя сила... Но защо? За да те притежавам, не е необходимо да прибягвам до такива крайни мерки. Чувствата на твоето сърце са низки, каквато си и самата ти. За да ги удовлетвори, ще те направя жена на най-мръсния и най-грозния от моите негри.

— Ах, господарю, много добре зная на какво сте способен. По същия начин баща ви умори от мъка и грубост бедната ми майка. Сега виждам, че ми е отредена същата съдба. Но бъдете сигурен, че ще намеря начин и кураж завинаги да се освободя от вас и от света.

— Ох! — възкликна Лионсиу със сатанинска усмивка. — Стигнала си до доста висока степен на възбуда и романтизъм! Любопитно качество за една робиня. Ето докъде води възпитанието на такива същества! Хубав живот за робиня — само да свири на пиано и да чете романчета. Добре, че ме предупреди. Ще имам грижата да охладя пламналия ти мозък. С това неразумно и непокорно държане няма да ти се удаде възможност да осъществиш намеренията си. Ей, Андре — извика той и изплющя с камшика.

— Да, господарю! — чу се глас и слугата след малко се появи пред Лионсиу.

— Андре — заповяда му той сухо и кратко, — веднага ми донеси тук кола с белезниците и катинара.

— Господи! — си прошепна уплашено Андре. — За какво е всичко това? Ах, горката Изаура!

— Господарю, милост — извика Изаура, падна на колене в краката на Лионсиу и закърши отчаяно ръце, — в името на баща ви, починал преди няколко дни, в името на вашата майка, която така обичах, не мъчете бедната си робиня. Дайте ми каквато и да е работа, пратете ме на най-тежкия труд на всичко ще се подчиня безропотно, но това, което искате от мен, не мога, не бива да го правя дори и да умра.

— Мъчно ми е, че се налага да постъпвам така, но ти самата ме караш да прибегна до тази крайност. Много добре знаеш, че не ми се ще да загубя робиня като теб. Може би някой ден ще си ми благодарна, че съм ти попречил да се самоубиеш.

— Все едно! — извика Изаура, надигна се гордо и добави глухо с треперещ от отчаяние глас: — Няма да се убия със собствените си ръце, а ще загина от ръцете на палач.

В този момент пристигна Андре с кола и белезниците, сложи ги на една пейка и побърза да излезе.

Като видя тези варварски и срамни инструменти за изтезание, очите на Изаура се премрежиха, сърцето ѝ се вледени от страх. Краката отказаха да я държат, тя падна на колене, захлупи глава на столчето си и избухна в ридания.

— Стара ми господарке — занарежда тя през сълзи, — помогни ми, където и да си, там на небето, помогни ми, както ми помагаше на земята.

— Изаура — каза сухо Лионсиу и посочи кола за мъчения, — ето това те чака, ако продължаваш да се инатиш. Нямам какво повече да ти кажа. Давам ти още един ден за размисъл. Трябва да избереш между гнева и любовта ми. И едното, и другото са силни и властни чувства, ти много добре го знаеш. Сбогом!

Когато Изаура усети, че господарят ѝ е излязъл, вдигна глава към небето и със склучени длани отправи към Богородица гореща молитва, прекъсвана от безутешни хълцания:

— Пресвета майко божия! Ти знаеш, че съм невинна и че с нищо не съм заслужила това жестоко отношение. Спаси ме от тази ужасна беда, защото освен теб никой не може да го стори. Избави ме от ноктите на палача, който заплашва не само живота, но и честта ми. Избистри разсъдъка му, влей милост и добрина в неговото сърце, та дано се смили над нещастната си робиня. Моля те със сълзи на очи и болка в сърцето в името на твоето свято мъченичество, в името на Христовите рани, помогни ми...

Колко хубава беше Изаура в този миг на страдание. Много по-красива, отколкото в момент на спокойствие и радост!... Да бе я видял Лионсиу, може би щеше да усети трепет в жестокото си каменно сърце. С очи, плувнали в сълзи, стичащи се по пребледнелите ѝ страни, с полуотворени тъжни уста, треперещи от изричаните с хлипане молитви, с разпилени по раменете буйни черни къдрици, извила към небето изящната си шия, Изаура представляваше великолепен модел за скулптура на Дева Мария, към която отправяше молбите си. Небесните ангели, които в този миг положително витаеха около нея, размахали

криле от злато и кармин, нямаше да позволят да не бъде чути тази болезнена и прочувствена молитва и щяха да я положат в нозете на закрилницата на отчаяните.

Отдадена на скръбта си, Изаура не усети как баща ѝ влезе в предачницата с тихи стъпки и се отправи към нея.

— Ах! Ето къде си била — промърмори старият, — и палачът се навърташе насам! Бедната Изаура! Какво става с теб?!

— Татко, ти си тук! — възкликна нещастницата при вида на Мигел. — Ела, ела да видиш какво направиха с дъщеря ти.

— Какво има, дъще? Какво ново нещастие те е сполетяло?

— Не виждаш ли, татко? Ето съдбата, която ме очаква — отвърна тя и посочи кола и белезниците, хвърлени в краката и.

— Боже, що за чудовище! Да, очаквах подобно нещо...

— Ето каква свобода има намерение да даде на тази, която бе отгледана от майка му с толкова нежност и обич. Жестоко и мрачно робство, непрестанен бич за тялото и душата, ето какво е отредено на нещастната ти дъщеря... Татко, не мога да издържа това унижение... Остана ми крайният изход, но и него ми отказаха. Окована във вериги!... Ох! Татко! Татко! Това е ужасно! Дай ми ножа си — добави тя след кратко мълчание с пресипнал глас и мрачен поглед, — трябва ми ножът ти.

— За какво ти е, Изаура? Какви са тези шурави мисли?...

— Дай ми ножа, татко. Ще го използвам само в краен случай, ако проклетникът дойде наистина да ме окове в тези железа, ще се пробода пред него.

— Няма смисъл да стигаш до крайност, дъще. Сърцето ми вече предусещаше всичко това и аз взех мерки. Парите, които не ни послужиха да получим твоята свобода, сега ще са от полза, за да те измъкна от ноктите на този звяр. Всичко е готово, Изаура, ще избягаме.

— Да, татко, да бягаме, но как? Къде?

— Далеч, дъще, където и да е. И то веднага, преди да усетят и да те оковат в железа.

— Ах, татко, страх ме е, ако ни хванат, горко ми!

— Не може да се отрече, че е рисковано начинание, но имай кураж, Изаура, това е единственото ни спасение и ние трябва да се хванем за него с вяра, като удавник за сламка, и да се оставим в ръцете на провидението. Робите са на нивата. Управителят заведе предачките

на кафето, а господарят ти и Андре излязоха на коне. Може би в цялата къща няма никой, освен някоя негърка в кухнята. Да използваме случая. Изглежда, че сам бог ни го праща. Всичко предвидих. Там, където свършва дворът, на брега на реката, има вързана лодка, това ни стига. Ти ще излезеш първа и ще минеш отзад, през двора. Аз ще тръгна малко след теб и ще се срещнем там. След по-малко от час ще сме в Кампус. Там ще ни чака гемия, капитанът ми е приятел, и в ранни зори потегля на север. Утре ще сме далеч от чудовището, което те преследва. Хайде, Изаура, може би ще срещнем някоя милостива душа, способна да те закриля по-добре от мен.

— Хайде, татко. Няма от какво да се страхувам... Мога ли да бъда по-злочеста, отколкото съм?...

Като се криеше в сянката на високия зид на двора, Изаура отвори градинската портичка и изчезна. Малко след това Мигел мина зад постройките и двамата се срещнаха при реката.

Задвижена от силната ръка на Мигел, лодката се плъзна по водата близо до брега и имението скоро изчезна от погледите им.

ГЛАВА 10

Вече са изминали повече от два месеца от бягството на Изаура и сега, драги читатели, докато Лионсиу полага неимоверни усилия, развързал кесията си, вдига на крак полицията и цяла армия частни агенти, за да си възвърне плячката, изплъзнала му се така хитро, нека и ние отплаваме на север, където може би преди него отново ще срещнем избягалата ни героиня.

Намираме се в Ресифи. Нощта е паднала и бляскавата Венеция на Южна Америка, окичена с диадема от светлини, изглежда, сякаш е излязла от нежните прегръдки на океана. Вечерта е празнична: на една от главните улици се забелязва великолепно осветено здание, към което се стича множество изискани кавалери и дами. В това красиво здание отбраното общество обикновено се събира на пищни балове. Някои богати и елегантни студенти също имат навик да идват от старата Олинда и да се порадват малко на коприните и парфюмите, и в топлината на ласкавите погледи и ангелските усмивки на красивите пернамбуканки да забравят за известно време твърдите скамейки в академията и мърморещите професори.

Да предположим, че и ние принадлежим към този храм на Терпсихора^[1], да влезем вътре и да видим има ли нещо интересно. Още в първия салон срещаме група елегантни младежи, разговарящи оживено. Да се вслушаме.

— Още една звезда изгря в салоните на Ресифи — казваше Алвару — и придаде блясък на нашите вечерни събирания. Няма и три месеца, откак е пристигнала в града, а аз я познавам отпреди месец. Но, повярвай ми, доктор^[2] Жералду, тя е най-очарователното и благородно създание, което някога съм виждал. Не е жена, това е фея, ангел, богиня!

— Гледай ти! — възкликна доктор Жералду. — Фея, ангел, богиня! Това са три съвсем различни понятия, а в крайна сметка ти сам ще се убедиш, че тя е просто една жена. Но кажи ми, Алвару, този

ангел, фея, богиня, жена или каквото и да е, не ти ли каза откъде идва, от какво семейство е, богатата ли е?

— Малко ме интересуват тези неща и бих могъл да ти отговоря, че е слязла от небето, че е от ангелско семейство, че притежава богатство, несравнимо с ничие състояние на този свят — чиста, благородна душа и божествена красота. Ще ти кажа и това, което наистина знам за нея — дошла е от Риу Гранди ду Сул с баща си и няма други роднини. Средствата ѝ са оскъдни, но за сметка на това е красива като богиня и се казва Елвира.

— Елвира! — намеси се трети младеж. — Наистина хубаво име, но не можеш ли да ни кажеш, Алвару, къде живее твоята фея?

— Не е тайна. Живее с баща си в малка къщичка в квартал Санту Антониу. Настанени са скромно, избягват запознанствата и много рядко се появяват в обществото. Там, в тази къщичка, скрита сред храсти, палми и дървета, тя е като цвете сред зелените листа или като тайнствена фея в омагьосана пещера.

— Прекрасно! — отвърна докторът. — Но как успя да откриеш тази омагьосана нимфа и как бе допуснат до тайнствената ѝ пещера?

— Ще ви кажа с две думи. Един ден минавах на кон покрай къщичката и я видях седнала на пейка в градинката отпред. Изненада ме нежната ѝ красота. Като забеляза, че я гледам с прекалено любопитство, тя изпърха като пеперуда между цъфтящите храсти и изчезна. Поставих си твърдата цел да я видя и да говоря с нея, каквото и да ми струва това. Но колкото и да разпитвах съседите, не намерих нито един човек, който да я познава и да ме представи. Проучих най-накрая кой е собственик на къщата и отидох при него. И той не можа да ме осведоми, нито да ми помогне с нещо. Наемателят му идвал редовно всеки месец, за да плати наема си. Това беше всичко, което знаеше той. Въпреки това не се отчаях, продължих да минавам всеки следобед покрай градинката, но пеша, за да мога да я видя по-добре и да ѝ се полюбувам, но, уви, почти безрезултатно. Ако се случеше да е в градинката, тя винаги се скриваше от моя поглед както първия път. Един ден обаче, точно когато минавах, стана от пейката и изпусна кърпичката си. Осмелих се да вляза в градинката, взех кърпичката и успях да ѝ я подам, когато тя вече бе на прага на дома си. Поблагодари ми с такава очарователна усмивка, че бях готов да падна на колене в

краката ѝ, но тя нито ме покани да вляза, нито ми предложи нещо друго.

— Тези кърпичка, Алвару — вметна един младеж, — тя положително е изпуснала нарочно, за да можеш да я видиш отблизо и да поговориш с нея. Романтично и изискано кокетство.

— Не вярвам. В нея няма и сянка от кокетство. Тя цялата излъчва искреност и нежност. Трудно успях да си отлепя краката от това място, което ме привличаше като магнит и ме караше да усещам във въздуха странния аромат на любов, чистота и приключение...

Алвару спря да разказва, вгълбен в приятните спомени...

— И дотук ли стигна, Алвару? — обади се друг младеж. — Романът ти ни заинтригува, хайде, разправяй по-нататък, искам да чуя развързката...

— Развързката? Ох! Още не е дошла и самият аз не зная каква ще бъде. Опитах всички хитрини, за да проникна в светилището на тази богиня, но напразно. Най-после случайността ми дойде на помощ и ми послужи по-добре от цялата ми изобретателност и ловкост. Един следобед се разхождах с каретата из Санту Антониу по брега на Беберибиди — тези разходки бяха станали нещо като молитва за мен — и видях мъж и жена в лодка. Само няколко мига след това лодката заседна в пясъчен нанос. Спрях веднага, взех друга лодка и тръгнах да помогна на двамата гребци, които напразно се мъчеха да се освободят от плитчината. Не можете да си представите колко приятно се изненадах, като разпознах в тях тайнствената непозната и баща ѝ...

— Очаквах нещо подобно, но на случката не ѝ липсва драматизъм. Историята на твоята любов с тази мистериозна фея взе да прилича на фантастичен разказ.

— Но това е самата истина. Както бяха мокри и изцапани, ги поканих в моята карета. След дълги увещания приеха и се отправихме към дома им. Ясно ви е какво стана по-нататък. Макар и свенливо, бе ми позволено да прекрача прага на тайнствената пещера.

— Както виждам — вметна докторът, — много обичаш тази жена.

— Да я обичам! Обожавам я все повече и повече, а освен това имам основание да вярвам, че тя... поне не ме гледа с безразличие.

— Дай боже да не си лапнал по някоя Цирцея^[3] от бордеите, една от онези авантюристките, скитащи по света, която е научила, че си

богат, и плете мрежите си, за да те хване в тях. Това отдръпване от обществото, тази тайнственост, обгръщаща така плътно живота им, не говорят много в тяхна полза.

— Кой знае дали не са престъпници и не търсят начин да се укриват от полицията? — предположи един от компанията.

— Може би са фалшификатори на пари — добави друг.

— Изпитвам лошо чувство — продължи докторът — всеки път, като видя красива жена да пътува по чужди места в компанията на мъж, наричащ се неин баща или брат. Бащата на твоята фея, Алвару, ако въобще ѝ е баща, може би е някой циганин или човек от подмолния свят, спекулиращ с красотата на дъщеря си.

— Боже мой! Имайте милост! — възкликна Алвару. — Ако в лицето на това ангелско създание бях съзрял тъй жестоко описания от вас портрет, езикът ми по-скоро щеше да изсъхне, но нямаше да го споделя с вас. Вярвайте, че сте прекалено несправедливи към бедната девойка, приятели. Аз бих я оприличил с принцеса в изгнание, ако не бях сигурен, че е ангел, слязъл от небето. Но вие скоро ще я видите и възторгът ми ще бъде оправдан. Сигурен съм, че единодушно ще я обявите за божество. Лошото е, че отсега откривам съперник във всеки един от вас.

— Колкото до мен — обади се един от присъстващите, — можеш да бъдеш спокоен, аз винаги съм изпитвал ужас от тайнствени жени.

— А аз съм един обикновен простосмъртен и ме е страх от феи — добави друг.

— А как стана така — попита доктор Жералду, — че живее настрана от обществото, а се реши да дойде на този представителен бал?

— Ако знаеш колко ми струва това, приятелю! — отговори Алвару. — Склоних я почти насила. Отдавна се опитвам с всички средства да я убедя, че една млада и красива госпожица като нея, криеща прелестта си в усамотение, влиза в грях спрямо Създателя, изваял хубостта, за да бъде гледана и обожавана. Аз не съм от онези ревниви и подозрителни влюбени, които желаят да скрият любимата си вдън земя. Доводи, настоявания, молби — всичко бе напразно. И бащата, и дъщерята винаги ми отказваха да се явят в обществото под хиляди най-различни предлози. Най-накрая прибегнах до хитрост — накарах ги да повярват, че по начина, по който живеят, отделени и без

познанства, в област, където са неизвестни, вече почва да бие на очи, прави ги съмнителни, дори полицията започва да ги гледа с подозрение. Лъжи, вярно, но те оказаха необходимото въздействие.

— Нищо чудно — прекъсна го докторът — тези лъжи да не са далеч от истината.

— Казах им — продължи Алвару, — че колкото и неоснователни да са подобни съмнения, е необходимо да ги отхвърлят от себе си, и затова е наложително да се явят пред хората. Тази клопка даде желаниния ефект.

— Толкова по-зле за тях — отвърна докторът, — това е лош признак и още повече затвърждава моите съмнения. Ако бяха невинни, нямаше да се интересуват от подозренията на полицията и обществото и щяха да си живеят както преди.

— Твоите съмнения нямат никакво основание, докторе. Те просто не разполагат със средства и затова избягват обществото, което кара да страдат хора, необлагодетелствувани от съдбата, а те... но ето ги, идват... Вижте и се уверете със собствените си очи.

В този миг в преддверието влезе млада красива дама, хванала под ръка мъж на зряла възраст с представителна външност.

— Добър вечер, господин Анселму! Добър вечер, доня Елвира! Ето ви най-после и вас! — каза Алвару на новопристигналите, отдели се от приятелите и побърза да посрещне любезно мъжа и жената. После предложи едната си ръка на Елвира, а другата на господин Анселму и тръгна да ги развежда из салоните, където вече шумеше изисканото общество. Тримата събеседници на Алвару и много други хора, намиращи се там се отдръпнаха, за да видят Елвира, чието присъствие предизвика сензация и възторжен шепот дори сред предупредените.

— Наистина!... Каква поразителна красота!

— Каква царствена осанка!

— Какви черни очи!

— Какви прекрасни, коси!

— А бюстът! Какъв бюст! Видя ли?

— С каква елегантна скромност се облича! — говореха помежду си тримата младежи, впечатлени от божественото видение.

— Обърна ли внимание — добави доктор Жералду — на онази очарователна бенчица на дясната ѝ буза?... Алвару е прав, неговата

фея засенчва всички красавици в салона. Освен това има предимството, че е нова, и буди интерес с тайнствеността, която я обгражда. Горя от нетърпение да ѝ бъде представен. Искам да ѝ се полюбувам по-отблизо.

Младежите продължиха да разговарят в този дух, докато Алвару изпълняваше приятното задължение да представи тази нова перла на салоните, след което отново се върна при тях.

— Приятели — заяви им той с ликуващ вид, — каня ви в салона. Искам веднага да ви представя дона Елвира, за да се разсеят веднъж завинаги несправедливите и обидни съмнения, които допреди малко изпитвахте към най-красивото и чисто създание, родено под слънцето, макар и да съм сигурен, че след като я видяхте, останахте омаяни до дъното на душите си.

Четиримата приятели потънаха във водовъртежа на салоните. Тяхното място веднага бе заето от няколко красиви и елегантни млади жени, облечени в коприна и обсипани със скъпоценни камъни като райски птици. Предмет на разговора им бе също дона Елвира, но тонът се различаваше коренно от този на младежите.

Не би ни навредило да ги послушаме известно време.

— Можеш ли да ни кажеш, дона Аделаиди, коя е онази млада дама, появила се преди малко под ръка с господин Алвару?

— Не, дона Лаура. За първи път я виждам и ми се струва, че не е тукашна.

— Положително. Как стреснато гледа! Прилича на дивачка, стъпила за пръв път в танцов салон, не намираш ли, дона Розалина?

— Без съмнение! А обърна ли внимание на тоалета ѝ? Господи! Колко е беден! Слугинята ми се облича с повече вкус. Може би дона Емилия има представа коя е.

— Аз? От къде на къде? За първи път я виждам, но господин Алвару ми беше говорил за нея и твърдеше, че била невероятно красива. Не виждам такова нещо, красива е, но чак пък невероятно...

— Този господин Алвару винаги се държи странно, привлича го всичко ново. Откъде ли е изровил тази перла, която така го е пленила?

— Идва от юг, приятелко, и това, което виждам, съвсем не е лошо.

— Ако не беше онази черна точка на бузата ѝ, щеше да е поносима.

— Напротив, донна Лаура, този белег ѝ придава особен чар...

— Ах, извини ме, скъпа приятелко, забравих, че ти имаш подобна бенка на лицето. Тя наистина ти отива и ти придава чар, но на онази, все едно, че бръмбар ѝ е кацнал на лицето.

— Да ти кажа честно, не обърнах внимание. Но хайде в салона, трябва да я разгледаме и проучим по-отблизо, за да можем да съдим обективно.

С тези думи те тръгнаха, хванати под ръка, и заприличаха на букет пъстри цветя, който се изгуби в множеството.

---

[1] Една от двете дъщери на Зевс и Мнемознна, муза на танците и песните. — Б.пр. ↑

[2] Титлата доктор се дава на всички, завършили право. — Б.пр. ↑

[3] Митологично същество, надарено със свръхестествената способност да превръща хората в животни. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 11

Алвару беше от онези щастливци, на които природата и съдбата като че не се бяха поскъпили да изсипят целия рог на изобилието. Единствен син на знатно и богато семейство, на двацет и пет години остана кръгъл сирак, а състоянието му възлизаше приблизително на два милиона рейс.

Бе среден на ръст, красив, добре сложен, привлекателен по-скоро с благородното си и открито изражение на лицето, отколкото с физически качества. Не беше надарен с изключителен ум, но разсъждаваше трезво и можеше да води най-изискани разговори. Завърши подготвителния курс и с присъщата си философска мисъл да преценява издълбоко нещата заключи, че богатството, наследено по случайност, може по друга случайност да му бъде отнето, и с намерението да получи някаква професия реши да се отдаде на правните науки. През първата година, докато все още се луташе из лабиринтите на философията в правото, намираще удоволствие в следването, но когато се наложи да задълбае в съдебната казуистика^[1], аналитичният му ум се отдръпна отегчен и той не намери сили да продължи според начертаните си планове. Своенравната му душа, изпълнена с велики намерения, намираще повече удоволствие в обсъждането на въпроси от висшата политика и обществения живот, отколкото в изучаване и интерпретиране на закони и разпоредби, съдържащи според него в основата си грешки и абсурдни предразсъдъци.

Алвару мразеше всякакви привилегии и обществени отличия и не е необходимо да подчертаваме, че бе либерал, републиканец и почти социалист.

С подобни идеи той не можеше да не бъде пламенен аболиционист^[2] при това не само на думи. Получил в наследство от родителите си много роби, той веднага се погрижи да ги освободи. Но Алвару бе премного филантроп и познаваше опасността от рязкото преминаване от абсолютна зависимост към пълна свобода. Затова

основа за бившите си роби нещо като колония, чието ръководство повери на честен и грижовен управител. От подобна постъпка освободените, обществото и самият Алвару можеха да имат единствено полза. Даде им земя за обработване под аренда, хората се подчиняваха на обща дисциплина и така, освен че бяха предпазени от престъпен живот и пороци, имаха осигурено препитание, можеха да посъберат пари, а и се отплащаха на Алвару за благородния жест.

Оригинален и особняк като богат английски лорд, той проповядваше чистота и строгост в нравите като квакер^[3]. Имаше будно съзнание и чувствително сърце, обичаше удоволствията, лукса, елегантността и най-вече жените, но гледаше на тях с платонически идеализъм, присъщ за хора с възвишени души и благородни сърца. Алвару все още не беше намерил онази девойка, явяваща се усмихната в смътните блянове на поетичното му съзнание, която да плени сърцето му. С тези свои бляскави качества Алвару положително бе предмет на жив интерес от страна на нежния пол и може би караше да трептят скришом сърцата на доста именити и красиви девойки. Но той бе еднакво мил и любезен с всички, без да даде на никоя ни най-малко предпочитание.

Можете да си представите разочарованието, изумлението и ужасното отчаяние, обзело красивите пернамбуканки, като видяха с какъв жив интерес обгражда Алвару непознатата бедна жена, усетиха разликата в отношението и чува възторжените похвали, които сипеше открито по неин адрес. Хера и Атина^[4] едва ли са изпаднали в по-голямо отчаяние, след като Парис възнаградил Афродита за нейната красота. Още преди бала Алвару вече бе говорил в някои женски кръгове на обществото за Елвира с такива хвалебствени думи и с красноречието на влюбен, че изненада и разтревожи всички. Девойките горяха от нетърпение да зърнат тази идеализирана красота и върху непознатата предварително се изсипаха хиляди подигравки и ехидни подмятания. Но като я видяха, независимо от обидата и презрителните усмивки, мимолетно появили се на устните им, почувстваха едно неприятно усещане да ги пробужда в сърцата. Моля тези красавици да ме извинят за прямотата. Тщеславието, с редки изключения, е неделим спътник на хубостта и там, където има тщеславие, рано или късно винаги се появява и завистта. Красотата на непознатата беше неоспорима.

Нейната скромност и срамежливост с нищо не накърняваха естествения чар, с който бе надарена. Простото и дори бедно в сравнение с околния лукс облекло ѝ прилягаше чудесно и още повече подчертаваше нейните природни дарби. Зашеметяващият ефект, който Елвира произведе със самото си появяване и усърдието, което Алвару полагаше да подчертае привлекателността ѝ, бе като че ли нарочно, за да засенчи останалите красавици в салона. Повече не бе нужно, за да бъдат засегнати честолюбието и гордостта им. Тази вечер някои от тях положително щяха да станат прицел на презрителни погледи, подигравателни усмивки и духовити епиграми от страна на мъжете.

Алвару въобще не обръщаше внимание на зле прикритата враждебност, с която той и неговото протеже — бихме могли да я наречем така — бяха посрещнати на бала, но свенливата и скромна Елвира, несрещнала никъде искрен и любезен прием, се чувстваше зле в тази атмосфера на фалшива любезност. Във всеки поглед прозираше ехидна подигравка, във всяка усмивка — сарказъм.

Вече разбрахме кой е Алвару. Сега да се запознаем с приятеля му доктор Жералду.

Той беше трийсетгодишен правист и се славеше като добър адвокат в Ресифи. От всичките си познати на него Алвару гледаше с най-добри чувства. Доктор Жералду беше надарен с ясен и твърд разум, имаше искрен характер. Беше честен и благороден по душа и всички тези качества му даваха правото на това предпочитание от страна на Алвару. Практичният му и уравновесен ум, подобаващ на адвокат, който уважава законите и всички капризи и предразсъдъци на обществото, бяха в пълна противоположност с ексцентричните и реформистки идеи на приятеля му, но това противоречие въобще не пречеше, нито охлаждаше взаимното им уважение и привързаност. Напротив, то по-скоро го подхранваше и укрепваше, нарушаваше еднообразието, което иначе би съществувало в отношенията между две души, живеещи винаги и във всичко в пълно съгласие. Такива души като видят в крайна сметка, че каквото мисли едната, същото го мисли и другата, че каквото иска едната, същото го иска и другата, и че няма какво да си кажат, ще им омръзне да си повтарят „така е“, ще се видят принудени да се затворят в мълчание и да дремят една срещу друга. Какво спокойно, удобно и сънливо приятелство! Освен това противоположността на характерите и мненията е винаги от голяма

полза за двама приятели. Тя ги променя и допълва взаимно. Така много често уравновесеният и практичен характер на доктор Жералду възпираше буйните пориви и утопиите на Алвару и обратно.

Чухме от устата на самия Алвару по каква случайност се е запознал с доната Елвира и как е успял да я доведе на бала, където все още се намираме.

— Татко — обърна се млада жена към уважаван господин, хванала го под ръка, докато влизаха в преддверието, откъдето ги наблюдаваме и ние, — татко, нека постоим тук, докато е празно. Ах! Господи! — и след като седнаха един до друг, продължи с приглушен глас: — Какво търся аз, бедната робиня, тук сред всичките тези богати и знатни хора! Този лукс, тези светлини, тези почести, с които ме обграждат, мътят съзнанието ми, вие ми се свят. Аз извършвам престъпление, дръзвам да се появявам във висшето общество като равна. Това е предателство, татко. Знам, че е така, и изпитвам угризения... Ако тези благородни дами научат, че сред тях се забавлява и танцува една злощастна робиня, избягала от господарите си! Робиня! — повтори Изаура и стана. — Робиня! Имам чувството, че на челото ми с черни букви е изписана тази страшна дума и всички я четат! Да бягаме оттук, татко, да бягаме! Тези хора като че ли ми се подиграват, този въздух ме задушаваша... Да бягаме! Татко, хайде да си вървим.

— Отпусни сърцето си, дъще — опита се да я успокои старият. — Тук никой няма дори да заподозре коя си. Как могат да се усъмнят, че си робиня? Та всички тези красиви и благородни дами не могат и на малкия ти пръст да стъпят по красотата и ума?

— Толкова по-зле, татко. Аз съм прицел на тяхното внимание и любопитните погледи, насочени отвсякъде към мен, ме карат да потрепервам всеки миг. Бих искала сега да се отвори земята под краката ми и да ме погълне.

— Остави тези мисли, с този страх и срам наистина можем да бъдем разкрити, ако се появи и най-малкото съмнение. Дръж се непринудено, танцувай, пей, разговаряй, покажи се весела и доволна и вместо да предположат, че си робиня, може да решат, че си принцеса. Ободри се, дъще, поне днес. За пръв и последен път се подлагаме на такова изпитание, не можем да останем повече в града, щом започваме да будим съмнение...

— Вярно е, татко! Това е неизбежно! — отвърна момичето и поклати тъжно глава. — Обречени сме да скитаме от град на град, отритнати от обществото, да живеем в мизерия, да треперим непрекъснато, сякаш небето ни е дамгосало с проклятие... Ах! Сърцето ми се къса, че трябва да заминем... Не зная с какво ме огорчава и привлича това място. Но съм наясно, че ще трябва да кажа завинаги сбогом на... този град, където прекарах няколко дни в щастливо спокойствие! Ах! Господи!... Кой знае дали нямаше да е по-добре да умра в мъките на робството!

В този момент се появи Алвару и обиколи с търсец поглед помещението.

— Къде ли изчезнаха? — говореше си той. — Да не би да са си тръгнали? А! Не, ето ги там! — възкликна щастливо, щом зърна бащата и дъщерята, на чийто разговор току-що бяхме свидетели. — Дона Елвира, вие сте прекалено стеснителна. Вместо да се криете в този ъгъл, трябва да блестите в салона, където всички въздишат за вашето присъствие. Оставете този свян на повехналите виолетки, розата трябва да показва гордо своята омая.

— Извинете ме — пошепна Изаура, — едно бедно момиче като мен, отгледано в уединение на село, не е свикнало с блясъка на подобни прекрасни вечери. Чувствам се потисната...

— Ще свикнете, надявам се. Светлините, хубостта, благоуханията, ето средата, в която трябва да блести красивата жена, защото бог я е създал да бъде гледана и възхвалявана. Идвам по молба на няколко кавалери, вече ваши обожатели. За да нарушим еднообразието на валсовете и кадрилите, дамите обикновено радват ухото ни с някоя песен, ария или нещо друго. Казах на няколко души — извинете ме за недискретността, но тя върви ръка за ръка с възхищението, — че имате прекрасен глас, пеете добре, и те проявиха жив интерес да ви чуят.

— Аз, господин Алвару! Аз да пея пред такова отбрано общество! Умолявам ви, не ме подлагайте на ново изпитание. Във ваш собствен интерес е, смея да твърдя. Аз пея лошо, много се притеснявам и съм сигурна, че ще ви изложа. Спестете и на двама ни този срам.

— Не мога да приема тези извинения, защото вече ви чух да пеете и, повярвайте ми, дона Елвира, ако не бях сигурен, че пеете

чудесно, нямаше да си позволя да ви предложи. Жена с вашите способности не трябва да се стеснява, а аз, от моя страна, любезно ви моля да пеете не друго, а онази затрогваща песен за робинята, която чух. Бъдете сигурна, че ще плените слушателите си.

— Защо да не изпея нещо друго? Тази ми навява тъжни спомени...

— Може би тъкмо затова звучи тъй прекрасно във ваше изпълнение.

„Ах, горката аз! — въздъхна в душата си дона Елвира. — Тези, които най-много държат на мен, се превръщат, без да знаят, в мои палачи!“

Елвира направи всичко възможно да се измъкне. Да пее при подобни обстоятелства, за нея представляваше безкрайно изпитание. Но не можеше дълго да се съпротивлява. Тя си спомни умния бащин съвет и реши да не ги кара повече да я молят. Пое ръката, предложена ѝ от Алвару, той я отведе до пианото и тя седна елегантно на столчето, с вид на човек, отдавна свикнал с инструмента.

Множество любопитни глави и биещи в трепет сърца се струпаха около пианото. Мъжете копнееха да разберат дали гласът на тази жена отговаря на необикновената ѝ красота. Дали феята е и сирена. Девойките очакваха, че поне на това поприще ще имат удоволствието да присъстват на провала на своята прекрасна съперница, и вече се надяваха да я сравнят с пауна от притчата, оплакал се на Юнона, че го е сътворила толкова красив, а му е дала вместо глас неприятно пронизително кряка.

Положението беше критично. Момичето се чувстваше като примадона, чиято слава бе дошла преди нея и която трябва да изнесе концерт пред взискателна и отбрана публика. Около Елвира настъпи дълбоко мълчание. Хората затаиха дъх и сякаш се долавяше биенето на нетърпеливите им сърца. Независимо че бе сигурен в умението на Елвира и познаваше прекрасния ѝ глас, Алвару все пак се вълнуваше и притесняваше. А пък Елвира малко се интересуваше дали ще пее зле или добре. В този момент желаше единствено да е най-грозната, най-невзрачната и най-глупавата от всички присъстващи, за да я оставят на спокойствие в някой ъгъл. Като че ли се намираще във властта на ужасно предчувствие. Но Елвира обичаше Алвару и беше благодарна за усърдието, с което той, изпълнен с добри намерения, се опитваше да

я представи като образец на красотата и таланта в очите на това отбрано общество. За да задоволи желанието му и да не опровергае ласкавите думи, казани по неин адрес, реши да пее възможно най-добре. Интересуваше я по-скоро тържеството на Алвару, а не собствената ѝ слава.

Щом седна пред пианото и нежните ѝ пъргави пръсти, докоснали клавишите, изсвириха, няколко акорда, младата жена се почувства друга, а на присъстващите разкри нова страна от красотата си. Лицето ѝ, чието изражение поначало бе скромно, наивно и нежно, сега се озари от вътрешна светлина. Изваяният ѝ стан се надигна гордо. Погледът ѝ се оживи и изпълни с възторг. Гърдите ѝ, до този момент спокойни като вълни на езеро в тиха лунна нощ, задишаха бурно като развълнуван океан. Изящната ѝ шия се изпъна като на лебед, преди да нададе призивния си зов. Вдъхновението, осенило лицето ѝ, я превърна в богиня на красотата, в носителка на небесна хармония. Тя се чувстваше като царица на трона си. Калиопа, седнала на свещеното трикрако столче, командваща света с възвишени неотразими звуци. От собствените си притеснения и страхове тя съумя да събере кураж и вдъхновение, за да превъзмогне трудностите на тежкото положение, в което се намираше. Гласът се изтръгна от душата ѝ в такива трели, толкова чист и нежен, така пропит от възвишена тъга, че не една сълза се търкулна по лицата на посетителите на този храм на удоволствията, смеха и лекомислието.

Елвира пожъна невероятен успех. Едва свършила, салонът гръмна от ръкопляскания, оглушителни овации и поздравления.

— Феята на Алвару е и сирена — каза доктор Жералду на един от приятелите си, в чиято компания вече го видяхме, — съчетала е всичко... Какъв нежен и чист глас. Имах чувството, че съм на седмото небе и слушам ангелски хор.

— Истинска артистка... в театъра щеше да засенчи и Малибран, а би могла да се прочуе и в Европа. Алвару е прав. Тя не може да е обикновена жена, а още по-малко авантюристка — оркестърът засвири кадрил и прекъсна разговора или просто ние не можахме да го чуем докрай.

— Дона Елвира — обърна се Алвару към нея, докато тя отново заемаше мястото при своя баща, — помните ли, обещахте ми да танцувате кадрил с мен.

Елвира направи усилие да се усмихне и да превъзмогне ужасната отпадналост, която наново я обзе, щом стана от пианото.

Тя хвана Алвару под ръка и двамата тръгнаха да заемат местата си в кадрила.

---

[1] Разглеждане на отделните случаи от съдебни дела според начина, по който трябва да се решат съгласно правните норми. — Б.пр.

↑

[2] Привърженик на движението за премахване на робството — Б.пр. ↑

[3] Член на религиозна секта, разпространена в САЩ, известна с култа към морална чистота и въздържание. — Б.пр. ↑

[4] Става дума за ябълката на раздора между трите богини Хера, Атина и Афродита. Парис отсъжда златната ябълка на най-красивата от трите — Афродита, богиня на красотата и любовта, а тя по-късно му помага да съблазни хубавата Елена и с това предизвиква Троянската война. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 12

Сега вече читателите знаят, ако не са се досетили преди това, че Елвира не е никоя друга, а робинята Изаура, а Анселму е управителят Мигел. И двамата са наши отдавнашни познайници. Знаете също, че Изаура не само е надарена с възвишен дух, но е получила също така и отлично възпитание, затова не се учудихте на нейните изискани обноски, светски маниери и други дарби, благодарение на които тази изключителна робиня можа да се появи, дори да блесне сред най-отбраното аристократично общество.

Отчаяното положение на любимата му дъщеря накара Мигел да се реши на крайна стъпка и да предприеме бързо бягство, съпътствано от хиляди опасности и случайности. Той си припомняше ужасен за нещастната участ, сполетяла при същите обстоятелства майката на Изаура, и добре знаеше, че Лионсиу, бездушен като баща си и далеч по-пропаднал и развратен, бе способен на всякакви низости. Изгубил надежда да освободи дъщеря си, Мигел разбра, че може да оползотвори събраната за тази цел сума, като изтръгне нещастната жертва от ръцете на мъчителя, без да подбира много начините. Беше му ясно, че да измъкнеш робиня от къщата на господарите ѝ, да закриляш бягството ѝ, в очите на хората, освен престъпление е и недостойна постъпка на уважаван мъж. Но робинята беше негова обожавана дъщеря, чиста капка роса, заплашена да бъде омърсена от ръцете на жесток господар, и тези разсъждения го оправдаваха в собствените му очи.

Нещастният баща първоначално имаше доброто намерение да се обърне към властите, да моли законът да закриля дъщеря му, за да не стане тя жертва на насилието и произволите на грубия си господар. Но всички, към които се обърна, му отговориха единодушно: „Хич не се хващай, само ще си загубиш времето. Властта няма нищо общо с това, което става в една богаташка къща. Не се хващай на тази въдица, защото ще имаш късмет, ако се отървеш само с плащането на

разходите, без да те съдят, а може и да попаднеш в затвора. Къде се е чуло и видяло беден и слаб да победи богат и силен?“

Мигел тайно поддържаше връзки с някои стари роби от имението на Лионсиу. Те още си спомняха с тъга за доброто време, когато той беше управител, и го уважаваха. От тях той научаваше какво става в имението. Научил за тежкото положение, в което е изпаднала дъщеря му след смъртта на комендатора, не се подвоуми и взе всички мерки за отвличането ѝ, за да я отведе далеч от жестокия ѝ господар. На другата сутрин след бягството той и Изаура отплаваха към северните провинции на кораб, превозващ роби. Капитанът бе португалец и негов стар приятел. Пристигнаха в Пернамбуку и тъй като капитанът трябваше да продължи към бреговете на Африка, ги остави в Ресифи с обещанието, че ще се върне след три-четири месеца и ще ги откара, където пожелаят. Мигел, прекарал целия си живот като градинар или управител, не познаваше широкия свят, имаше малко връзки и никакъв опит, затова не си даваше сметка за последствията от трудното положение, в което поставяше себе си и Изаура. През дългите години, докато беше управител в имението на комендатора и на други места, рядко се случваше да избягат роби, но ако имаше бягства, те бяха за по няколко дни и най-много до близките имения. Следователно не е за учудване, че почти не знаеше докъде се простират правата на господаря върху роба, безбройните средства, с които може да си послужи, за да ги залови. Реши, че в Пернамбуку ще бъдат на сигурно място поне за три-четири месеца, ако се отдръпнат, доколкото е възможно, от хората и обвият живота си в мрак и мълчание.

Независимо че имаше по-буден ум, далеч от основния източник на своите страдания Изаура също се почувства свободна и до известна степен пренебрегна дебнешите я опасности. Но това спокойствие трая само до деня, в който се появи Алвару. Тя го обикна с пламенната любов на възвишените души, които се влюбват веднъж завинаги, а тази любов, както е ясно, превърна в още по-критично и без това безрадостното ѝ положение.

Лицето, маниерите и гласът на Алвару излъчваха някаква необяснима благородна и добродушна симпатия, която пленяваше всички сърца. Какво бе той за онази, която единствена успя да спечели любовта му? Изаура не можа да устои на това опасно увлечение. Заобича го с цялото си девствено сърце и със сляпата недообмисленост

на своята поетична душа, въпреки че в тази любов виждаше само нов извор на сълзи и тъга.

Изаура разбираше каква пропаст я дели от Алвару и съзнаваше, че не може да храни никакви надежди за тази обречена любов, чието единствено бъдеще бе да бъде погребана завинаги дълбоко в сърцето ѝ и цял живот да я разяжда отвътре като болест.

Към преливащата от горчивини чаша ръката на съдбата трябваше да добави и тази жестока мъка, която изгаряше устните и тровеше съзнанието ѝ.

Достатъчно тежко ѝ бе, че мамеше хората. Нейната вродена честност я караше да се срамува от себе си, от това, че лъже малкото хора, които я обграждат с уважение. Единствено утехата, че подобна измама не може да причини никакво зло на тези хора, я караше да се примири със съдбата си. Но трябваше ли, можеше ли без никакви последствия да поддържа у човека, когото обича, същите илюзии? Трябваше ли с мълчание, държейки го в неведение относно положението си на робиня, да позволи да се подхранва и расте дълбоката любов, която младежът изпитваше към нея?... Не бе ли това долна и недостойна измама? Нямах ли Алвару право да узнае истината, да я заклейми, да я презре, да я стъпче, да се отнесе с нея като с най-недостойната робиня, каквато беше всъщност?

„О! Бих предпочела хиляди пъти да умра! — кореше се тя, а в разтревоженото ѝ съзнание се блъскаха объркани мисли. — Не, не бива да го мамя. Би било подло... Ще му открия всичко. Това е мое задължение и аз трябва да го изпълня. Нека да разбере, че не може, че не трябва да ме обича, но поне няма да има право да ме презира... Робиня, постъпваща честно и почтено, може да бъде най-малкото уважавана. Не, не бива да го лъжа. Трябва да му разкрия всичко.“

Нейното вродено достойнство и честност ѝ внушаваха подобни мисли, но щом дойде време да ги осъществи, сърцето ѝ се свиваше и Изаура отлагаше от ден на ден осъществяването на това свое намерение.

Липсваше ѝ кураж да разруши със собствените си ръце така сладко омаялата я химера, караща я понякога за дълго време да забрави своето злочесто положение и да помни единствено, че обича и е обичана.

„Нека трае поне още ден — мислеше си тя — това измамно и неопишуемо щастие. Аз съм като осъдена, която вадят от затвора, за да играе за миг ролята на щастлива и властна царица, но като се върне отново, потъва в тъмницата и никога вече няма да се измъкне оттам. Да отложим още малко този миг. Нали на осъдения се разрешава да помечтае поне час? Винаги имам време да прекъсна тази златна верига, която ме свързва с небето, и да потъна отново в ада на моите страдания.“

Така изминаха няколко дни в нерешителност и вътрешна борба, през които любовта винаги вземаше връх над разума и съзнанието, докато Алвару не ги накара почти насила да приемат поканата за бала. Тогави на Изаура ѝ стана ясно, че ще е неокачествима подлост от нейна страна да поддържа повече у любимия илюзията за положението си и че е невъзможно да се протакат толкова нечестни и уязвими отношения, без да се опозорят и двамата.

Престъпление бе да се злоупотребява повече с неведението на благородния и щедър младеж! Как може избягала робиня да се яви на бал, хванала го важно под ръка, пред лицето на цялото висше общество, при това в голям столичен град... Все едно да плати с най-черна неблагодарност и подла измама за всички услуги, оказани ѝ тъй нежно и добронамерено. Съзнанието на Изаура се бунтуваше против подобна постъпка. Наистина Мигел се видя принуден да приеме любезната покана, обезоръжен от доводите на Алвару.

Но през цялото време Изаура запази пълно мълчание, а те го взеха за знак на съгласие.

Мамеха се. Затворила се в мълчание, Изаура полагаше върховни усилия да отхвърли от себе си висналата на съвестта ѝ маска и да вдигне решително воала, скриващ истината от очите на любимия ѝ. Но колкото и да събираше сили и кураж, в решителния момент духът я напускаше. Думите напиреха на полуотворените ѝ устни, някаква вътрешна сила я подтикваше да се хвърли в краката на Алвару, но срещнеше ли нежния влюбен поглед на младежа, се чувстваше безсилна и прикована към земята. Изаура приличаше на човек, решен по фатални стечения на обстоятелствата да се самоубие, на човек, стигнал до ръба на главозамайващата пропаст, който се отдръпва ужасен, без да има кураж да скочи.

„Какво слабо и страхливо същество съм! — помисли си тя отчаяно. — Какво нещастие. Нямам дори сили да изпълня своя дълг! Но няма значение, за всичко се намира изход. Налага се гой да чуе от устата на баща ми това, което нямам смелост да му кажа.“

Мисълта проблесна в съзнанието ѝ, тя се хвана за нея като удавник за сламка и побърза да я осъществи, преди отново да падне духом.

— Татко — каза тя решително веднага щом Алвару излезе през вратата на малката градинка. — Заявявам ти, че няма да отида на този бал. Не искам и не бива да се появявам там.

— Няма да отидеш?! — възкликна учудено Мигел. — А защо не го каза, докато господин Алвару беше още тук? Вече сме обещали...

— За всичко се намира изход, татко — отвърна с трескава възбуда дъщерята, — а в случая е много лесно. Побързай, татко, иди в дома на този млад човек и му съобщи това, което аз нямах кураж да му кажа. Кажи му коя съм и всичко ще свърши.

Изаура говореше бързо, пребледнелите ѝ устни трепереха, думите излизаха на пресекулки, откъснали се болезнено от самото ѝ сърце. Тя полагаше върховно усилие да осъществи своето мъчително намерение. Баща ѝ я гледаше учуден и угнетен.

— Какво приказваш, дъще! — отвърна той. — Толкова си бледа и възбудена! Като че ли имаш треска... да не си болна?

— Нищо ми няма, татко, не се тревожи за здравето ми. Това, което ти казвам, е абсолютно наложително. Ти трябва да намериш този младеж и да му признаеш всичко...

— Никога! Луда ли си, момиче? Искаш да те пратят в затвора, да те оковат във вериги, после да те върнат обратно при твоя господар и да гледам как загиваш в ноктите на онова чудовище! Не! За бога, Изаура, не говори така! Докато кръвта тече във вените ми, докато ми остава и най-малката възможност, ще се боря за твоето спасение...

— Едно недостойно и подло спасение, татко! — отговори му възбудено момичето. — Как мога аз, без да падна до най-вероломна низост, да бъда представена от него като свободна дама на бал?... Когато той и останалите господа от обществото разберат, че са измамени и той е танцувал с нещастната избягала робиня...

— Замълчи, момиче! — прекъсна я старият, угрижен от възбудата на дъщеря си. — Не говори толкова високо... успокой се. Те

никога нищо няма да разберат. Ще се махнем оттук колкото се може по-скоро. Ще се качим на някой кораб и ще отплаваме надалеч, за Съединените щати например. Струва ми се, че там ще сме далеч от всяко преследване. Аз ще работя, ти имаш талант, можем да живеем спокойно навсякъде по света.

— Ах, татко! Мисълта, че можем да заминем надалеч и да не се върнем повече, гнети сърцето ми.

— Какво да правим, дъще! Ако трябва, ще отидем накрай света, за да се измъкнем от ноктите на онзи звяр.

— Но този младеж, господин Алвару, който е така добър и щедър и милее за нас, ако научи коя съм всъщност и какви ужасни причини ни карат да бягаме и да се крием, може би ще пожелае да ни помогне и да ни спаси от преследването...

— Кой може да бъде сигурен в това? Той по-скоро ще те презре веднага щом научи, че си избягала робиня, а да не говорим за това, че от разочарование може да отиде и пръв да ни предаде на полицията. Намираме се в такова положение, че се налага да мамим и него, и всички останали. Ако разкрием тайната си, сме загубени. Стегни се и да вървим на бала, дъще. Това е жестоко, но краткотрайно изпитание, на което трябва да се подложим заради нашата сигурност. Скоро ще сме далеч и ако някой ден разберат коя си, това какво ни засяга? Никога повече няма да ни видят, нито да чуят нашите имена. Ти си прекалено мнителна. След като не знаят коя си, твоето присъствие с нищо няма да ги засегне. Ти не правиш никому нищо лошо. Касае се за нашето спасение и всеки ще оправдае постъпката ти.

— Мисля, че си нрав, татко, но сърцето ми се бунтува против такава стъпка.

— Налага се да я направиш, дъще, освен ако не желаеш нещастие и смърт и за двама ни. Ако не отидем на бала, а веднага изчезнем, както всъщност пи се налага, това ще събуди много поголеми подозрения. Полицията ще тръгне по следите ни, ще ни търсят навсякъде. Наистина е жертва, но е нищо в сравнение с преследването от полицията, затвора, мъките и смъртта, които можеш да очакваш от твоя господар!

Изаура не отговори. Душата и се терзаше от мрачни и горчиви предчувствия.

Думите на баща ѝ я хвърлиха в дълбоко отчаяние. Замаяна от толкова удари, душата ѝ се луташе в море от съмнения и смущения като крехка черупка, подмятана от развилнелите се вълни на бушуващ океан.

Нейната честна съвест и наивно сърце не и позволяваха да се примири с измамата, а някакво неясно предчувствие тежеше на съзнанието ѝ подсказваше ѝ да не ходи на този бал и на моменти тя твърдо си казваше: „Не, няма да отида.“

От друга страна, доводите на баща ѝ изглеждаха основателни. Желанието да види Алвару още веднъж и да се порадва още няколко часа на присъствието му я изпълваше с море от съмнения. Мисълта, че може би скоро, още на следващия ден ще трябва да напусне този град и да се раздели с Алвару, без надеждата да го види отново, без да може да му каже сбогом, без той да узнае къде отива тя, нито пък коя е, разкъсваше сърцето ѝ. Да замине, без да има кош да притисне в обятията си в часа на раздялата, без да може да изплаче мъката си на нечии гърди, да замине и да води живот на бегълка, без надежда за утеха, сред хиляди перипетии и опасности, за да свърши може би в страданията на най-жестоко робство — това беше чудовищно и все пак единственото бъдеше, което Изаура виждаше пред себе си. Но не, предстоеше и цяла нощ на удоволствия и щастие, щеше да бъде цяла нощ на бал със своя любим, да диша неговия въздух, да се опива от гласа и дъха му да скъта в душата си влюбените му погледи, да усети допира на обожаваната ръка и ударите на сърцето, биещо единствено за нея. Такава нощ струваше колкото цяла вечност, после нека дойдат страданията и опасностите, робството и смъртта!

Независимо от цялата си нежност и скромност. Изаура добре знаеше своята цена. Съзнавайки, че е предмет на обожание от страна на младеж, надарен с благородни и бляскави черти, като Алвару у нея още повече се за твърди високото мнение за това какво представлява тя самата.

С присъщата си проникателност Изаура бързо усети, че благоразположението на младежа не е просто повърхностно уважение, отдавано на нейния чар и умение, нито преходно увлечение, а любов искрена, ревностна и дълбока. Това за нея бе въпрос на чест, издигаше я в собствените ѝ очи и понякога я караше да забравя, че е робиня.

„Убедена съм, че заслужавам любовта на Алвару, в противен случай той нямаше да ме обича. А щом съм достойна за неговата любов, защо да не ме представи и във висшето общество? Нима непостоянството на мъжете може да разруши красотата, сътворена от създателя?“

Така разсъждаваше Изаура и възбудена от подобни мисли пред съблазнителната перспектива да прекара няколко часа в приятната компания на любимия човек, възкликваше в душата си: „Трябва да отида, трябва да отида!“

Докато Изаура, смълчана и отдадена на своите чувства, се опитваше да подреди мислите си, не по-малко притесненият ѝ баща се разхождаше разсеяно напред-назад из градината и очакваше с нетърпение нейното окончателно решение.

— Татко, ще дойда на бала — каза най-накрая тя и стана, — но ще се подготвя за него като жертва, която водят към смъртта с песни и цветя. Терзае ме ужасно предчувствие...

— Какво предчувствие, Изаура?

— Не зная, татко, чувствам, че ще се случи нещо лошо.

— А на мен сърцето ми подсказва, Изаура, че този бал е нашето спасение.

ГЛАВА 13

Читателят да не помисли, че балът, на който присъствахме, вече е приключил. Малкото отклонение, което направихме в предишната глава, ни се стори наложително, за да обясним по какво стечение на обстоятелствата нашата героиня, макар и робиня, бе подтикната към храброто решение да се яви на бляскавия аристократичен бал. Едно колебливо сърце и слаб характер могат да бъдат извинени, но не напълно оправдани, когато се касае за човек с ясно съзнание и високи умствени способности.

Балът продължава, но вече не тъй оживено и празнично като в началото. Бурните ръкопляскания и всеобщото възхищение, на които Изаура стана обект от страна на кавалерите, предизвикаха хладина от страна на красивите дами. Сърдити на своите ухажори заради възторжените хвалебствия, отправени към онази, която единодушно бяха провъзгласили за царица на бала, дамите не искаха дори да танцуват, а вместо весели разговори и смях, те се събираха по ъглите на групички, чуваше се тайнствен шепот, подкрепян от кисели ехидни усмивчици.

Сред жените витаеше дух на всеобщо недоволство. Нещо като глух тътен, отекващ в далечината преди голяма буря. Човек би предположил, че вече предугаждат у тази жена, засенчила всички, обикновената робиня. Много от тях дори си тръгнаха, включително и онези, които все още хранеха надежди или смятаха, че имат някакви права над сърцето на Алвару. Обезкуражени от безспорния успех на Изаура, те не намериха сили да останат повече на полесражението и предпазливо се оттеглиха по стайте, обидени и посрамени след такова пълно поражение.

Не можем да твърдим обаче, че сред множеството благородни и изтъкнати духом и телом дами не се намериха и такива, които без сянка на завист се възхищаваха от красотата на Изаура и от сърце и с искрено удоволствие приветстваха тържеството ѝ. Точно те успяха да вдъхнат оживление на бала, който иначе щеше да се разтури съвсем.

Но също така можем да твърдим, че поне половината представителки на нежния пол, без разлика от произхода си, бяха в плен на завистта, ревността и дребнавото съперничество.

Нека оставим Изаура да се включи в кадрила с Алвару. Докато танцуват, да надникнем в едно салонче с игрални маси и бюфети, отрупани с бутилки ликьори, бира и шампанско. Това салонче има пряка връзка с големия салон за танци чрез широко отворена врата. В него са се събрали половин дузина младежи, в по-голямата си част студенти от типа чудаци с претенции за байроновска ексцентричност. Отегчени от живота, те обичат да твърдят, че не биха заменили дима от една пура или чаша шампанско за нежната усмивка на най-прекрасната дама. Те непрекъснато проповядват в проза и стих, че още в зората на живота сърцето им е вече повехнало от повея на скептицизма, изпепелено е от огъня на страстите или се е охладило към обществото. Тези мизантропи — постоянно присъствие на всички балове, обзети от досада — тръбят за своето оттегляне от удоволствията и презрение към радостите на живота.

Не е зле да отделим повече внимание на един от тях, тъй като той ще вземе сравнително дейно участие в нашата история. В него няма нищо байроновско или възвишено, напротив, цялата му външност излъчва прозаична глуповатост. Изглежда по-възрастен от приятелите си поне с десетина години. Има голяма глава, скулесто лице, груби черти. Челото му е прекалено високо, а това според Лаватер^[1] е признак на муден ум, граничещ с тъпотата. Недодяланата му, почти гротескна физиономия говори за долни инстинкти, безмерен егоизъм и подъл нрав. Но това, което го характеризира най-точно, е мерзката алчност, прозираща във всяка негова дума и постъпка и най-вече в малките му сиви очички, в които непрекъснато проблясваше лукава искрица. Той е студент, но с раздърпаните си дрехи, без следа от еlegantност, прилича повече на продавач. Следваше вече петнайсет години за собствена сметка, като се издържаше от приходите в кръчма, чиито съсобственик беше. Казваше се Мартиню.

— Момчета — рече един от младежите, — хайде да изиграем по едно ланскине^[2], докато онези мухльовци си тътрят краката и се правят на галантни.

— Правилно! — възкликна друг, седна на масата и взе картите. — След като не се очертава нищо по-интересно, хайде на играта. Истината е в картите. При вида на една дама пика сърцето ми трепва по-силно, отколкото на Ромео при вида на Жулиета... Афонсу, Алберту, Мартиню, елате насам. Само няколко раздавания...

— Бих приел поканата с най-голямо удоволствие — отвърна Мартиню, — ако не бях зает с друга игра, която всеки момент, при това, без да рискувам нищо, ще ми донесе най-малко чисти пет хилядарки.

— За каква игра говориш, по дяволите? Няма ли да престанеш да се правиш на луд? Остави тези глупости и ела да играем на ланскине.

— Ако залагаш на сигурно като мене, няма да се впускаш в хазарта на ланскинето, което вече ми с глътнало доста мангизи. Не съм толкова прост.

— По дяволите, Мартиню, защо не обясниш като хората? Каква е тази проклета игра?

— Ха познайте... Но не можете. Страхотна стръв. Ако се сетите, ще ви дам галавечеря в ресторанта на най-добрия хотел в града, естествено, след като прибера парите.

— Едва ли ще доживеем до тази вечеря, след като се тъпчеш само с вкиснат бакаляу^[3]. Може ли някой да каже какви мисли минават през смахнатата ти глава. Слагай парите на масата и да почваме.

— Я ме оставете на мира — рече Мартиню, внимателно вперил поглед в танцувалния салон. — Пресмятам си ходовете... представете си, че играя шах и давам мат... а после петте хиляди са мои...

— Няма съмнение, човекът се е побъркал... Хайде, Мартиню, разкрий си картите или се махай, не ни досаждай с твоите глупости.

— Вие сте глупаци. Играта ми е... но колко давате, за да разберете каква е? Става дума за нещо наистина интересно.

— Искаш да възбудиш нашето любопитство и да ни измъкнеш пари, нали? Този път ти обещавам от мое име, че няма да получиш нищо. Върви по дяволите с твоята игра и ни остави да си играем на спокойствие нашата. Хайде на картите, приятели, не обръщайте повече внимание на Мартиню.

— Няма да ни преметнеш с мошеничествата си.

— Ах! Глупаци! — възкликна Мартиню. — Вие още имате жълто около устата. Елате, елате и ще видите дали съм луд или

мошеник. Накрая ще ви покажа каква е моята игра, понеже искам да чуя дали и вие сте на моето мнение. Ето за какво става дума — добави Мартиню и извади един вестник от джоба си, — обява за избягал роб.

— Ах, ах, ах! И таз добра!

— Каква нелепост, Мартиню! Ти наистина си откачил.

— Какво общо имаш ти с обявата за избягалия роб?

— Да не са те назначили случайно за съдебен изпълнител или ловец на роби?

С подобни подмятания и непрекъснат смях младежите едва не заглушиха оркестъра в салона.

— Не знам какво толкова ви учудва — отвърна спокойно Мартиню. — Странно е по-скоро, че не сте видели тази голяма обява от Рио де Жанейро, публикувана в „Жорнал ду Комерсиу“.

— Да не сме случайно следователи или съдебни изпълнители, че да си губим времето с такива обяви?

— Но случая е повече от интересен, а и парите не са за изхвърляне.

— Горкият Мартиню! Дотам ли те докара алчността, че да търсиш избягали роби в танцувален салон! Тук ли смяташ да намериш такива хора?...

— Кой знае?... Имам причини да мисля, че ще я намеря точно тук, а петте хилядарки ми идват тъкмо навреме, защото, между нас да си остане, напоследък работите в дюкяна на съдружника ми нещо не вървят.

Мартиню наричаше дюкян малката кръчмичка, чийто съсобственик беше. След като изрече тези думи, той застана до вратата към салона и остана там дълго време, загледан в танцуващите. После внимателно погледна обявата като човек, който сверява данни.

— Мартиню, какво, по дяволите, правиш там? — попита един от младежите, които оставиха картите, привлечени от гримасите на Мартиню.

— Побъркал се е, няма съмнение — отбеляза друг. — Да търсиш избягал роб в танцувален салон! Само това оставаше! Ако преследваше принцеса, положително щеше да я открие в някое киломбу^[4].

— Може да е слуга или домашна прислужница.

— Не вярвам да има танцуващи слуги или прислужници, а той не откъсва поглед от танцуващите.

— Остави го, освен лош търговец, той винаги си е бил вманиачен тип.

— Тя е! — каза Мартиню, отдръпна се от вратата и погледна компанията.

— Тя е, вече няма никакво съмнение, сигурен съм, влезе в капана.

— Коя „тя“, Мартиню?

— Че коя може да бъде?

— Избягалата робиня?!

— Да, господа, избягалата робиня! Тя танцува там.

— Ах! Ах! Ах! И таз добра, Мартиню! Докъде искаш да докараш този фарс? Той трябва да има щастлива развръзка. Това струва повече от всички балове на света. Ако имаха все такъв край, аз нямаше да пропусна нито едно представление. — Така говореха младежите и избухваха в гръмогласен смях.

— Подигравате ли ми се? Искам да ви кажа, че фарсът намирисва малко на трагедия.

— Още по-добре! Още по-добре! Давай, Мартиню!

— Значи не вярвате? Слушайте тогава и после ще кажете как ви се струва този фарс.

С тези думи Мартиню седна на един стол, разгърна обявата и се приготви да я чете. Останалите се натрупаха около него.

— Слушайте добре — продължи Мартиню. — Ето гръмкото заглавие, с което започва това незабравимо произведение, струващо повече от „Илиадата“ на Камойнш^[5]... пет хиляди!

— И повече от „Лузиадите“ на Омир, нали, Мартиню? Стига глупави въведения, карай по същество.

— Веднага ще удовлетвори желанието ви — каза Мартиню и продължи.

„От имението на господин Лионсиу Гомис да Фонсека, живеещ в община Кампус, провинция Рио де Жанейро, е избягала робиня на име Изаура със следните белези: светла кожа като на бяла жена, големи черни очи,

коси със същия цвят, дълги, леко накъдрени, малка, добре оформена уста, бели равни зъби, правилен нос, средна на ръст, тънка в кръста, добре сложена. На лявата си буза има черна бенка, а на дясната гръд — белег от изгаряне, като пеперуда. Облича се елегантно и с вкус, пее и свири безупречно на пиано. Получила е превъзходно възпитание, има добър външен вид и може навсякъде да мине за свободна жена от изискано общество. Избягала е заедно с португалец, наречен Мигел, който се представя за неин баща. Не е изключено да са си сменили имената. Ако някой я залови и отведе при гореспоменатия ѝ господар, освен обезщетение за всичките му разходи ще получи и възнаграждение от пет хиляди рейс.“

— Нима, Мартиню? — възкликна един от слушателите. — Значи с това си седнал да се занимаваш? Ти току-що ми обрисова портрета на Венера и искаш да повярвам, че е избягала робиня?

— Ако все още не ми вярвате, прочетете със собствените си очи; ето вестника...

— Наистина — добави друг — заслужава си да заловиш такава робиня повече заради това, което представлява самата тя, отколкото за петте хиляди. Ако ми падне, въобще няма да ми се ще да я предам на господаря ѝ.

— Вече не се учудвам, че Мартиню я търси тук. Такова възхитително създание може да се намери само в царски дворец.

— Или пък в царството на феите; а по описанието виждам, че това може да е единствено новото божество, появило се днес...

— Без съмнение ти позна — намеси се Мартиню и ги подкани към вратата. — Елате — продължи той, — обърнете внимание на онази красавица, която танцува с Алвару. Горкичкият, колко е горд от себе си! Ако знаеше с кого танцува, щеше да му падне ченето. Забележете, господа, не отговарят ли идеално описаните белези?

— Напълно! — намеси се един от младежите. — Удивително! Виждам и бенката на лявата буза, която ѝ придава такъв чар. Ако има подобен белег и на гръдта си, няма никакво съмнение. Небеса! Как е възможно такава красиво момиче да бъде робиня!

— На всичкото отгоре има дързостта да се представи на такъв бал! — добави трети. — Още не мога да повярвам.

— За мен — рече Мартиню — работата ми е в кърпа вързана, петте хиляди вече дрънкат в джоба ми. Доскоро виждане, драги приятели.

След тези думи сгъна внимателно обявата, взе си шапката и излезе, като потриваше доволно ръце.

— Колко е подъл... — каза един от приятелите. — Ама че е алчен за злато този Мартиню! Способен е да арестува момичето дори тук, наред бала.

— За пет хиляди е способен на най-долната постъпка. Такова отвратително създание е позор за обществото, към което принадлежим. Трябва да се обединим и да го изхвърлим от Академията. Аз пък бих дал пет хиляди, за да стана роб на тази рядка прелест.

— Поразително! Кой би допуснал, че под такава ангелска фигура се крие избягала робиня!

— А може ли някой да твърди, че в тялото на робинята не е намерила убежище ангелска душа?

---

[1] Лаватер, Джоан Каспар (1741–1801) — швейцарски теолог и философ физиономист. — Б.пр. ↑

[2] Саринна игра на карти. — Б.пр. ↑

[3] Риба, позната у нас като треска, в случая намек, че Мартиню е беден. — Б.пр. ↑

[4] Място в къща, където са се укривали избягалите роби. — Б.пр. ↑

[5] Тук Мартиню допуска грешка и така показва ниската си култура: португалският класик Луиш ай Камойнш (1524–1580) е автор на епическата поема „Лузиадите“. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 14

Кадрилът свърши. Гордият и ликуващ Алвару поведе красивата си партньорка през тълпата, сподирян от погледи, изпълнени със завист и възхищение. Придружи Изаура до един почти празен салон в дъното под предлог, че иска да ѝ предложи нещо разхладително. До този момент той не ѝ бе направил никакво любовно признание, независимо че любовта му личеше на всяка крачка, пламтеше в очите му, в думите и всички негови постъпки. Алвару вярваше, че е изцяло наясно със сърцето на любимата си за двата месеца, през които я беше опознавал и откриваше у нея все нови и нови привлекателни черти. Той напълно беше убеден, след всичките ѝ разкрити до този момент качества, че Елвира във всяко отношение е най-достойната за любовта му, и у него нямаше дори сянка на съмнение относно нейната чиста и искрена привързаност. Затова смяташе, че може без опасение за бъдещето си да отдаде своето сърце на тази вече неудържима страст. Колкото до произхода на Елвира, това ни най-малко не го притесняваше и той въобще не се сети да я попита. Филантропските му схващания и чувства се бунтуваха против класовите различия. Тя можеше да е принцеса, принудена от съдбата да бяга, можеше да е родена в сламената колиба на някой рибар — на него му беше безразлично. Познаваше я такава, каквата е, знаеше, че е едно от най-прекрасните и възхитителни създания на земята, и това му стигаше.

Както вече отбелязахме, Алвару се придържаше към строгостта на квакер и не би се подиграл с любовта на прекрасната непозната, воден от мисълта да я съблазни.

Тази вечер влюбеният младеж, поддал се повече от всякога на чара, с който Елвира завладя присъстващите на бала, вече не бе в състояние, нито пък имаше желание да отлага признанието, пламтящо непрестанно в погледа му, напирало на устните му, и едва дочака да намери място, където можеше да бъде чуто само от Елвира.

— Дона Елвира — каза той с тържествен и прочувствен глас, — ако във вашия дом сте ангел, то в салоните за балове сте богиня. Моето

сърце отдавна ви принадлежи. Чувствам, че от днес нататък съдбата ми зависи единствено от вас. Тъжна или благосклонна, вие ще бъдете моята пътеводна звезда. Вярвам, че ме опознахте достатъчно, за да сте сигурна в искреността на моите думи. Аз притежавам огромно състояние, заемам почетно и уважавано място в обществото. Но не бих могъл да бъда щастлив никога, ако не се съгласите да споделите с мен всички блага, с които съдбата ме е дарила.

Тези негови думи, пропити с най-дълбока и откровена любов и нежност, при друг случай биха паднали като божествен балсам върху сърцето на Изаура и щяха да го изпълнят с неизразима радост, но сега звучаха като жестока ирония на съдбата, като небесен химн, заглушаван от мъченията на ада. От една страна, ѝ се струваше, че вижда ангел, който я е хванал за ръка и я развежда из блаженствата на рая, а от друга — че отвратителната фигура на демон оковава краката ѝ с тежки вериги и я отвлича в бездната на вечните страдания.

Изпълнената със страхове и съмнения Изаура бе забелязала по време на една пауза между танците поведението на подлия Мартиню, облегал на вратата, с лист в ръка, вперил в нея внимателен, изучаващ поглед. Това ѝ подежда като гръм. Тя не се усъмни, че е разкрита и безвъзвратно загубена. Изведнъж тъмна завеса се спусна пред очите ѝ, стори ѝ се, че земята се люлее и всеки момент ще я погълне в бездънните си недра. За да не падне, се наложи да се хване здраво и с двете ръце за Алвару, като се опря на гърдите му.

— Какво ви стана? — попита той уплашено. — Не сте ли добре?

— Нещо такова — отвърна Елвира с немощен задъхан глас, докато се съвземаше малко по малко. — Нещо ме прободете от тази страна... но ще мине... не съм свикнала на такава блъсканица... прилоша ми от въртенето при танца.

— Ще трябва бързо да свикнете — рече Алвару, хванал я за едната ръка, като я придържаше с другата през кръста. — Вие сте родена да блестите по баловете... но ако искате да се оттеглите...

— Не, господине, да продължим, остава още малко...

Алвару се успокои от тези уклончиви отговори и записан в последните бързи стъпки на кадрила, не забеляза силната бледнина и разстроено лице на Елвира. Нещастницата вече не танцуваше, а се тътреше машинално из салона. Умът ѝ не беше там, тя не чуваше, не виждаше друго, освен противното лице на Мартиню, застанал

заплашително като сфинкс до вратата, към която тя хвърляше от време на време погледи, изпълнени с очакване и тревога. Кръвта в сърцето ѝ бе се смръзнала, тя трепереше цялата и имаше чувството, че е гълъбица, усетила върху си ноктите на ястреб.

В това свое объркано и уплашено състояние Изаура не знаеше как да отговори на искреното любовно обяснение. Замълча за миг, а Алвару реши, че е от свян и вълнение.

— Не искате ли да ми отговорите? — продължи той с мек глас. — Само една дума е достатъчна...

— Ах, господине — въздъхна тя, — какво мога да отвърна на сладките слова, които току-що чух от вашите уста? Те ме очароват, но...

Елвира рязко млъкна. Треперенето на ръката ѝ изведнъж накара Алвару да я погледне стреснато и с тревога.

— Той е! — изтръгна се от устните ѝ изтерзан глух стон.

Бе видяла Мартиню да влиза в салона, където се намираха те, и усети, че я побиват тръпки.

— Извинете ме, господине — продължи тя, — днес не съм в състояние да слушам нежните ви думи. Не ми е добре. Трябва да си вървя. Моля ви, бъдете така добър и ме заведете при баща ми...

— Защо не, доня Елвира! Но... Колко сте бледа! Толкова ли ви е зле? Искате ли да ви изпратя?... Да извикам доктор? Сред нас има такива...

— Благодаря ви, господин Алвару, не се притеснявайте. Ще ми мине, сигурно е от преумора. Щом се прибера, ще се оправя.

— Значи искате да си тръгнете, без да ми кажете нито дума за утеха и надежда?...

— За утеха може би, но за надежда...

— Защо не?

— След като самата аз я нямам...

— Значи не ме обичате...

— Обичам ви, и то много...

— Значи ще бъдете моя...

— Това е невъзможно...

— Невъзможно! Каква пречка би могло да има?

— Не мога да ви кажа, господине, в това е моето нещастие.

Тези любовни излияния бяха прекъснати в сублимния момент от внезапната поява на Мартиню, който застана пред тях и дълбоко им се поклони. Алвару възмутено се намръщи и щеше да пропъди нахалника, както се гони куче. Елвира се вкамени от ужас.

— Господин Алвару — каза почтително Мартиню, — с ваше позволение трябва да кажа две думи на дамата, чиято ръка вие държите.

— На тази дама! — възкликна учуден Алвару. — Какво общо имате вие с нея?

— Уточняването на един доста важен въпрос. Тя го знае по-добре и от нас двамата.

Алвару познаваше много добре Мартиню, беше наясно колко е подъл, и помисли, че става дума за маневра на някой завистлив, но страхлив съперник, решил да си послужи с нещастника, за да го обиди и подиграе. Алвару бе обзет от пристъп на гняв, но се сдържа за миг.

— Имате ли нещо да разисквате с този човек? — обърна се той към Елвира.

— Аз?! Абсолютно нищо, въобще не го познавам — прошепна неясно треперещата Елвира.

— Но за бога! Дона Елвира, защо треперите така? Колко сте бледа! Проклет да е този досадник, който ви накара да страдате така! Моля ви, дона Елвира, не се стряскайте. Аз съм до вас и да му мисли онзи, който се опита да ни обиди!

— Никой не възнамерява да ви обижда, господин Алвару — отговори Мартиню. — Въпросът е много по-сериозен, отколкото си мислите.

— Господин Мартиню, оставете най-сетне заобикалките и кажете веднага какво искате от тази дама.

— Мога да го кажа, но би било по-добре въобще да не го научите.

— Ама че мистерия! Е, в такъв случай ви заявявам, че няма да оставя тази дама сама дори за миг, така че, ако не искате да кажете за какво сте дошли, можете да се оттеглите.

— А не, на тази не се хващам. Няма да си губя времето, нито ще изпусна петте хиляди. — Последните думи той процеди през зъби.

— Господин Мартиню, ако обичате, не злоупотребявайте с моето търпение. Ако не желаете да ни съобщите защо дойдохте, махайте се

далеч от очите ми...

— Господине — рече невъзмутимо Мартиню, — след като ме принуждавате, нищо не ми струва да заявя, макар и с голямо прискърбие, че дамата, хванала ви под ръка, е избягала робиня...

Въпреки че познаваше наглия и долен характер на Мартиню, в първия момент Алвару остана като гръмнат от неочакваното изявление. Не повярва, а след като размисли за миг, заключи, че всичко е недостойна игра на някой съперник, решил да го за сине и обиди. Мартиню, използван неведнъж в качеството на шут и палячо, служеше за инструмент на отмъщение в любовните разпри между хора, долни като самия него, и това затвърди съмнението на Алвару, възмутен от недостойната постъпка.

— Господин Мартиню — повиши строго глас той, — ако някой ви е платил да се подиграете с мен и с тази дама, кажете каква е цената, аз ще ви платя двойно, за да ни оставите на спокойствие.

Независимо от ядното избухване, широкото лице на Мартиню въобще не трепна и той отвърна:

— Повтарям — извика гой нахално и високо, за да чуят всички, — тази дама тук е избягала робиня и аз съм натоварен да я арестувам и предам на господаря и.

Междувременно Изаура съзря баща си, тръгнал също да я търси, пусна ръката на Алвару, изтича към Мигел, хвърли се в обятията му и скри лице в гърдите му.

— Какво нещастие, татко! — извика тя с хълцащ глас. — Предчувствах го...

— Този човек, ако не е мръсник, е луд или пиан — крещеше Алвару, пребледнял от гняв. — Във всеки случай трябва да бъде прогонен като недостоен за това общество.

Няколко приятели на Алвару вече държаха Мартиню за ръцете и се готвеха да го изхвърлят през вратата, като да бе пиан или ненормален.

— По-кратко, приятели, по-кратко! — каза им той напълно спокойно. — Не ме осъждайте, преди да ме изслушате. Чуйте първо обявата, която ще ви прочета, и ако това, което казвам, се окаже лъжа, давам ви позволение да ме заплюете в лицето и да ме изхвърлите през прозореца.

Междувременно препирнята започна да привлича вниманието на присъстващите и водени от любопитство, те се трупаха около каращите се. Фаталните думи — тази дама е робиня! — изречени високо от Мартиню, се предаваха от уста на уста и обиколиха с невероятна бързина всички помещения на обширната сграда. Наоколо се понесе всеобщ шепот и всички присъстващи, включително и музикантите, портиерите и прислугата, се струпаха, като се блъскаха едни други в салона, където се разигра току-що разказаната невероятна случка. Помещението буквално се задръсти от хора. Всеки даваше ухо протягаше колкото може повече врат, за да чуе и види какво става.

Сред тази смълчана, неподвижна, втрещена и задъхана тълпа Мартиню извади спокойно вестника от джоба си, разгъна го и прочете от начало до край познатата ни обява.

— Ясно се вижда — продължи той след четенето, — че белезите отговаря напълно, и само сляп човек няма да познае в тази дама споменатата робиня. Но за да няма никакви съмнения, остава да проверим дали има белег от изгорено над лявата гръд, а това може веднага да стане с позволението на дамата.

След тези думи, без много да мисли, Мартиню тръгна към Изаура.

— Спри, мизернико! — изрева Алвару, хвана Мартиню за ръката и го отхвърли надалеч от Изаура. Онзи щеше да падне, но се блъсна във все по-гъсто скупчващите се около тях хора. — Спри! Не бъди толкова самонадеян! Може и да е робиня, но ти няма да я докоснеш с мръсните си ръце.

Сломена от болка и срам, Изаура най-последно вдигна лице от рамото на баща си, обърна се към присъстващите и стиснала конвулсивно ръце, каза:

— Няма нужда да ме докосвате, дами и господа. Извинете! Аз извърших низка и непростима постъпка! Но господ ми е свидетел, че бях принудена от жестока случайност. Господа, този човек казва истината. Аз... аз съм робиня!

Лицето ѝ пребледня мъртвешки и помръкна като откъсната водна лилия, тялото ѝ се прекърши като красива мраморна статуя, съборена от ураган, и щеше да се строполи на пода, ако Алвару и Мигел не бяха се притекли на помощ, за да я подхванат.

Робиня! Тези думи, изтръгнаха се на пресекулки и с върховно усилие от устните на Изаура, се понесоха от уста на уста сред втрещената тълпа, дълго време ечаха из опустелите салони като мрачните пориви на вятъра, разклащащи зловещо клоните на дърветата посред нощ.

Странният инцидент произведе на бала същия ефект, какъвто би имал взривът на барутен погреб във военен лагер. В началото настана смут, уплаха, понесе се учуден шепот, а после всички се развикаха, възцари се суматоха.

Алвару и Мигел отведоха полуприпадналата Изаура в дамския будоар и там, подпомогнати от някои жалостиви дами, ѝ дадоха необходимата помощ. Те останаха около нея, докато тя не се съвзе напълно. Обиденият и неспокоен Мартиню ги следваше и наблюдаваше отблизо, от страх да не му отмъкнат плячката.

Невъзможно е да се опишат шумът и възбудата, която обзе всички, противоречивите чувства, предизвикани от това неочаквано разкритие. Какви физиономии направиха онези красавици от най-отбраното общество, като разбраха, че доскоро засенчилата ги с красота, елегантност, талант и ум дама е обикновена робиня! Аз самият не мога да го опиша! Нека читателите се опитат да си представят. Между другото у много от тях към наскоро изпитаното жестоко чувство на разочарование сега се добави и това на вътрешно задоволство. Особено сред онези, които бяха засегнати от чистосърдечната възхита, която някои обзети от ентузиазъм кавалери искрено показваха към хубавата непозната. Сега тези унизени дами получиха удовлетворение. Колкото до хранещите надежди или претенции за любовта на Алвару — а те не бяха малко, — обзе ги буйна радост, щом научиха за случката, а благородният младеж стана прицел на хиляди безмилостни нападки и подигравки.

— Какво ще кажеш за роба на робинята? — казваха те. — Какъв вид имаше нещастникът!

— Нищо няма да се промени. Сигурно ще я освободи и ще се ожени за нея. Той е луд и е способен на всякакви магарии.

— Че лошо ли е? Ще си има едновременно и жена, и може би добра готвачка.

Тъжна утеха! Белегът на робството не можеше да изтрие от красивото чело на Изаура божественото и неугасимо превъзходство,

което лъхаше от нея, а по-скоро го подчертаваше.

Настроението сред мъжете беше друго. Малко, съвсем малко от тях не взеха страната на бедната и красива робиня. Всички разискваха разпалено случилото се. Някои, въпреки явните признаци и признанието на самата Изаура, все още се съмняваха в очевидната истина.

— Не, тази жена не може да е робиня — твърдяха те, — тук има някаква тайна и тя някой ден ще бъде разкрита.

— Каква ти тайна? Случаят е съвсем ясен, тя самата си призна. Но кой ли ще е този див и бездушен земевладелец, който държи в робство такова прекрасно създание?

— Трябва да е някой наистина долен мръсник.

— Ако не и султан с добър вкус, който я иска за харема си.

— Какъвто и да е, този грубиян трябва да бъде принуден да я освободи. Такава жена заслужава да седи на трон, а не да живее в сенсала.

— Само подъл човек като Мартиню с алчните си сатанински помисли е в състояние да подуши робиня в лицето на такъв ангел. Какъв срам! Ако ми се появи сега пред очите, способен съм да го удуша!

В това време, снабдил се предварително със заповед за задържане и придружен от съдебен изпълнител, Мартиню поиска безусловно да му бъде предадена Изаура. Алвару обаче, благодарение на уважението, на което се радваше, рязко се противопостави на това искане. Той призова за свидетели намиращите се наоколо хора, обяви се за попечител на робинята и пое задължението да я върне на собственика ѝ или на някой, упълномощен от него. Мартиню напразно се опита да протестира. Вдигна се олелия, всички го осъдиха, той се принуди да млъкне и да се откаже от намеренията си.

— Ах, проклетници! Искате да ме ограбите! — викаше Мартиню като луд. — Моите пет хиляди! Ох! Моите пет хиляди! Отидоха си!

След това се отправи към стълбите и като прескачаше през две-три стъпала, изчезна с крясъци навън.

ГЛАВА 15

Измина повече от месец от описаните събития. Благодарение на ценната намеса на Алвару, Изаура и Мигел продължиха да живеят в същата малка къщичка в квартал Санту Антониу. Вече не им беше възможно да бягат по-надалеч, нито да се крият и останаха там по съвета на своя закрилник да чакат резултата от постъпките, които той направи в тяхна полза, но времето им минаваше, изпълнено с тревоги от дамоклевия меч, надвиснал над техните глави.

Алвару ходеше почти всеки ден в дома на бегълците и прекарваха заедно дълги часове в обсъждане на начините за извоюване свободата на неговата подопечна и взаимно се утешаваха, че съдбата ще е благосклонна към тях.

За да разберем какво се случи след фаталната вечер на бала, нека чуем разговора между Алвару и приятеля му доктор Жералду, състоял се в дома на Изаура.

Жералду напусна Ресифи на сутринта след бала и замина за едно селище във вътрешността, където го бяха наели за важно дело. Върна се в столицата след месец и първата му работа бе да потърси Алвару не само от приятелски чувства, а и от любопитство, да разбере каква развръзка е получило странното приключение на бала. Търси го два-три пъти в дома му, но не го намери и реши, че най-вероятно е да го открие при Изаура, ако тя все още е в Ресифи и живее на същия адрес. Не се излъга.

Алвару позна гласа на приятеля си, питащ от градинската врата за него, и излезе да го посрещне. Преди това увери стопаните, че човекът е негов близък приятел, в когото има пълно доверие, и поиска разрешение да го покани.

Жералду бе въведен в малката гостна. Помещението беше тясно и мебелирано скромно, но излъчваше чудна свежест и благоухание. Окичено цялото с букети и венчета цветя, приличаше повече на градинска беседка или пещера, потънала в зеленина, отколкото на стая. Светлината струеше само от една голяма задна врата. Оттам между

кокосовите палми, хвърлящи прохладна сянка около къщата, погледът се плъзваше по океанската шир и потъваше във висините на ведрото блестящо небе.

Мигел и Изаура поздравиха гостенина, размениха няколко думи от учтивост и предполагайки, че той иска да остане насаме с Алвару, се оттеглиха дискретно.

— Алвару — рече усмихнат докторът, — къщичката е прелестна и не е за учудване, че обичаш да прекарваш голяма част от времето си тук. Прилича на тайнствена пещера на фея. Жалко, че онзи проклет нигромант разби внезапно очарованието около твоята фея и я превърна в проста робиня!

— Ах, не се подигравай, докторе. Онази невероятна сцена предизвика у мен особени и болезнени чувства, но честно признавам, че промяната в мислите и намеренията ми към тази жена трая само миг.

— Какво говориш! Дотам ли стигна с твоето чудачество?

— Какво искаш? Природата ме е създала такъв. В първия момент срамът и дори нещо като гняв ме заслепиха. Видях почти с удоволствие какъв жесток удар понесе тя. Какво тежко й остро разочарование! В един миг видях как се срива и руши в калта бляскавият замък, построен в съзнанието ми с толкова любов! Една робиня да ме лъже толкова време и накрая да ме изложи пред обществото по най-подъл начин! Можеш да си представиш как се отнесоха с мен онези изискани дами, след като ги засенчих с една робиня наред бала, и то сред най-отбрани хора!

— Освен това — прибави Жералду — с робиня, която заслепи всички с необикновената си красота и бляскав талант. Да беше искал, не би могъл да ги подложиш на по-голямо унижение. Те никога няма да ти простят това престъпление, макар да знаят, че и ти си бил измамен.

— И така, Жералду. Тогава аз бях объркан и смутен, не знаех къде да се дяна, но днес се смея и сам се поздравявам, че участвах в такава приключение. Като че бог нарочно бе подготвил онази интересна сцена, за да мога да покажа на хората колко празни и глупави са всички различия, произтичащи от произхода и богатството, да унижа неоснователната надутост на големците, като изтъкна и възвися бедните, като покажа, че една робиня може да струва повече от

херцогиня. Малко трая онова първо огорчение. Състраданието, любопитството, интересът, предизвикани от злата участ, сполетяла човек в подобно състояние, може би също е любов и дори подобен шумен скандал не можа да я заличи от сърцето ми. Аз забравих всичко и реших да браня честно и с всички средства нещастната робиня. Едва щом Изаура дойде на себе си и видях, че е въвн от опасност, изтичах до дома на полицейския началник, разказах му случая и благодарение на връзките и приятелството си с този човек, получих разрешение Изаура и баща ѝ — той наистина е неин баща — да останат свободни в дома си, а аз гарантирах, че няма да изчезнат. Така и стана въпреки крясъците на Мартиню, заинатил се да не изпусне плячката. Но на следващия ден, размислил над важността на случая, полицейският началник поиска Изаура да се яви лично при него на разпит, за да се уточни самоличността и. Задължих се да я заведа. Ах! Да я беше видял тогава! През сълзите, предизвикани от жестокото ѝ положение, прозираше в целия си блясък нейното човешко достойнство. Нищо в нея не напомняше за робска низост, от цялото и същество се излъчваше благородство. Тя беше като ангел, прокуден от небето и принуден да се влачи по хорските съдилища. Още веднъж се усъмних в жестоката истина. Обхванат от чувство на уважение към толкова благородна и нежна особа, полицейският началник се отнесе към нея с уважение, разпита я внимателно и учтиво. Почервеняла от срам, тя призна всичко с наивността на една чиста душа. Избягала с баща си, за да се спаси от домогванията на един развратен, пропаднал и жесток господар, който със сила я карал да задоволи долните му страсти. Но Изаура, дарена от съдбата, освен с красота и с добро държане, от малка възпитана в дух на достойнство и свян, отблъснала с решителност съблазните и заплахите на недостойния си господар. В крайна сметка под угрозата от най-долни и варварски наказания, вече на път да се осъществят, тя се е решила на последното, което ѝ е останало — да избяга.

— Причината за бягството, Алвару, ако наистина е тази, е най-приемливият изход за нея и я превръща в героиня, но... в крайна сметка тя си остава избягала робиня.

— Точно това я прави още по-достойна за състрадание. Изаура ми разказа целия си живот и според мен може да иска и евентуално да докаже правото си на свобода. Старата ѝ господарка, майката на

нейния сегашен господар, я е отгледала с нежност и на нея Изаура дължи прекрасното си възпитание. Тя е заявявала пред свидетели, че след смъртта си желае робинята да бъде освободена. Но внезапната кончина на тази дама, без да остави завещание, е причината Изаура да се намира още в лапите на най-подлия и мерзък господар.

— И сега какво смяташ да правиш?

— Ще искам Изаура да бъде оставена на свобода и да ѝ се назначи попечител, който да се погрижи за нейните права.

— А къде се надяваш да намериш доказателства и документи, за да удостовериш твърденията си?

— Не зная, Жералду. Исках да говоря с теб и те очаквах с нетърпение тъкмо поради тази причина. Искам ти, с твоите юридически познания, да ме осветлиш по въпроса. Вече направих първата стъпка, за която имах възможност. На другия ден след бала писах на господаря на Изаура с най-въздържаните и убедителни думи, на които съм способен, че го моля да посочи цена за откупуването и. Стана по-лошо. Мръсникът е ревнив като раджа. Побеснял и ми прати ей това недостойно писмо, което току-що получих. В него ме нарича съблазнител и укривател на чужди робини. Твърди, че ще прибегне до всички законни средства, за да си възвърне робинята.

— Доста глупаво и нелюбезно е това султанче — каза Жералду, след като хвърли бегъл поглед на писмото, — но сигурно е, че като оставим настрана грубостта му...

— За която заявявам, че ще го накарам да ми се извини...

— Ако оставим настрана грубостта му и ако нямаш нищо налице, за да го представиш за освобождаването на твоето протеже, той има неоспоримото право да изиска и върне робинята си, където и да се намира тя.

— Това е жестоко и подло право, драги ми Жералду. Поначало е срамно самото право на съществуване на такава варварска институция, против която открито протестират моралът, религията и цивилизацията. Но обществото да търпи бруталния тиранин, който, воден от низки и срамни подтици, има правото да измъчва едно крехко нещастно създание само защото е имало нещастieto да се роди робиня, това е върхът на гнусотата.

— Не чак толкова, скъпи ми Алвару. Тези злоупотреби и крайности трябва да бъдат обуздавани, но как може законът или

общественото мнение да се меси в семейни въпроси, да се бърка в управлението на дома на гражданите. Какви ли не ужасни и отвратителни истории стават прикрито с робите из тези имения, без, вече не казвам законът, дори съседите да научат... Докато има робство, ще има и такива примери. Една лоша институция води до безкрайни злоупотреби, които могат да бъдат премахнати само ако злото се изтръгне от корен.

— Така е за съжаление, но ако обществото бездушно оставя тези жертви на палачите им, на този свят все още има и щедри души, които се нагърбват да ги защитават. Аз заявявам, Жералду, че докато сърцето ми тупти в гърдите, ще се боря за свободата на Изаура с всички сили, ѝ се надявам, че бог ще е благосклонен към такава правдива и свята кауза.

— Както виждам, Алвару, не постъпваш така само от филантропски чувства, а все още много обичаш тази робиня.

— Сам го каза, Жералду. Много я обичам и ще я обичам винаги, не го крия. Странно и срамно ли е човек да обича робиня? Патриархът Абрахам^[1] е обичал робинята си Агар и заради нея е напуснал жена си Сара.

Положението на Изаура не може да я лиши от бляскавия и нежен ореол, в който я видях и до ден-днешен я виждам обградена. Красотата и невинността са звезди, които светят по-силно, като потънат в дълбините на мрачното нещастие.

— Хубава е твоята философия и е достойна за благородното ти сърце, но какво искаш? Законите и обществените порядки са човешко дело — несъвършени, несправедливи и много жестоки. Ангелът гине и стене под бремето на робството, а демонът се вихри в богатство и власт.

— Значи — каза отчаяно Алвару — сред всички тези нещастни закони не намираш нито един, който да измъкне от палача злощастната жертва?

— Нито един, Алвару, докато не представиш някакво доказателство за нейното право на свобода. Законът вижда в робите единствено собствеността и почти изцяло отрича човешкия им произход. Господарят има пълното право на собственост върху роба, може да го освободи под някакъв предлог или да го изгуби със съд, но

това никога няма да стане заради жестоко отношение или подобна причина.

— Вашите закони са куп глупави и жалки хартийки. Има много начини и вратички, за да се опетни честта, да се защити измамата, да се заблудят незнаещите, да се излъже бедният и се облагодетелства лихварството и алчността на богатите. Но когато се касае за хуманна цел, когато трябва да се защити невинността от всемогъществото, когато трябва да се подкрепи нещастният от несправедливо преследване, тогава те са неми и стават жестоки. Независимо от това ще впрегна всички средства, до които имам достъп, за да освободя нещастницата от тежкото бреме. В начинанието ми ме крепи не само подтикът на щедростта, но също най-чистата и пламенна любов. Признавам го, без да се срамувам.

Приятелят на Алвару трепна от прямото и възбудено заявление, направено с такъв приповдигнат тон, че приличаше на бълнуване.

— Никога не съм мислил — отвърна той тежко, — че ще стигнеш дотам във възбудата си от тази твоя злощастна любов. Че от хуманен порив ще искаш да защитиш една безпомощна робиня, няма нищо по-достойно и естествено. Но останалото е брътвеж на развълнувана романтична душа. Смяташ ли, че положението, което заемаш в обществото, ти дава право да бъдеш завладян от страстната си любов към една робиня!...

— Робиня! — възкликна Алвару още по-разпалено. — Това е само една празна и нищо неозначаваща дума, или по-точно, означава само лъжа. Тя е ангелски чиста и красива като фея, ето истината! Може ли човек или цялото общество да противоречи на Създателя и да превърне в долна робиня ангела, пратен на земята от бога?...

— Но по една тъжна случайност ангелът е паднал от небето в калта на робството и никой на този свят не е в състояние да изчисти петното, измърсило крилете му. Алвару, животът е пълен с препятствия, ние трябва да отстъпваме пред някои от тях, ако не искаме да си разбием главата. Този, който не уважава даденостите и дори обществените предразсъдъци, рискува да изпадне в немилост или да стане за смях.

— Робството само по себе си вече е нещо недостойно, то е грозна язва върху лицето на нацията ни, а тя го търпи и закриля. За себе си лично не виждам защо трябва да уважавам такъв глупав,

отблъскващ предразсъдък, позорящ ни пред очите на цивилизования свят. Нека да съм първият, който ще даде този благороден пример, и може би мнозина ще ме последват. Нека той бъде енергичен протест против една варварска и срамна институция.

— Ти си богат, Алвару, и това ти дава доста голяма независимост, та да можеш да осъществиш филантропските си блянове и капризите на твоята романтична природа. Но колкото и голямо да е богатството ти, то никога няма да може да промени предразсъдъците на света, нито ще направи така, че робинята, с която, до всичко личи, искаш да свържеш живота си, да е уважавана и приета в кръговете на висшето общество.

Такова беше накратко съдържанието на писмото, което отплава за Рио де Жанейро със същия кораб, който отнесе писмото на Алвару, съдържащо предложения за освобождаването на Изаура. Щастлив от откритието, но изпълнен с ревност и тревога след съобщението на Мартиню, Лионсиу побърза да отговори и на двамата и същият кораб върна писмото, пълно с обиди, адресирано до Алвару, и пълномощно до Мартиню да арестува робинята, където и да се намира тя. За по-голяма сигурност даваха му се специални пълномощия за същата цел, как го и няколко препоръчителни писма до полицейския началник, за да помогне и той в операцията.

Мартиню се отправи веднага към полицейското управление, представи всичките документи и поиска от полицейския началник заповед за задържане на робинята. При вида на толкова много пълномощия той разбра, че не може да отхвърли искането на Мартиню, издаде писмена заповед да му бъде предадена робинята и нареди на един съдебен изпълнител и двама стражари да го придружат.

И така, закрилян от властта, Мартиню се отправи с конвой към дома на Изаура, за да грабне от Алвару желаната плячка.

---

[1] Библейска притча, според която Сара, жената на Абрахам, след като не могла да има деца, му предложила робинята си Агар, за да се сдобие със син. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 16

— Пак ли този проклетник! — процеди Алвару през зъби, докато Мартиню влизаше. Стон на безсилна ярост се изтръгна от дъното на разтревожената му душа.

— Какво искате от мен, господине? — попита сухо и високомерно Алвару.

— Вие добре ме познавате — отвърна Мартиню — и сте наясно какво ме води насам.

— Дори не мога и да си представя, по-скоро съм учуден от тази полицейска охрана, която ви придружава.

— Ще престанете да се учудвате, като научите, че идвам да изисквам избягалата робиня на име Изаура, която неотдавна разпознах на един бал, където се намирахте и вие, и трябваше да я изпратя на господаря ѝ в Рио де Жанейро, но вие се опънахте по необясними причини и до ден-днешен я държите при себе си, противно на всички закони.

— Достатъчно, господин Мартиню! Мисля, че не сте вие човекът, който може да съди дали върша нещо законно или незаконно. Много добре знаете, че аз съм попечител на робинята и имам пълното право и съгласие на властите тя да остане под моя закрила.

— Това право, ако въобще може да се нарече право, е своеволие, но то свърши, след като вие по никакъв начин не сте се застъпили за споменатата робиня. Освен това — продължи той и извади един лист — ето заповедта, издадена от полицейския началник. Тя гласи, че трябва да ми предадете робинята. Нищо законно не може да противопоставите на това.

— Както виждам, господин Мартиню — каза Алвару, след като прегледа набързо връчения му лист, — още не сте се отказали от възмутителната си постъпка и за шепа пари сте готов да се превърнете в палач на една нещастна жена. Помислете си и ще разберете, че подобна низост може да вдъхне само отвращение и ужас у всеки.

Защитен от полицията, Мартиню реши, че може да се държи нагло, и заяви с невъзмутимо хладнокръвие:

— Господин Алвару — отвърна той, — дойдох в тази къща с единствената цел да изискам, в името на властта, предаването на избягалата робиня, укриваща се тук, а не да слушам упреци, каквито вие нямате право да ми отправяте. Имайте добрината да изпълните това, което ви повелява законът и съветва предпазливостта, за да не прибягвам до правата си...

— Какви права?!

— Да претърся къщата и да отведа робинята насила.

— Махай се, мръсно! — изрева Алвару, без да може да се сдържа повече. — Изчезвай от погледа ми, ако не искаш да платиш скъпо за нахалството си!

— Господин Алвару! Какво правите!

Доктор Жералду до този момент беше мълчал предпазливо, но след като видя, че приятелят му не е съвсем прав и в яда си отива твърде далеч, сметна за свой дълг да се намеси. Той се приближи до Алвару и го дръпна за ръката.

— Какви ги вършиш, Алвару? — каза му той тихо. — Не разбираш ли, че с тези избухвания само ще си навредиш и ще влошиш положението на Изаура?

Бъди по-предпазлив, приятелю...

— Но... какво да правя? Няма ли да ме посъветваш?

— Предай им я.

— Никога! — отвърна решително Алвару. За няколко мига всички замълчаха. Алвару мислеше нещо.

— Хрумна ми нещо — пошепна той на Жералду, — ще опитам.

— И без да чака отговор, се приближи до Мартиню.

— Господин Мартиню — обърна се той към него, — искам да разменя две думи насаме с вас, с позволението на доктор Жералду.

— На вашите услуги — отговори Мартиню. — Сигурен съм, господин Мартиню — каза му тихо Алвару, като го отведе настрана, — че наградата от пет хиляди е основната причина, която ви кара да постъпвате така с бедната жена, тъй като тя нищо не ви е направила. Признавам, че сте в правата си, а и сумата не е за пренебрегване. Но ако сте склонен да се откажете напълно от тази сделка и да оставите на спокойствие робинята, аз ще ви дам двойно повече.

— Двойно! Десет хиляди! — възкликна опулен Мартиню.

— Точно така, десет хиляди, и то още днес.

— Но, господин Алвару, аз вече дадох дума на господаря й, направих постъпки и...

— Какво значение има! Ще кажете, че пак е избягала или ще намерите някакво друго извинение...

— Но как, след като всички знаят, че тя се намира при вас?

— Хайде, всичко зависи от вас, господин Мартиню, вие сте хитър и лесно можете да се измъкнете!

— Съгласен — каза Мартиню след известно размишление. — Щом толкова се интересувате от тази робиня, не искам повече да ви притеснявам с подобна сделка, която, да си призная, и мен ме отвращава. Приемам предложението ви.

— Благодаря, ще ми направите голяма услуга.

— Но какво да направя, за да се измъкна самият аз?

— Помислете, имате богато въображение и положително ще намерите начин да излезете сух от водата.

Мартиню загриза замислено нокти, вперил поглед в пода. Най-после вдигна глава и се чукна с пръст по челото:

— Сетих се! Не върви да кажа, че робинята е изчезнала пак, защото ще ви изложи, а вие сте отговорен за нея. Ще съобщя, че след щателна проверка се оказало, че момичето, намиращо се под ваша закрила, не е въпросната робиня и всичко е свършено.

— Това не е лошо... но се вдигна такъв шум...

— Какво от това! Не си ли спомняте за белег като от изгорено на лявата гръд, за който се споменава в обявата? Ще заявя, че такъв белег няма, а той е твърд характерен при разпознаването на дадено лице. Ще добавя още, че момичето, от което се интересувате, видно вечер, изглежда по един начин, а денем по съвсем друг, и че по нищо не прилича на красивата робиня, описана в обявата. И че вместо на двайсет прилича на трийсет, дори на четирийсетгодишна, че привидната й младост и красота е измама, създадена от блясъка на полилеите и свещниците.

— Доста находчив сте — отбеляза Алвару усмихнато, — но тези, които я видяха, съвсем няма да повярват в това. Остава и още едно затруднение, господин Мартиню: признанието, което тя направи публично. Тук трудно ще се измъкнете.

— Ами, трудно! Ще твърдя, че тя има пристъпи и шизофренични припадъци.

— Браво, господин Мартиню, напълно вярвам във вашите способности. А после?

— После ще съобщя това на полицейския началник и ще му заявя, че нямам нищо общо с този случай. Ще дам пълномощното на някой съдебен изпълнител или ловец на роби, който би желал да се заеме с търсенето, а аз ще пиша на господаря на робинята, че съм сбъркал, и той положително ще престане да я търси тук и ще се насочи по други места. Как ви се струва моят план?

— Прекрасен, да не губим време, господин Мартиню.

— Тръгвам веднага и след по-малко от два часа съм тук, за да ви съобщя за изпълнението на мисията.

— Не, тук не мога да се бавя много. Ще ви чакам у дома и там ще получите уговорената сума.

— Можете да си вървите — каза Мартиню на съдебния пристав и на стражарите, застанали до вратата. — Вашето присъствие вече не е нужно тук. „Няма съмнение! — помисли си той. Залаганията се удвояват като на ланскине. Тази робиня е златна мина и, струва ми се, още не е изчерпана.“

И си тръгна, като потриваше ръце от задоволство.

— Как успя да се разбереш с този човек, Алвару? — попита Жералду веднага щом Мартиню им обърна гръб.

— Прекрасно! — отвърна Алвару. — Постигнах по-добър ефект, отколкото можех да предположа.

Алвару разказа накратко на приятеля си каква сделка бе сключил с Мартиню.

— Ама че долен и презрян характер има този Мартиню! — възкликна Жералду. — От такъв човек не може да се очаква нищо хубаво. Алвару, смяташ ли, че си постигнал нещо с крачката, която си направил?

— Много не, но все нещо успях да направя. Поне ще успея да задържа положението за известно време, Жералду, а както гласи народната поговорка, докато котките кротуват — мишките царуват. Докато Лионсиу, убеден, че робинята му не е тук, в Ресифи, я търси другаде, тя ще живее спокойно под моята закрила, освободена от кошмара на преследванията и грубото отношение на нейния господар.

А и аз ще имам време да задвижа връзките си, да събера доказателства и документи, даващи й правото на свобода. Това засега ми стига. Колкото до останалото, щом считаеш, че каузата ми е безнадеждна, божието провидение ще ми посочи как да постъпя.

— Колко се мамиш, бедни ми Алвару! Мислиш, че като отстраниш Мартиню за известно време, ще се освободиш от преследването и търсенето на твоето протеже! Каква слепота! Ще се намерят други изнудвачи, също така подмамани от парите, защото за такива мизерници пет хиляди рейс е голяма сума, и ще тръгнат по дирите на богатата плячка. Още повече сега, когато Мартиню би тревога и случката нашумя, вместо един, ще се явят сто мартинювци по следите на хубавата бегълка. Те просто трябва да следват пътя, проправен от първия.

— Ти си прекалено съвестен, Жералду, и виждаш нещата винаги от най-лошата им страна. Напълно е възможно да се хванат на въдицата на Мартиню и никой вече да не се сети, че робинята Изаура е точно жената, която ме интересува, а пет пари не давам, че хиляди мошеници ще я търсят по всички кътчета на света. Във всеки случай отложих неща и това може да ми бъде от голяма полза.

— Добре, Алвару, да предположим, че стане така, но не виждаш ли, че подобна постъпка е под твоето достойнство? Така наистина попадаш под ударите на предизвикателните епитети, с които те засипа онзи Лионсиу, и наистина ставаш съблазнител и укривател на чужди роби?

— Извинявай, драги ми Жералду, но не мога да приема упрека ти. Той би бил в сила за обикновен случай, но не и за твърде сложната обстановка, в която сме изпаднали аз и Изаура. Не укривам, нито държа робиня, аз закрилям ангел, закрилям невинна жертва на яростта на палача. Причините, които ме подтикват, и качествата на лицето, заради което предприемам тези стъпки, ги правят благородни и са напълно достатъчни, за да ме оправдаят в собствените ми очи.

— Ясно, Алвару, прави каквото знаеш, не виждам какво мога да ти кажа, за да те разубедя. Смятам твоето намерение за неразумно и ако си говорим честно, дори глупаво и недостойно за теб.

Жералду не можеше да прикрие недоволството си, причинено от тази сляпа любов, водеща приятеля му до постъпки, които той намираше смешни и побъркани. Затова, вместо да го подпомогне със

съвети и да му посочи начин за освобождаването на Изаура, той полагаше всички усилия да отклони Алвару от намеренията му, като представяше нещата по-трудни, отколкото всъщност бяха. Ако можеше, Жералду на драго сърце би предал Изаура на господаря ѝ, само и само да спаси Алвару от ужасното изкушение, водещо го до прибързани и неуместни постъпки.

ГЛАВА 17

Останал сам, Алвару седна на масата, облегна се на лакти и подпрял чело с ръка, остана дълбоко замислен.

Изаура обаче, усетила, че в стаята е тихо и че в нея вече няма чужди хора, влезе да го види.

— Господин Алвару — каза тя и се приближи тихо и срамежливо, — извинете ме... сигурно ви досаждам... може би искате да сте сам...

— Не, моя Изаура, ти никога не ми досаждаш, напротив, винаги се радвам да те видя...

— Но вие сте тъй тъжен... Струва ми се, тук имаше хора, чух гласове. Мъка ли ви причиниха?

— Нищо особено, Изаура. Няколко души търсиха доктор Жералду.

— Но защо тогава сте толкова тъжен и отпаднал?

— Нито съм тъжен, нито отпаднал. Мислех просто как да те измъкна от бездната на робството, ангел мой, и да те поставя на мястото, което небето ти е отредило.

— Ах, господине, не се измъчвайте така от любов по една нещастница, тя не заслужава толкова много. Излишно е да се борим против необратимата съдба, която ме преследва.

— Не говори така, Изаура. Толкова малко ли вярваш в закрилата на любовта ми!

— С нищо не съм заслужила да чуя от устата ви тази сладка дума. Отдайте любовта си на друга жена и забравете бедната робиня, недостойна дори за вашето състрадание, след като премълча истинското си положение и ви накара да изпаднете в срамно положение...

— Замълчи, Изаура! Докога смяташ да ми припомняш този проклет инцидент? Аз бях виновен, че те накарах да отидеш на онзи бал, а ти имаше предостатъчно причини да не ми признаеш

нещастieto си. Моля те, Изаура, забрави това в името на нашата любов.

— Не мога, защото угризенията винаги събуждат в душата ми спомена за онази слабост. Нещастieto е лош съветник, то обърква и замъглява нашето съзнание. Аз ви обикнах и ви обичам все повече... Извинете ме за това мое признание, нахалство е да го чуете от устата на една робиня.

— Говори, Изаура, казвай винаги, че ме обичаш. Ако можех да чувам непрестанно тези думи от устните ти...

— Тъжна е любовта на една робиня, любов без усмивка, без надежда. Но щастieto да бъда обичана от вас ми бе утеха. Вашата любов ме облагородява в собствените ми очи и почти ме кара да забравя за истинското си унижително положение. Втрисаше ме при мисълта, че ако ви разкрия истината, ще загубя тази сладка и единствена утеха, която ми остава в живота. Извинете ме, извинете нещастната робиня, че е имала лудата дързост да се влюби във вас.

— Изаура, престани с тези угризения и скромност, защото те съвсем не подхождат на ангелските ти уста. Ако ме обичаш, то аз също те обичам, понеже във всичко те считам достойна за моята любов. Какво повече искаш? Още преди да разбере какъв е произходът ти, аз те обикнах, покорен от изключителните ти качества, днес, като знам, че към този чар се прибавят твоето нещастие и зла участ, аз те обожавам повече от всякога.

— Обичате ме и тази мисъл още повече ме коси! За какво ни е тази любов при положение, че нямам щастieto да бъда дори ваша робиня, а трябва положително да умра от ръцете на моя палач.

— Никога, Изаура! — възкликна възбудено Алвару. — Моето състояние, спокойствието ми, живота, всичко ще пожертвам, за да те освободя от гнета на онзи престъпен тиранин. Ако земното правосъдие не ми помогне в това благородно начинание, небесното правосъдие ще възтържествува чрез моите ръце.

— Ох, господин Алвару, не се жертвайте заради бедна робиня, която не заслужава толкова много. Оставете ме да стане така както ми е било писано. Стига ми, че съм заслужила любовта на благороден човек като вас. Този спомен ще е утеха за сърцето ми в моето нещастие. Но не мога да приема, че вие ще опозорите своето име и положение от любов към една бедна робиня.

— Милост, Изаура, не ме измъчвай с тази проклета дума, която е непрекъснато в устата ти. Ти, робиня! Не си, никога не си била и няма да бъдеш. Може ли жестокостта на един мъж или на цялото общество да оскверни, да предаде в робство същество, сътворено от бога като ангел, достойно за всеобщо уважение и обожание? Не, Изаура, аз ще съумея да те поставя на достойното място, което небето ти е отредило, и разчитам на божието провидение, понеже защитавам ангел.

Макар и разбрал след бала, че Изаура е робиня, Алвару продължи да се отнася с нея със същото уважение и учтивост, както би постъпил с девойка от най-висшето общество. Поведението му се диктуваше от благородните принципи, на които беше привърженик, и възвишените чувства, намерили място в неговото сърце. Свян, невинност, талант, добродетел и нещастие бяха неща, към които той се отнасяше с уважение и считаше святи, независимо дали бяха притежание на принцеса или на робиня. Увлечението му беше тъй чисто и доблестно като обекта на неговите чувства. И през ум не му мина мисълта да се възползва от тежкото положение на момичето, да оскверни неопетнената ѝ чест. Нито веднъж не си позволи нахален жест или недостойна дума, които биха накарали робинята да се изчерви от срам, а още по-малко устните на Алвару биха докоснали дори за най-лека целувка девственото лице. Едва след настоятелни молби на Изаура той си позволи да се обръща към нея на „ти“, но само когато бяха насаме. Едва сега за първи път, обзет от най-нежно поривисто вълнение след последните си думи, Алвару прегърна Изаура и я притисна нежно до сърцето си.

И двамата бяха омаяни от този първи свой унес, когато отвън долетя шумът от спираща пред градинската порта карета и силен глас: „Има ли някой“ — ги накара да се разделят.

Веднага след това влезе кочияшът на Алвару и обяви, че пак го търсели.

„Господи!... Какво става днес!... Дали не е още някой от онези проклетници?...“ — помисли си Алвару и се обърна към Изаура:

— Добре е да се скриеш, не се знае кой е и за предпочитане е да не те виждат.

— Ах! Аз само нарушавам спокойствието ти! — прошепна Изаура и излезе.

Малко по-късно в стаята влезе елегантен и хубав млад мъж, облечен изискано. Маниерите му бяха вежливи и аристократични, но независимо от всичко лицето му излъчваше нещо необяснимо сатанинско, отблъскващо и страшно. Той гледаше мрачно и предизвикваше отвращение.

„Този положително не е таен агент“ — си помисли Алвару и предложи стол на пристигналия.

— Седнете, ако обичате — каза той, — и бъдете така добър да ми кажете какво желаете.

— Извинете — отвърна онзи, докато обхождаше с поглед стаята, — аз не исках да говоря с вас, а със стопанина на този дом или с дъщеря му.

Алвару трепна. Ясно беше, че този мъж, макар и съвсем да не приличаше на детектив, вървеше по следите на Изаура. За да провери дали страховете му са основателни, реши да разбере какви са намеренията на посетителя, преди да повика стопаните.

— Все пак — каза той — аз съм упълномощен от стопаните да се занимавам с всички техни въпроси, така че можете да ми кажете какво искате от тях.

— Добре, господине. За мен няма никакво значение, понеже нямам никакви тайни. Сигурен съм, че тук се укрива една избягала робиня на име Изаура, и идвам да я отведа...

— Тогава ще ви се наложи да се разберете с мен, понеже аз съм попечител на тази робиня.

— А, значи вие сте господин Алвару!

— На вашите услуги.

— Добре. Много се радвам да ви видя тук. Знайте тогава, че аз съм Лионсиу, законният господар на въпросната робиня.

Лионсиу! Господарят на Изаура! Алвару се почувства смазан под тежестта на падналата като гръм от ясно небе новина. Онемял и объркан, той се загледа няколко мига в мрачния мъж, застанал пред него, неумолим и страшен като Луцифер, готов да погълне жертвата си и да я отмъкне в ада. По челото му изби студена под, а сърцето му заби тревожно.

„Това е той!... Самият палач!... Горката Изаура!“ — отекна като злокобен тътен в обезверената му душа.

ГЛАВА 18

Читателят сигурно не е по-малко потресен от Алвару от непредвидената поява на Лионсиу в Ресифи, и то точно в дома, където се намираще избягалата му робиня.

Налага се да обясним как стана това, за да не си помислите, че е някакво чудо.

След като написа и прати по пощата двете писма, за които вече знаем — едното до Алвару, другото до Мартиню — Лионсиу продължи да изпитва безпокойство. Душата му изгаряше от смъртна тревога и отчайваща ревност. Новината, че Изаура се намира при красив и богат младеж, обичащ я безгранично, беше за него нетърпим тормоз, болест, която го ядеше отвътре и подклаждаше още повече дивата му страст към робинята. Веднага щом получи съобщението за Изаура, Лионсиу замина за града, за да може незабавно да вземе енергични мерки за залавянето ѝ. След като написа и прати писмата по сутрешния кораб, той остана потънал в мисли. Ужасното чувство на гнет не му позволяваше да чака отговор и някакъв резултат от писмата, понеже по онова време корабите пътуваха много по-нарядко и по-бавно, отколкото днес; тогава в Бразилия едва прохождаше параходството. Освен това през ума му все по-често минаваше народната поговорка, че ако планината не отиде при Мохамед, той отива при нея. Не можеше да разчита на почтеността и добрата воля на непознати, които може би нямаше да успеят да се преборят с влиянието на Алвару, а той, както му го описваха, беше могъщ в своя край. Ревността и отмъщението не обичат да си служат с чужди очи и ръце за осъществяване на намеренията си.

„Налага се да отида сам“ — реши Лионсиу и с това твърдо намерение отиде при министъра на правосъдието, с когото беше в приятелски отношения, за да му поиска препоръчително писмо — имащо стойността на заповед — за полицейския началник на Пернамбуку, да му съдействува за откриването и залавянето на робинята. Лионсиу предварително се беше снабдил със заповед за

арестуването на Мигел, към когото отправяше обвинението, че е крадец и укривател на робинята. Злобният паша не бе пропуснал нищо, за да осъществи докрай отмъщението си.

На следващия ден Лионсиу замина със същия кораб, с който пътуваха писмата му.

Те обаче пристигнаха няколко часа, преди авторът им да слезе в Ресифи.

Едва стъпил на твърда земя, Лионсиу отиде при полицейския началник, представи му писмото от министъра на правосъдието и го запозна с исканията си.

— Трябва да ви съобщя, господин Лионсиу — отвърна му полицейският началник, — че преди по-малко от два часа оттук излезе едно лице, упълномощено от вас да отведе робинята, но преди малко се върна и заяви, че се е заблудил. Разбрал, че жената, която подозирал, не е и не може да бъде вашата робиня.

— Казва се Мартиню, нали?

— Точно така.

— Сериозно! А вие какво мислите?

— Така е. Ето там до вратата са съдебният изпълнител и стражарите, които го придружаваха.

— Излиза, че съм си губил времето с това пътуване! Ох, не, не, не е възможно. Повярвайте ми, тук се крие някаква измама... Казват, че господин Алвару бил много богат...

— И че Мартиню е лекомислен и способен на всякакви низости. Всичко е възможно, но като заинтересован, вие сам можете да проверите как стоят нещата.

— Точно това имам намерение да направя. Ще отида да видя със собствените си очи, ако е възможно.

— Когато пожелаете. Съдебният изпълнител и стражарите са на ваше разположение. Те току-що се върнаха оттам и никой по-добре от тях няма да ви упъти и да ви помогне за залавянето, ако разпознаете робинята си.

— А вие трябва да подпишете тук — рече Лионсиу и представи заповедта за арестуването на Мигел. — Трябва да накажем мошеника, дръзнал да отвлече моята робиня.

Началникът на полицията незабавно удовлетвори желанието на Лионсиу и той, придружен от малката свита, се качи в каретата и

незабавно се отпрати към дома на Изаура, където го оставихме изправен лице срещу лице с Алвару.

Положението беше не само критично, то беше отчайващо. Съперникът му стоеше тук, въоръжен с неоспоримото право да го унизи, да го смачка и най-лошото — да отведе неговата любима, идола на сърцето му, да я изтръгне от него, за да стане тя предмет на долните страсти на едни развратен господар, ако не и жертва на яростта му. Нямаше друг изход, освен да се преклони безропотно пред удара на съдбата и да гледа със скръстени ръце как оковават в желяза и предават на палача благородното ангелско създание, успяло единствено сред толкова красавици да предизвика трепет в сърцето му и вълнение от най-силната и чиста любов.

Жалка случайност, предизвикана от обстоятелствата на една абсурдна и нечовешка институция!

Подлият и недостоен палач стои високомерно, на негова страна са законът, властта, правото и силата. Той протяга нокти към плячката, станала обект на неговото желание или омраза, и може да ѝ се наслаждава по своя воля, докато човекът с благородно сърце и честни пориви, но безсилен пред закона, стои сгърчен, немощен, без право да протегне ръка за помощ на нещастната жертва.

Виждаме как законът по странно недоразумение подхранва порока и отсича ръцете на добродетелта.

Алвару стоеше пред Лионсиу като осъден пред палача си. Ръката на съдбата го притискаше с цялата си тежест и не му позволяваше да направи дори най-малкото движение.

Лионсиу дойде, побеснял от гняв и ревност, и сега се възползва от предимството си да отмъсти на своя съперник, но не с доблестта на кавалер, а потърси начин да го унизи и нарани.

— Знам от доста отдавна — каза Лионсиу, продължавайки разговора, прекъснат в предната глава, — че вие задържате тази робиня незаконно, мамите властта с фалшиви изявления, които никога не ще можете да докажете. Но сега аз идвам лично да я прибера и да осуемя вашите намерения.

— Моите намерения, господине, бяха и са честно да предпазя робинята от господар, който има намерението да се превърне в неин палач. Това е всичко.

— Ах! Сега виждам, че всеки момент човек може да отмъкне роба на нечий господар под предлог, че ще го закриля, и всеки има правото да бди над отношението към чуждите роби.

— Вие се подигравате, но аз ви заявявам, че нямам никакво желание да ви отвърна със същото, нито пък да позволя някой да се подиграва с мен. Признавам, че желая много силно свободата на тази робиня, така както искам да съм щастлив самият аз, и съм в състояние да направя всякакви жертви, за да го постигна. Вече ви предложих пари и пак ви предлагам. Давам ви колкото пожелаете... Давам ви цяло състояние за тази робиня. Кажете цената...

— Няма цена. Не бих я продал дори за всичкото злато на този свят.

— Но това е варварски каприз, извратеност...

— Наричайте го както искате. Не мога ли и аз да имам свои капризи при положение, че това не засяга никого? А не е ли каприз това, че вие също я желаете за себе си... Но вашата прищявка вреди на моите интереси и това вече не мога да допусна.

— Но моето намерение е благородно и възвишено, а вашето е потисничество, да не кажа подлост. Вие петните името си незаличимо, като държите в робство тази жена, вие плюете на гроба на святата си майка, отгледала и възпитала тъй старателно тази робиня, за да я направи достойна за свободата, с която е имала намерение да я дари, а не за да задоволява вашите капризи. Там, от небето, където се намира, тя положително ви проклина и цял свят ще осъди човека, държащ в най-отвратително робство създание, изпълнено с добродетели, дарби и красота.

— Достатъчно, господине... Чак сега разбирам, че една робиня има правото на свобода само защото е красива и надарена. Но знайте и вие, че ако майка ми не е отгледала това момиче, за да задоволява моите капризи, още по-малко го е направила заради вашите, след като никога не ви е познавала. Господин Алвару, ако искате да си вземете красива робиня за любовница, потърсете другаде, купете я, но за тази оставете всякаква надежда.

— Господин Лионсиу, вие положително забравяте къде се намирате и с кого говорите, може би смятате, че сте в имението си и се разправяте с вашите управители и роби. Предупреждавам ви да смените тона.

— Стига, господине! Да оставим празните слова, аз не съм тук да ми четете морал. Искам да ми предадете робинята, и нищо повече. Не ме карайте да използвам правата си и да я отведа насила.

Сломен от тези груби и обидни предизвикателства, Алвару изгуби всякаква предпазливост и хладнокръвие.

Стана му ясно, че има само един начин да се измъкне от ужасното положение, в което беше изпаднал: да убие противника си или да умре от неговата ръка, и обзет от гняв и отчаяние, скочи от стола, хвана Лионсиу за яката и го разтърси силно.

— Палач! — изкрещя той разярено. — Ето ти за робинята, но преди да я отведеш, ще отговаряш за обидите, които ми нанесе, ясно ли е? Или ме смяташ за свой роб?

— Вие сте луд — каза Лионсиу уплашен. — Законите в нашата страна забраняват дуела.

— Какво ме интересуват законите! За един достоен мъж честта стои над законите и ако не си страхливец, за какъвто те мисля...

— Помощ, искат да ме убият — изрева Лионсиу, освободи се от ръцете на Алвару и изтича към вратата.

— Мръсник! — изръмжа Алвару, скръстил ръце, скръцна със зъби и лицето му се изкриви от гневно презрение.

В този момент, привлечени от шума, в стаята влязоха Изаура и Мигел, а откъм външната врата се втурнаха съдебният изпълнител и стражарите.

Наострила слух в другата стая, Изаура бе чула и разбрала всичко.

Стана ѝ ясно, че е загубена, и изтича да предотврати безумието, което Алвару щеше да извърши от любов към нея.

— Ето ме, господарю! — каза тя кротко и застана със сведена глава пред собственика си.

— Ето ги, те са! — изкрещя Лионсиу и посочи на стражарите Изаура и Мигел. — Хванете ги! Хванете ги!

— Върви, Изаура, върви — прошепна Алвару с треперещ, отпаднал глас и се приближи към робинята. — Не се отчайвай. Аз няма да те изоставя. Вярвай в бога и в моята любов.

Един час по-късно Алвару бе посетен от Мартиню. Той бързаше, щастлив да докладва за извършеното, и бе нетърпелив да получи уговорената сума.

„Десет хиляди! Ох — мислеше си той. — Това е цяло състояние! Сега вече ще мога да бъда независим!... Сбогом, мърляви скамейки на Академията. Сбогом на омазнените учебници, които толкова време напразно разлиствах! Всички ви ще изхвърля през прозореца, вече не ми трябват, бъдещето ми е осигурено. Скоро ще стана капиталист, banker, комендадор, барон и ще видите тогава...“

Пресмятайки колко ще му донесат лихвите от десетте хиляди, Мартиню вече беше умножил стократно сумата в съзнанието си.

— Драги господин Алвару, — започна той без заобикалки, — всичко се нареди както желаехте. Можете да живеете спокойно с хубавата бегълка, защото отсега нататък никой няма да ви притеснява. Наистина вашата постъпка е много красива и достойна за похвала. Тя е присъща за великото ви и щедро сърце. Не може да има по-голяма нелепост! Такова нежно прелестно момиче да е робиня! Ето писмото, което пращам на подлото султанче. Такива опашати лъжи съм му написал, че съвсем ще се обърка.

С тези думи Мартиню разгъна писмото и щеше да го прочете, но Алвару махна нетърпеливо.

— Стига, господин Мартиню — каза той мрачно, — сделката приключи, не се нуждая повече от вашите услуги.

— Приключи! Как?

— Робинята е в ръцете на своя господар.

— Лионсиу! Невъзможно!

— Това е самата истина. Ако искате да знаете подробности, идете в полицията и питайте.

— А моите десет хиляди?

— Мисля, че вече не ви ги дължа.

Мартиню изръмжа отчаяно и излетя с такава бързина от дома на Алвару, все едно, че се изтъркала надолу по стълбите.

Не се наемам да опиша състоянието, в което се намираше тази мизерна душа, нека читателите сами си представят.

Измаменият гарван бе отворил човка, изпуснал сиренето и останал без нищо.

ГЛАВА 19

— Гледай какво правиш, Роза, толкова си непохватна, че за нищо не те бива. Веднага се вижда, че не си расла в господарска къща. Мястото ти е в кухнята.

— Я виж кой седнал да ме поучава! Кой те е извикал тук, нахалнико? И твоето място не е в гостната, а в конюшната. Върви си при конете, Андре, и не се бъркай, дето не ти е работа.

— Млъкни, глупачке — отвърна Андре, като разместваше няколко стола, — ти знаеш само да дърдориш. Мястото на тези столове не е тук... Виж вазите! Още не си избърсала огледалата! Колко разхвърляна и мързелива си... По времето на Изаура всичко тук светеше, а сега... Ясно, че не те бива за тези неща.

— И таз добра — рече Роза засегнато, — щом ти е мъчно за времето на Изаура, върви я измъкни от тъмното помещение с кола, дето живее сега. Там положително не ѝ идва мисълта да го украси с цветя.

— Затваряй си устата, Роза, внимавай и ти да не попаднеш там.

— Аз не съм бягала.

— Защото няма кой да те вземе, иначе би избягала даже с дявола. Бедната Изаура! Толкова хубаво и нежно момиче, а се отнасят с него като с негърка в кухнята! Не ти ли е жал за него. Роза?

— Защо да ми е жал? Кой я е карал да върши такива глупости?

— Слушай, Роза, аз съм готов да понеса половината наказание, от което тя страда сега, стига да съм с нея, разбра ли?

— Много лесно, Андре, направи като нея. Върви да подишаш малко чист въздух в Пернамбуку и скоро ще си в компанията на Изаура.

— Де да беше така! Ако зная, че ще ме сложат при нея, си заслужава да избягам. Но работата е там, че горката Изаура ще ни напусне завинаги. Колко ще ни липсва тук!

— Как ще ни напусне?

— Ще видиш.

— Продадоха ли я?

— Ами, не са!

— Откачила ли е?

— И това не е.

— Освободена ли е?

— Ама че си любопитна! Чакай, Роза, имай малко търпение и днес може би ще научиш всичко.

— Стига си се правил на потаен, значи ти можеш да знаеш, а другите не могат, а?

— Не е никаква тайна. Роза, просто така предполагам. Скоро тук ще гръмне голяма новина, ти само слушай.

— Ха! Ха! — изсмя се Роза. — Само се правиш на интересен.

— Шт, мълчи, Роза! Господарят идва.

От горния разговор читателят ясно вижда, че отново се намираме в имението на Лионсиу, в общината Кампус, в същата гостна, където в началото на нашата история чухме Изаура да пее любимата си песен.

Изминали са два месеца, откак Лионсиу отиде в Ресифи да доведе робинята си. Самият той се сдобри с Малвина и предния ден двамата се върнаха от града в имението. Няколко роби, между които Андре и Роза, в момента лъскат пода, подреждат и избърсват мебелите в богатата гостна, ням свидетел на семейни тайни, трогателни и благородни, както и на срамни и страшни сцени. По време на отсъствието на Малвина помещението бе стояло затворено.

Всъщност какво се случи с Изаура и Мигел, след като напуснаха Пернамбуку? Каква съдба отреди, или имаше намерение да отреди Лионсиу на робинята? Как се сдобри с жена си?

Ето какво ще обясним на читателя, преди да продължим нашия разказ.

След като докара Изаура обратно в имението, Лионсиу я постави под най-строг тъмничен надзор. Той не постъпи така само с цел да я накаже или да утоли жестоката си жажда за мъст към нея. Знаеше колко пламенна и всеотдайна е любовта на пернамбуканеца към Изаура. Чу и последните думи на Алвару — вярвай в бога и в моята любов, аз няма да те изоставя. Това беше заплаха, а богатият и решителен Алвару разполагаше с големи средства, за да я изпълни било със сила, било с хитрост и коварство. Но освен че държеше под най-строго наблюдение робинята, Лионсиу въоръжи всичките си роби

и сега те живееха денем и нощем нащрек като войници от гарнизон, зарязали почти изцяло полската работа.

Все пак буйната и жестока душа на младия чифликчия не се отказваше от лудата страст и той не губеше надежда, че ще сломи упорството на Изаура.

Това вече не беше любовно и страстно увлечение, а тираничен каприз и сатанинско желание да отмъсти на нея и на съперника си. Щеше му се да ѝ се наслади, макар и само за един ден, после да я връчи, презрително поругана и обезчестена, на съперника си и да му каже: „Ела да купиш любовницата си, вече съм съгласен да я продам, при това евтино.“

Той я заля с нова вълна обещания, съблазни и молби, последвани от заплахи, грубости и оскърбления. Лионсиу не прибягна до мъчения и истинско насилие. Не защото му липсваше жестокост, а понеже познаваше твърдия характер на Изаура и разбра, че с такива средства само ще я убие, но смъртта на робинята нямаше да задоволи неговата страст, нито пък желанието за отмъщение. С тези намерения взе да крои нови планове не само да потъпче това, което наричаше робска гордост, а да се погаври окончателно и с Алвару, отмъщавайки по този начин и на двамата.

Същевременно Лионсиу виждаше, че е наложително да се сдобри с Малвина, но не подтикнат от доблест, нравственост, още по-малко пък от съпругеска привързаност, а от сметка, и скоро на читателя ще му стане ясно защо. С тези си намерения Лионсиу отиде в града и потърси Малвина.

Освен всички пороци, които притежаваше, лъжата, клеветата, измамата бяха оръжия, които владееше с ловкостта на най-изпечен лицемер. Показа се засрамен и разкаян заради отношението си към нея, закле се да заличи с бъдещото си поведение дори спомена за предишните постъпки. Призна с ангелска честност и нежност, че за известно време се е увлякъл по Изаура, но това било мимолетно заблуждение и то не е оставило никакви следи в душата му.

Освен това хвърли хиляди обвинения и клевети по адрес на горката Изаура. Заяви, че тя била изкусна съблазнителка и употребила находчивост и подлост, за да го омае и предизвика, с намерението да спечели свободата си срещу неговите ласки. Измисли още хиляди други неща и в крайна сметка накара Малвина да повярва, че Изаура е

избягала от дома им, съблазнена от някакъв неин отколешен ухажор, за когото те не са знаели. Че той е дал средствата на баща ѝ да я откупи, а след като не успели, взели решение да избягат и в Ресифи в нея се влюбил младеж колкото богат, толкова и глупав, и я отнел от първия и любовник. С чара си Изаура се представила за свободна и така оплела младия човек, та горкият той бил готов да се ожени за нея и дори като научил, че е избягала робиня, не искал да я остави, а извършил куп скандални глупости, решен на всичко, за да я освободи. Лионсиу я открил в Ресифи точно при този млад мъж.

Наивната и мекосърдечна Малвина, склонна винаги към нежност и прошка, повярва на всичко, което Лионсиу успя да измисли не само за да оправдае миналите си прегрешения, но също да подготви почвата за бъдещото си поведение.

Навремето Малвина се обиди и ядоса на Изаура, когато хвана мъжа си да ѝ прави признания. Ядът ѝ беше почти преминал и щеше съвсем да се разсее, ако Лионсиу не беше приписал всички тези долни постъпки на робинята. От този момент Малвина взе да изпитва към нея не само омраза, но отчужденост и презрение, примесени със състрадание, като към всяка друга провинила се нахална робиня.

Това стигаше на Лионсиу, за да я приобщи към плана си за наказание и отмъщение, който готвеше на нещастната робиня. Знаеше много добре, че мекушавата и жалостива Малвина никога няма да позволи жестоко наказание. На пръв поглед в намеренията му нямаше нищо варварско, макар да беше най-унизително и болезнено да се разпорежда със сърцето на жена, имаща ясното съзнание, че е красива и духовно надарена.

— Какво смяташ да правиш с Изаура? — попита Малвина.

— Да я омъжа и да я освободя.

— Вече намери ли ѝ съпруг?

— Липсват ли мъже? Няма нужда да излизам от къщи.

— Някой роб ли, Лионсиу? Ох! Това не.

— А какво значение има това, ако аз освободя и него? Всяка жаба да си знае гъола. Аз наистина помислих за Андре, той и без това е лапнал по нея, но точно затова не искам да я дам на този мошеник. За нея имам нещо по-добро.

— Кой, Лионсиу?

— Ами че... Белшиор.

— Белшиор! — възкликна Малвина и се засмя. — Ти се шегуваш, нали? Кажу сериозно, кой е?

— Сериозно ти казвам, Белшиор.

— Да не мислиш, че Изаура ще пожелае да се омъжи за това чудовище?

— Ако не поиска, толкова по-зле за нея. Няма да я освободя и ще прекара остатъка от живота си окована във вериги.

— Ох!... Но това е прекалено жестоко, Лионсиу. Защо трябва да й даваш пълна свобода, след като не и разрешаваш да си избере съпруг. Освободи я, Лионсиу, и нека тя се омъжи, за когото пожелае.

— Тя няма да се омъжи за никого, а ще отлети направо в Пернамбуку, да се хвърли в обятията на недостойния си обожател, и ще ми се подиграва...

— Какво те засяга това, Лионсиу? — попита Малвина подозрително.

— Как какво! — отвърна Лионсиу малко притеснен от въпроса. — Как какво! Все едно да ме попиташ дали имам чувство за собствено достойнство. Ако знаеше как ме предизвика онзи мошеник и какви обиди изрече в лицето ми! Как ме заплаши, че ще отвлече Изаура... Ако не беше заради теб и за да изпълня волята на майка си, никога нямаше да дам свобода на тази робиня, макар да не я бива за никаква работа. Бих се отнасял с нея като с принцеса само за да натрия носа на онзи надут паяк.

— Добре, Лионсиу, но аз знам, че Изаура по-скоро ще се съгласи да я изгорят жива, отколкото да се омъжи за Белшиор.

— Не се притеснявай за това, скъпа, ще я склоним. Аз имам готов план и смятам, че ще се съгласи с удоволствие.

— Ако тя се съгласи, нямам причина да се противопоставям на твоето решение.

Лионсиу наистина ловко бе подготвил ужасния си план. Заедно с Изаура той арестува в Ресифи Мигел, докара го в Кампус и го прати в затвора с присъда да плати всички разходи около бягството на Изаура, като наду сумата до невероятни размери. На бедния човек, останал без никакви средства, бе наложен огромен дълг, който можеше да изплати само след дълги години работа. Лионсиу бе приятел с министрите, имаше голямо влияние сред местната управа и властите на драго сърце му съдействаха за целта.

Видял, че не може да сломи упоритата съпротива на Изаура, Лионсиу промени плана си и отиде лично да говори с Мигел.

— Господин Мигел — каза му той високомерно, — жал ми е за вас и за дъщеря ви, независимо от всичкия тормоз и щети, които ми причинихте, затова идвам с предложението да свършим веднъж завинаги с тревогите, размириците и интригите, които вашата дъщеря забърка и разстрои моя дом и спокойствие.

— Готов съм на всичко, господин Лионсиу — отвърна почтително Мигел, — стига да е справедливо и честно.

— Няма нищо по-честно и справедливо. Искам да омъжа дъщеря ви за почтен човек и да ѝ дам свободата, но за тази цел се нуждая от вашето съдействие.

— Кажете с какво мога да ви бъда полезен.

— Знам, че Изаура ще изпита отвращение от мъжа, който съм ѝ намерил, поради глупавата и луда любов, която, изглежда, все още храни към онзи долен безделник от Пернамбуку, размътил главата ѝ с хиляди смахнати и безумни надежди.

— Смятам, че тя си спомня за онзи младеж само с благодарност.

— Благодарност! Да не си въобразявате, че той много се сееща за нея? Не повече, отколкото за първия чифт обуца, които е обул. Онова беше каприз на богаташче с пламнал акъл, ето ви доказателството, прочетете това писмо... Мръсникът има нахалството да ми пише, сякаш между нас нищо не е имало, като на стар приятел, че се е оженил... Как ви се струва? Какво ме интересува дали той се е оженил! Но това не е всичко. Използвал случая да ме помоли, ако някога реша да се освободя от Изаура, да му съобщя, защото много искал да я вземе за слугиня на жена си! Ето докъде може да стигне безчестието и низостта...

— Наистина, господине... Но трудно е да се повярва, че Алвару е постъпил така!

— Тогава вижте със собствените си очи, четете, не познавате ли този почерк?

С тези думи Лионсиу подаде на Мигел писмото, в което почеркът съвсем приличаше на Алварувия.

— Вярно, няма съмнение — каза Мигел, впечатлен от прочетеното. — На този свят има мръсотии, които човек трудно може да разбере.

— И също жестоки уроци, които човек не трябва да пренебрегва, нали така, господин Мигел? Добре. Запазете това писмо, за да го покажете на дъщеря си. Нека тя научи всичко, та да не разчита повече на този човек и да изхвърли от съзнанието си надеждите, с които все още се заблуждава. Направете и вие каквото зависи от вас, за да склоните дъщеря си на този брак, защото е изгоден, а аз не само че ще и простя всичко, което ми дължи, но ще върна на вас това, което сте ми дали, и вие ще можете да отворите търговия тук или в Кампус, да доживеете спокойно дните заедно с дъщеря си и зет си.

— Но кой е този зет? Вие нищо не ми казахте за него.

— Вярно... забравих! Става дума за Белшиор, градинаря, познавате ли го?

— Има си хас... Господине! За които искате да омъжите дъщеря ми? Горката Изаура... Много се съмнявам, че тя ще се съгласи.

— Какво значение има външността, ако душата е благородна и е честен работник?

— Това е вярно, стига тя да се съгласи.

— Сигурен съм, че ако я посъветвате както трябва, тя ще склони.

— Ще направя каквото мога, но се съмнявам.

— Ако не искате, толкова по-зле и за вас, и за нея. В противен случай всичко си остава както досега — каза твърдо Лионсиу.

Мигел бе нерешителен човек и не можеше да се бори със съдбата. Робството и нескончаемата неволя на дъщеря му, мизерията, съпътствана от хиляди тревоги, в която беше затънал, представляваха за него ужасни призраци, всяващи в душата му страх и отчаяние. Затова не намери за много тежки условията, при които бездушният господар го освобождаваше от беднотията, давайки свобода на дъщеря му, и прие спогодбата.

ГЛАВА 20

Докато Роза и Андре бършеха мебелите в гостната и бърбореха весело, в една тъмна стая, близо до сенсалите, се разиграваше тъжна и отблъскваща сцена. Там от два месеца беше затворена Изаура. Тя седеше на един пън, глезените ѝ бяха оковани във верига, закрепена за стената.

Там отведоха Мигел по нареждане на Лионсиу, за да съобщи на Изаура какви са намеренията на нейния господар и да я помоли да приеме предложението за брак. Тези две окаяни създания представляваха тъжна и унила картина — бледи, изнемощели, сломени от страдание, затворени в тъмна и мрачна дупка. Първото нещо, което направиха, след двата дълги месеца на раздяла, потиснати и угнетени повече от всякога, бе да се прегърнат и избухнат в ридания.

— Да, дъще. Ще трябва да се примириш с тази жертва, за жалост това е единственият изход, който ни оставят. При това условие аз идвам да отворя вратите на мрачния ти затвор, дете гниеш от два месеца. Жестока жертва за твоето сърце, но е несравнимо по-поносима от тъмницата, в която искат да те затрият.

— Вярно е, татко. Моят палач ми дава избор между два вида гнет, но още не знам кой от двата ще е по-омразен или поносим. Казват, че съм хубава, възпитаха ме като богата наследница, вдъхнаха ми високо самочувствие и достойнство. Аз съм робиня, която кара много момичета да умират от завист. Имам несравними физически и духовни дарби. И всичко това за какво, боже мой? Да бъде поднесена на един нещастен идиот! Може ли да има по-жестока и отвратителна подигравка?

Тъжен смях се изтръгна от гърдите на Изаура и зловещо отекна из мрачното помещение като крясък на кукумявка сред гробище.

— Не е съвсем така, както си го представяш с твоето изстрадало съзнание. Времето лекува и с търпение и примирение ще свикнеш с новия живот, без съмнение много по-лек от ада на мъченията. Ще имаме още щастливи или поне спокойни дни.

— За мен спокойствие ще има само в гроба, татко. Освен двете наказания, между които имам право на избор, виждам да ми се усмихва и една утешителна мисъл, крайната стъпка, отредена от бога за безизходно отчаяние.

— Искаш да кажеш примирение, нали, дъще?

— Ах! Татко, когато човек не може да се примири, единствено смъртта...

— Мълчи, момиче, не богохулствай и не говори глупости. Аз искам, нужно ми е ти да живееш. Ще имаш ли смелостта да оставиш стария си баща сам на този свят, потънал в мизерия и скръб, ако си отидеш, как ще понеса мъката, в която ме оставяш?...

— Татко, мили, скъпи, извинявай, ще се убия само в краен случай. Знам, че трябва да живея за теб, и го искам, но трябва ли заради това да се омъжвам за онзи урод?... Ох! Това е прекалено гадно! Да ме сложат в най-мрачната тъмница, да ме пратят на нивата с мотика боса, облечена в дрипи, да ме бичуват, да се отнасят с мен като с най-мръсна робиня, но за бога, да ми спестят тази ужасна жертва!

— Белшиор не е толкова грозен, колкото изглежда. После ще мине време и ти ще свикнеш с него. Отдавна не си го виждала. Още е млад, но с годините може да се оправи. Сега няма да го познаеш. Вече не е тъй груб и неприятен, държи се по-поносимо. Кураж, дъще, като излезеш от този мрачен затвор, въздухът на свободата ще ти възвърне радостта и спокойствието и дори с отредения ти съпруг ще можеш да живееш щастливо...

— Щастливо — възкликна Изаура с горчива усмивка, — не ми говори за щастие, татко. Ако поне сърцето ми беше свободно като едно време... ако не обичах никого... Ох!... Не трябваше той да се влюбва в мен. Достатъчно бе да ме поиска за робиня онзи ангел на добротата, който направи всичко, за да ме измъкне от тази пропаст. Колко пощастлива щях да бъда, ако го нямаше този нещастник, за когото искат да ме омъжат! Горката аз! Трябва ли да мисля повече за другия? Възможно ли е той, благородният и богат младеж да си спомня още за нещастната и бедна робиня!...

— Да, дъще, не мисли повече за този човек. Изхвърли от съзнанието си тази налудничава любов. Аз те моля и те съветвам да го направиш.

— Защо, татко? Как мога да съм неблагодарна към него?

— Не трябва да разчиташ повече на него, нито на неговата любов.

— По какви причини? Да не би да ме е забравил?

— Положението ти не позволява да гледаш с любов към толкова високопоставена личност. Цяла пропаст те дели от него. Любовта, която си му вдъхнала, е била само мимолетен каприз, приумица на благородник. Тежко ми е да ти го съобщя, Изаура, но това е самата истина.

— Ах, татко! Какво говориш! Ако знаеш как ме нараняват твоите думи! Остави ми поне утехата и вярата, че той ме е обичал и все още ме обича. Какво би спечелил той, ако измами една бедна робиня?...

— Искрено исках да ти спестя тази мъка, но трябва да знаеш всичко. Този младеж... ах, дъще, пригответи се за най-жестокия удар.

— Какво е станало с този младеж? — попита развълнувано Изаура. — Кажи, да не е умрял?

— Не, не, но... се е оженил.

— Оженил се! Алвару се е оженил! Ох! Не, не е възможно! Кой ти каза, татко?

— Самият той, Изаура, чети това писмо.

Изаура взе писмото с треперещи ръце и пробяга с тревожен поглед по редовете. След това, без да каже нито дума, без да пророни сълза, бледа като смъртник, с втренчен поглед, полуотворена уста, няма и неподвижна, остана дълго време в това положение. Стоеше вкаменена като жената на Лот^[1], загледана в прокълнатия град, обгърнат от пламъци. После се хвърли конвулсивно в прегръдките на баща си и избухна в ридания.

Неудържимият плач я ободри. Тя вдигна глава, избърса сълзите и, изглежда, възвърна спокойствието си, но то бе ледено, страшно и гробовно. Сякаш душата и беше отлетяла от този смазващ удар и от Изаура остана само един призрак...

— Аз съм мъртва, татко... аз съм жив труп... правете с мен каквото искате...

Това бяха последните думи, които тя произнесе с мъртвешки глас в мрачната тъмница.

— Хайде, дъще — рече Мигел и я целуна по челото, — не се опечалявай така, ти ще живееш щастливо.

Мигел имаше добро и чувствително сърце, но лишеният му от фантазия ум не можеше да си представи какво значи една силна любов и въобще не можеше да осъзнае жертвата, към която тласка дъщеря си. Той гледаше на щастието и живота от неговата положителна и материална страна, не разбираше как сърцето може да диктува чувствата и не допускаше, че терзае душата на Изаура. Искаше тя да живее, но не схващаше, че след толкова изстрадани мъки той ѝ нанася милостивия последен удар, който ще я довърши и ще съкрати страданията ѝ.

Малвина седеше в гостната и очакваше резултата от разговора между Мигел и дъщеря му. Застанали със скръстени ръце до вратата, Роза и Андре очакваха нейните нареждания.

Малвина усети как сърцето ѝ болезнено се свива, когато на вратата се появи Изаура, подкрепяна от баща си, бледа, разстроена, чорлава, едва крепяща се на краката си. Като дух, извикан в същата гостна, където навремето блестеше млада и красива, в същата гостна, която сякаш още пазеше ехото на нежния ѝ мелодичен глас.

Горката робиня и сега беше хубава. Слабостта подчертаваше изпъкналите и скули, изтъкваше още повече строгите черти на нейната антична красота.

Големите ѝ черни очи тъжно проблясваха като свещи в мрачна гробница. Пуснатите разбъркани коси падаха по раменете и хвърляха нежна сянка като бръшлян, обвил мраморна статуя, повалена от времето. Изаура представляваше прекрасен модел за скулптура на древната Ниоба^[2].

— Това е Изаура! Господи, горката — прошепна Малвина при вида ѝ и избърса сълзите си, натезали на миглите. Тя едва не поиска милост за нещастницата от мъжа си, но се сети за недостойното държане и долните намерения, които Лионсиу подло бе приписал на Изаура, затова се опита да запази невъзмутимо спокойствие.

— Е, Изаура — каза Малвина меко, — взе ли вече решение? Съгласна ли си да вземеш за съпруг мъжа, когото ти даваме?

Вместо отговор Изаура наведе глава и впери поглед в пода.

— Да, госпожо — отвърна вместо нея Мигел.

Изаура реши да се примири с вашето решение.

— Много добре. Не бива да страда повече от това ужасно отношение. Аз не мога да го позволя, докато съм тук. Покойната

господарка не я отгледа за това с такива грижи и нежност. Изаура, въпреки твоето падение аз още ти желая доброто и няма да допусна такъв скандал. Даваме ти едновременно и свобода, и един прекрасен съпруг.

„Прекрасен!... Господи! Каква подигравка“ — помисли Изаура.

— Белшиор е добър, безобиден, смирен и работлив. Вярвам, че ще се разбирате с него. Освен това заради свободата никоя жертва не е голяма, нали, Изаура?

— Безусловно, госпожо. След като така желаете, примирявам се смирено със съдбата си. „Вадите ме от тъмницата — продължи мислено тя, — за да ме качите на бесилото.“

— Много добре, Изаура. Виждам, че си кротка и разумна. Андре, повикай господин Белшиор. Искан ми се аз самата да му съобщя, че ще се осъществи най-после дългогодишната му мечта. Вярвам, че господин Мигел също е останал доволен от съдбата, която избрахме за дъщеря му. Винаги е било по-добре да се измъкнеш от робството и да се омъжиш за бял мъж. По-добре така, отколкото да бягаш и да се скиташ прокудена по света. Изаура, като доказателство, че ти желая доброто, искам да ти стана кума на сватбата, която ще сложи край на твоите страдания и ще върне отдавна загубеното спокойствие в този дом.

След тези думи Малвина отвори едно ковчеже за бижута, сложено на масата, извади скъпа златна огърлица и я закачи на врата на Изаура.

— Приеми това, Изаура — каза тя, — това е сватбеният ми подарък.

— Благодаря ви, милостива господарке — отвърна Изаура и прибави на себе си: „Палачът метна примката на врата на жертвата.“

В този момент влезе Белшиор, придружен от Андре.

— Ето ме, господарке — обади се той, — какво желаете за вашия покорен слуга?

— Да ви поздравя, господин Белшиор — отговори Малвина.

— Да ме поздравите! Но аз не знам за какво!

— Аз ще ви кажа. Изаура ще бъде освободена и... познайте останалото.

— И положително ще си отиде... ох... какво нещастие!

— Виждам, че няма да се сетите. Изаура е готова да се омъжи за вас.

— Какво говорите, господарке... Извинете, но не мога да повярвам. Вие ми се подигравате.

— Казвам ви самата истина. Ето я тук, да каже дали лъжа. Пригответе се бързо, господин Белшиор, защото утре ще вдигнем сватбата.

— Ох, господарке! Вие сте ангел! — възкликна Белшиор, хвърли се в краката на Малвина и се опита да ги целуне.

— Станете, господин Белшиор, трябва да благодарите не на мен, а на Изаура.

Белшиор стана и се хвърли в краката на Изаура.

— Ох! Принцесата на моето сърце! — извика той, улови за краката останалата без сили Изаура и във възбудата си почти я повали на земята. Гледката би била комична за човек, незапознат с трагичната и болезнена предистория на този недостоеен фарс.

— Изаура, защо не ме погледнеш? Ето, твоят роб Белшиор е в краката ти! Погледни, той те обожава, днес той се чувства като принц! Дай си ръката, за да я обсипя с целувки...

„Господи! Каква ужасна роля ме принуждават да играя!“ — мислеше си Изаура, подавайки ръка на Белшиор, а той впи устни в нея и зарίδα като дете.

— Какъв глупак! — обърна се Андре към Роза, докато и двамата наблюдаваха трагикомичната сценка. — На това му викат: на свинче — звънче.

— Бих предпочела да ме омъжат за крокодил.

— Господарят ни има дяволски мозък! Кой би се сетил да омъжи сирена за шаран.

— Завистник! Ще ти се да си на мястото на шарана, затова се цупиш. На ти сега! Остава господарят да те даде за зестра на Изаура.

— Точно това искам! Хващам се на бас, че Изаура не се омъжва по своя воля. А ние... ще се оправим... ще пратя шарана там, дето му е мястото.

— Стига си дрънкал, мислиш ли, че Изаура се интересува от тебе?

— Не се заяждай, Роза, сега ми оставаш единствено утешение, а и ти не си за изхвърляне... и „цацата е риба“.

— Мръсник! Гледай си работата и върви да се утешаваш с друга, но не и с мене.

---

[1] Библейско — Битие, гл. 19, стих 26. — Б. пр. ↑

[2] Древногръцка богиня, която в литературата и изкуството е олицетворение на скръб, печал и страдание. — Б. пр. ↑

ГЛАВА 21

— Е, Лионсиу — запита Малвина съпруга си на следващата сутрин, — даде ли необходимите нареждания, за да приключим с тази работа още днес?

— Мисля, че за стотен път ми задаваш този въпрос, Малвина — отговори усмихнат Лионсиу, — и за стотен път те уверявам, че от моя страна всички разпореждания са дадени. Вчера изпратих човек до Кампус и скоро ще пристигне нотариус за най-тържествено издаване на документ за освобождаването на Изаура и свещеник за брачната церемония. Виждаш, че нищо не съм пропуснал. Пригответе се всички, а ти, Малвина, заповядай веднага да подредят параклиса за сватбата, защото, изглежда, я желаеш повече, отколкото твоята собствена навремето.

Малвина излезе от гостната и остави Лионсиу в компанията на трето лице, също намиращо се там, на име Жоржи, когото читателят все още не познава. Малко ще е, ако го наречем само паразит.

Този тип хора имат много разновидности, но всеки от тях е със свои отличителни черти. В случая се касае за представителен, духовит, услужлив, възпитан и любезен млад мъж, а това са все качества, необходими на истинския паразит. Жоржи не живееше под сянката само на едно дърво и не смучеше единствено неговите сокове. Прехвърляше се от едно на друго и така изминаваше дълги разстояния, а това от негова страна беше добре пресметнато, защото му предлагаше и по-разнообразен и охолен живот. Същевременно правеше присъствието му не тъй досадно и отегчително за неговите многобройни познати. Той поддържаше приятелски отношения с всички земевладелци по поречието на Параиба, от Сау Жуау да Бара до Сау Фиделнс. Ако се вярва на собствените му думи, винаги беше страшно зает, въртеше хиляди важни сделки, но във всеки миг бе готов да се откаже от тях, ако някой от приятелите го поканеше да прекара седмица-две в неговото имение.

Останал сам след скарването си с Малвина, Лионсиу намери прекрасна утеха в лицето на Жоржи, докато се намираще в имението.

Освен че си правеха компания на масата, играеха карти и ходеха на лов, Жоржи го забавляваше с весели и пикантни вицове, хвалеше безумствата му, ласкаеше низките му страсти, стана негов довереник и Лионсиу му разкри извратените си планове и най-интимните семейни отношения.

За да проникнем по-дълбоко в ужасните и отвратителни намерения, в сатанинските машинации на Лионсиу, нека чуем поверителния разговор между тези две — достойни една за друга — твари.

— Предварително те поздравявам с победата и ръкопляскам на това как си разрешил въпроса.

— Но чуй, за да разбереш по-добре. С този брак аз удовлетворявам желанието на жена си, без Изаура да се изплъзва от ръцете ми. Баща ѝ вече е изцяло в моя власт и аз ще съумея да задържа този тъп градинар, за когото я омъжвам, а после... ти много добре знаеш, че времето и упоритостта опитомяват и най-дивия звяр. Междувременно нахалната робиня ще получи наказанието, заслужила го с неокачествимото си неподчинение. Наложил ми се да постъпя така, защото Малвина твърдоглаво отказа да се сдобри с мен, докато Изаура е моя робиня. Това са женски капризи и малко щяха да ме интересуват, но... това да си остане между нас, приятелю, разчитам на твоята дискретност.

— Можеш да говориш спокойно, сърцето ми е гроб за тайните на приятелите.

— Добре. Както казах, малко щяха да ме интересуват капризите на жена ми, но за съжаление съвсем съм се объркал в сделките си. Вследствие нескончаем низ от обстоятелства, излишно е да ти ги изреждам сега, моето състояние е заплашено да отиде по дяволите и не знам дали ще мога да се оправя без чужда помощ. А тъстът ми е единственият, с чиито пари или кредит бих могъл все още да спася разклатеното си положение.

— Всъщност ти постъпваш много умно и предпазливо. Ох, твоя много добре го познавам. Върти солидна търговия в Рио де Жанейро и няма да те изостави. Държи много на дъщеря си и не би желал съпругът ѝ да се разори.

— Сигурен съм в това. Не, има още нещо, слушай. Жоржи. Съперникът ми, онзи господин Алвару, дето толкова много искаше Изаура и не се посвени да я съблазни, да я укрие и закриля най-скандално пред очите на всички в Ресифи, този нещастен борец за свободата на чужди робини ще бъде веднъж завинаги измамен е очакванията си. Виждаш каква полза и предимства може да има само от един брак.

— Наистина възхитителен план! — възкликна въодушевено Жоржи. — Имаш остър ум и богато въображение! Ако беше се отдал на политика, положително щеше да блеснеш, щеше да станеш истински държавник. А онзи новоизпечен Дон Кихот, закрилник на свободата на чужди робини, особено ако са красиви, нека се бори с вятърните мелници. Има да се посмеем на разочарованието му, ако рече да продължи смешната си авантюра.

— Мисля, че няма да стигне до крайности, но ако се появи насам, добре ще го посрещнем.

— Господарю — каза влезлият в гостната Андре, — на вратата има някакви господа и молят за разрешение да влязат.

— А, да — рече Лионсиу, — аз ги повиках. Това са викарият, нотариусът и някои други... Добре! Сега вече никой не липсва. Пристигнаха по-бързо, отколкото предполагах. Кажете им да заповядат, Андре.

Щом излезе, Лионсиу позвъни с една камбанка и се появи Роза.

— Роза, извикай господарката Малвина, Изаура, господин Мигел и Белшиор. Сигурно вече са готови. Тяхното присъствие е наложително. Нямам търпение да видя края на този фарс — каза Лионсиу на приятеля си, — но искам да се изиграе тържествено, за да внуша на Малвина, че изпитвам огромно удоволствие да задоволя нейния каприз и така ще приспя подозрителността ѝ. Но нека си остане между нас, тази сватба е чисто и просто измама. Сигурен съм, че Изаура презира от дъното на душата си този нещастен идиот и той ще е неин съпруг само на хартия. А аз ще дочакам по-добри времена и вярвам, че планът ми ще даде желаните резултати.

— Ако питаш мен, не ще и съмнение, че този тъй блестящо подготвен план ще даде положителни резултати.

Едва Жоржи изрече последните думи, на вратата се появи хубав млад мъж, облечен в елегантен пътнически костюм, придружен от още

двама-трима души. Забързалият се да ги посрещне и поздрави Лионсиу изведнъж спря.

— Ох! Не са тези, които очаквах! — рече си той. — Ако не се лъжа... това е Алвару.

— Господин Лионсиу! — поздрави го влезият.

— Господин Алвару! — отговори Лионсиу. — Мисля, че вас имам честта да посрещна в моя дом.

— Същият. Господине, на вашите услуги.

— Ах, много ми е приятно... не ви очаквах... моля, седнете... значи сте решили да се поразходите из нашите южни провинции?...

Лионсиу бърбореше тези и други любезности, докато се опитваше да се съвземе от смущението, обзело го от неочакваната поява на Алвару в този критичен и тържествен момент.

Малко след това от една вътрешна врата в гостната влязоха Малвина, Изаура, Мигел и Белшиор. Всички бяха облечени тържествено за брачната церемония.

— Господи! Кого виждам! — прошепна Изаура и разтърси живо ръката на баща си. — Нима се лъжа? Не, той е.

— Наистина е той... Господи! Как е възможно!

— Ох! — възкликна Изаура и с това единствено междуметие, изказано като въздишка, изрази цялото си отчаяние и тревога, тежаци на сърцето ѝ. Ако някой се вгледаше в нея по-отблизо, щеше да забележи, че лицето ѝ, сякаш обречено на вечна мраморна бледост от понесените страдания, леко порозовя. Нещо като изгрев на надеждата, чиито първи бледи лъчи огряват леко страните на онази, чието съществуване бе на път да бъде погребано в мрака на страшната съдба.

— Не очаквах, че ще имам честта да ви приема именно днес в моя дом — продължи Лионсиу, възвръщайки си постепенно хладнокръвието и високомерния вид. — Но ще ми позволите да поздравя и себе си и вас с това навременно посещение. Вашата поява днес сякаш бе предизвикана от ръката на провидението.

— Така ли?! Много се радвам, че е така... Но бихте ли ме уведомили защо?

— С най-голямо удоволствие. Знайте, че днес вашето протеже, онази робиня, заради която стигнахте до такива крайности в Пернамбуку, ще получи свободата си и ще бъде омъжена за един порядъчен човек. Вие пристигате тъкмо навреме, за да можете да се

уверите лично в успеха на вашите филантропични възделения относно споменатата робиня, и аз много се радвам, че ще станете свидетел на тази тържествена церемония, която ще се състои още днес.

— А кой я освобождава? — попита Алвару с ехидна усмивка.

— Кой, ако не аз, след като съм неин законен господар? — отвърна надменно Лионсиу.

— Тогава аз ви заявявам, че не можете да го направите, господине — рече твърдо Алвару. — Тази робиня вече не ви принадлежи.

— Не ми принадлежи! — извика Лионсиу и подскочи. — Вие бълнувате ли, или се подигравате?

— Нито едното, нито другото — каза спокойно Алвару, — повтарям, тази робиня вече не ви принадлежи.

— А кой се осмелява да оспорва правата ми върху нея?

— Вашите кредитори, господине — отговори все така твърдо и хладнокръвно Алвару. — Имението заедно с всичките му роби, този дом с богати мебели, дори кухненските съдове, нищо повече не е ваше. От днес нататък вие не можете да разполагате и с най-незначителния предмет тук. Ето — продължи той и извади папка с документи, — в ръцете ми е цялото ви състояние. Вашият пасив надхвърля значително всичко, което притежавате. Разорението ви е пълно и непоправимо и изпълнението на изземането ще се състои незабавно.

По знак на Алвару придружаващият го писар връчи на Лионсиу заповед за експроприация на имуществото. Лионсиу грабна листа с трепереща ръка и му хвърли бърз поглед със святкащи от гняв очи.

— Значи така! — извика той. — Значи така бързо ставали тези неща! А не мога ли случайно да получа някаква отсрочка, за да спася по някакъв начин честта и имота си?

— Кредиторите вече са ви дали всички възможни улеснения и отсрочки. А знайте още, че от днес аз съм вашият основен, да не кажа главен кредитор. Принадлежат ми и са в мои ръце всичките ви полици за дългове, но аз не съм склонен да давам отсрочки. Остава ви да ми предадете собствеността на имота си. Излишно е всякакво увъртане.

— Проклятие! — изрева Лионсиу, като тропаше с крака и си скубеше косите.

— Господи! Господи! Какво нещастие! Какъв срам! — изхълца Малвина.

ГЛАВА 22

Да оставим за малко сцената от предната глава и да прекъснем разговора между двамата мъже. Те се бяха изправили един срещу друг като царствения лъв, подчинил коварния тигър, ръмжащ напразно под мощните лапи на своя противник. Трябва да обясним по какъв начин Алвару се появи в дома на Лионсиу и успя да осуети жестоките му планове точно когато бяха на път да се осъществят.

След арестуването на Изаура Алвару бе обзет от мрачно малодушие. С накърнено честолюбие, лишен от обекта на своята любов, подигран и охулен от арогантен и низък робовладелец, той се почувства напълно отчаян. Едва научил за злощастieto, доктор Жералду побърза да се притече на помощ на тази благородна душа, жестоко наранена от съдбата. Благодарение на грижите и съветите на добрия си и разсъдлив приятел болката на Алвару позатихна. Той дори се убеди, че най-доброто, което може да направи в своето затруднено положение, е да се опита да забрави Изаура.

— Каквито и усилия да положиш — му говореше приятелят — за освобождаването на Изаура, те ще бъдат едно безумие и само ще се заплетеш в нови трудности, ще станеш за смях и унижение. Вече преживя две жестоки разочарования — един път на бала и втори път сега. Едва не стана подсъдим, благодарение на това, че реши да оспорваш една робиня на законния ѝ господар. Слушай, по-нататък ще стане още по-лошо, уверявам те, ще се търкаляш надолу към пропастта, докато стигнеш дъното.

Вслушан в тези и други съвети на приятеля си, Алвару се опита да стигне сам до убеждението, че трябва да сложи кръст на своята любов и на всички филантропични намерения спрямо Изаура. Напразно. След месец вътрешна борба и напразни опити да потуши поривите на сърцето си Алвару се почувствува слаб и разбра, че е неразумно да се противопоставя на съдбата. Направи опит да си намери други занимания, отдаде се на лекомислени развлечения, но не можеше да изтръгне от съзнанието си спомена за хубавата робиня. Тя

му се явяваше блестяща, величествена и съблазнителна като на бала, ту бледа и потисната, смазана от нещастieto, окована, вперила в нето молещи очи, сякаш му казваше: „Ела, не ме изоставяй, ти единствен можеш да разчупиш оковите, които ме гнетят.“

Най-после Алвару твърдо и непоколебимо се убеди, че небето, свързало го с очарователната робиня, е избрало именно него за божие провидение, което да я освободи от робство и да ѝ даде място в обществото, отговарящо на красотата, дарбите и таланта, които притежаваше.

Тогава Алвару реши, каквото и да стане, да продължи опитите си, ако не със сляп фанатизъм, то поне с божие вдъхновение.

Замина за Рио де Жанейро наслуки, без да има конкретен план, без да знае как да постъпи, за да осъществи намеренията си. Но имаше смътното предчувствие, че небето ще му даде възможност и начин да доведе докрай делото си. На първо място искаше да се настани близо до дома на Лионсиу, за да проучи има ли някакъв начин да го принуди да освободи Изаура.

Пристигна в столицата с намерение да продължи веднага за Кампус. Преди да замине обаче, обиколи търговците и поразпита това-онова за Лионсиу.

— Ох! Много добре познавам този човек — каза му още първият, към когото Алвару се обърна. — Той е фалирал и е напълно разорен. Ако и вие сте негов кредитор, оставете всякаква надежда, защото спасение няма. Къщата му е заложена, но сумата едва ли ще покрие и петдесет процента, ако я разпределим между всички кредитори...

Тази новина бе за Алвару като светкавица, блеснала внезапно пред очите на пътник в тъмна и бурна нощ, сочеща му близкия уютен хан, който е търсил.

— И вие ли сте кредитор на този земевладелец? — попита Алвару.

— За съжаление един от основните...

— А на каква сума възлиза състоянието на този Лионсиу?

— Сега на никаква, защото, както ви казах, дълговете му превишават повече от два пъти стойността на всичките негови имоти.

— Все пак на колко горе-долу се оценяват тези дългове?

— Приблизително на четиристотин, петстотин хиляди, а имението в Кампус с всичките роби и други притежания — на не

повече от двеста хиляди. Опитавме всичко с този земевладелец, дадохме му отсрочки, надхвърлящи позволеното от закона. Не сме длъжни да го чакаме повече и мислим да пристъпим към конфискация.

— А кои са другите кредитори? Можете ли да ми ги посочите?

— Защо не? — отговори търговецът и взе да му изброява имената и адресите на останалите.

Вярно е, че домът на Лионсиу още докато баща му беше жив вече вървеше към упадък. Отдал се на разгулен живот, какъвто дори на младини не е простим, старият комендадор живееше предимно в града и бе зарязал почти напълно управлението на имението и прахоса голяма част от богатството си. Вследствие лошото стопанисване добивите спаднаха чувствително, робите почнаха да измират или все по-често да бягат, а комендадорът и синът му ги заменяха с нови, купени на изплащане, и по този начин увеличаваха трупациите се дългове още повече.

След смъртта на комендатора нещата съвсем се влошиха. Образованието и характерът на Лионсиу го правеха възможно най-неподходящия човек за управление и експлоатация на голямо стопанство.

Неразумните му постъпки и най-сетне недостойното му увлечение по Изаура го накараха съвсем да изгуби разсъдъка си и го доведоха до разточителни и непредвидени разходи. Огромните средства, които трябваше да хвърли след бягството на Изаура, за да я търси по всички кътчета на страната, го тикнаха в пропастта на пълното разорение. За кратко време младият земевладелец стана неплатежоспособен, без нито един реал в касата си, но с множество полици в бюрата на своите кредитори. Когато последните се сетиха да пристъпят към изземване на имуществото, разбраха, че могат да си възвърнат едва половината от дължимото, затова побързаха с намеренията си, преди да е станало още по-лошо.

След като поприказва с кредиторите, Алвару им предложи да купи всички кредити на Лионсиу, като заплати половината от стойността им. За да предотврати всякакви съмнения относно подобна постъпка, увери ги, че няма намерение да обиди или потисне нещастния им клиент, а напротив, иска да го предпази и освободи от срама на строгото наказание на закона, което би го довело до просешка тояга. Наистина, независимо от омразата и презрението, които

Лионсиу заслужаваше, Алвару нямаше намерение да доведе докрай отмъщението си, макар случайно съдбата да му бе дала тази възможност. Той бе десет пъти по-богат от противника си и ако не се намереше друг изход, е удоволствие би му предложил сума, равна на конфискуваното състояние, срещу свободата на Изаура.

Сега, след като случаят слагаше в ръцете на Алвару цялото богатство на неговия надменен и бездушен противник, той все още не искаше да го обрече на мизерия. Кредиторите въобще не се подвоумиха да приемат предложението. Предпочитаха, естествено, да уредят лесно сметките си в броени пари, получавайки половината от сумата, вместо да протакат с изнемване на имущество, роби, без никаква възможност да получат повече пари от предложените от Алвару.

Станал притежател на всички полици, следователно на цялото състояние, Алвару замина за Кампус, придружен от писар и двама съдебни изпълнители, за да осъществи изземането. Яви се лично в дома на Лионсиу и изрече присъдата.

— Ох! Проклятие! — извика Лионсиу, почна да скубе косите си в отчаяние след думите на Алвару, нанесли му този смазващ удар. Побеснял от съкрушителната загуба, хукна навън през вратата.

— Чакайте, господине — каза Алвару и го хвана за ръката, — а какво смятахте да правите с робинята, за която говорехте преди малко?

— Казах ви, да я освободя — отвърна троснато Лионсиу.

— Още нещо дочух, че искате да я омъжите. Извинете за въпроса, но с нейно съгласие ли стана това?

— О! Не! Не! Аз бях принудена, господине — възкликна Изаура.

— Вярно е, господин Алвару — намеси се Мигел, — тя щеше да се омъжи, така да се каже, насила. Господин Лионсиу постави условието тя да се омъжи за онзи човек там, за да я освободи.

— За онзи човек?! — извика Алвару, изпълнен с гняв и възмущение при вида на урода, когото Мигел му сочеше с пръст.

— Да, господине — продължи Мигел, — ако тя не приемеше този брак, щеше да прекара остатъка от живота си затворена в една тъмна стая, с крак, окован във верига. Всъщност тя така и прекара времето, откак се върна от Ресифи до днес...

— Палач! — изрева Алвару, без да може повече да сдържа възмущението си. — Ръката на божието възмездие те стигна най-последно и ще те накаже за всички твои зверства!

— О, какъв срам! Господи, какъв позор! — извика Малвина и скри лицето си в ръце, наведена над масата.

— Бедната Изаура! — каза трогнат Алвару и протегна ръка към робинята. — Ела при мен... Аз се врекох, от цялата си душа и в името на своята чест, да те освободя от тежкото и недостойно иго, което те потискаше, защото видях в теб ангелска чистота и благородното примирение на мъченик. Това бе свято дело, с което ме натовари небето, и днес то се увенча с успех. Чрез моите ръце бог най-сетне отмъсти за поруганата ти невинност и чест и смачка палача.

— Престанете да богохулствате, господине! — изкрещя Лионсиу, като се гърчеше в изстъпление. — Това е подло, това е измама, кражба...

— Изаура! — продължи Алвару с все по-твърд и сериозен глас, — ако този злодей допреди малко държеше в ръцете си твоята свобода и твой живот и ти ги отстъпваше единствено при условието, че ще се омъжиш за това отвратително и безформено същество, то сега ти притежаваш неговата собственост. Да, тя е в ръцете ми и аз я предавам в твоите. Изаура, от днес ти си господарката, а той е робът. Ако не иска да проси, ще трябва да разчита на твоята щедрост.

— Господине — възкликна Изаура и се хвърли в обятията на Алвару. — Ох, колко сте добър и щедър към нещастната робиня! Но в името на същата тази щедрост, моля ви на колене, милост, имайте милост към тях...

— Стани, благородно създание! — отвърна Алвару и протегна ръка да я вдигне. — Стани, Изаура. Не в краката ми, а в ръцете ми, тук, близо до сърцето ми ти е мястото, независимо от всички предразсъдъци на този свят, защото аз се считам най-щастлив от всички простосмъртни, че мога да ти поискам ръката!...

— Господине — изкрещя Лионсиу с пяна на уста и налудничав поглед, — вече имате всичко, което притежавах. Можете да утолите жаждата си за мъст, но, кълна се, никога няма да имате удоволствието да видите как прося милостиня от вас.

След тези думи той се втурна в една съседна стая.

— Лионсиу, Лионсиу! Къде отиваш! — извика Малвина и хукна след него, но едва успя да стигне до вратата, и отвътре се чу оглушителен изстрел.

— Ах! — простена Малвина и се строполи в несвят на земята.

Лионсиу си беше пръснал черепа с пистолетен изстрел.

Издание:

Бернарду Гимарайнс. Робинята Изаура

Бразилска, първо издание

ДИ „Народна култура“, София, 1988

Редактор: Димитър Ушев

Коректор: Стефка Добрева

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.